

SPRAWOZDANIE Z REALIZACJI ZADAŃ PSSE W RACIBORZU ZA ROK 2016

**Informacja o stanie bezpieczeństwa sanitarnego
powiatu raciborskiego za 2016 rok**

**Państwowy Powiatowy
Inspektor Sanitarny
w Raciborzu
Karina Talabska**

.....
Pieczęć i podpis PPIS

Racibórz, dnia 07.02.2017 r.

Powiatowa Stacja Sanitarno - Epidemiologiczna

**Tel. 32 415 28 93
Faks 32 459 41 31**

**ul. Batorego 8
47-400 Racibórz**

**<http://psseraciborz.pis.gov.pl>
ppisrac@psseraciborz.pl**

SPIS TREŚCI

WSTĘP	5
I.EPIDEMIOLOGIA	7
I.1. Najważniejsze zadania w planie działalności w roku 2016 oraz zaplanowane na rok 2017 w zakresie działalności przeciwepidemicznej	7
I.2. Nadzór epidemiologiczny nad chorobami zakaźnymi	7
I.3. Sytuacja epidemiologiczna wybranych chorób zakaźnych	11
I.3.1. Grypa i infekcje grypopodobne	11
I.3.2. Zatrucia i zakażenia pokarmowe	13
I.3.3. Wybrane choroby zakaźne wieku dziecięcego objęte programem obowiązkowych szczepień ochronnych: ospa wietrzna, świnka, różyczka, krztusiec, odra	15
I.3.4. Gruźlica	18
I.4. Nadzór nad przeprowadzaniem szczepień ochronnych	20
I.5. Nadzór sanitarny nad higieną lecznictwa w placówkach udzielających świadczeń zdrowotnych	23
I.5.1. Lecznictwo zamknięte	24
I.5.2. Lecznictwo ambulatoryjne	24
I.5.3. Praktyki zawodowe	25
I.5.4. Wyniki kontroli	27
II.HIGIENA KOMUNALNA I ŚRODOWISKA	29
II.1. Zadania realizowane w 2016 r.	29
II.2. Jakość zdrowotna wody do spożycia. Stan urządzeń wodociągowych	29
II.3. Jakość zdrowotna wody ciepłej	32
II.4. Jakość zdrowotna wody do kąpieli i rekreacji	32
II.5. Nadzorowane obiekty użyteczności publicznej i wyniki ich kontroli	33
II.5.1. Ustępy publiczne	33
II.5.2. Baseny kąpielowe	34
II.5.3. Inne miejsca wykorzystywane do kąpieli	34
II.5.4. Domy Pomocy Społecznej i inne placówki zapewniające całodobową opiekę osobom starszym lub przewlekle chorym	34
II.5.5. Zakłady fryzjerskie, kosmetyczne, odnowy biologicznej i tatuażu	35
II.5.6. Infrastruktura kolejowa i drogowa	35
II.5.7. Tereny rekreacyjne	36
II.5.8. Obiekty sportowe	36
II.5.9. Obiekty kulturalno-widowiskowo-rozrywkowe	36
II.5.10. Noclegownie	37
II.6. Realizacja obowiązków wynikających z innych aktów prawnych oraz działalność poza statutową	37

II.7. Interwencje	37
III. HIGIENA ŻYWNOSCI ŻYWIENIA I PRZEDMIOTÓW UŻYTKU	38
III.1. Zadania realizowane w 2016 r. i wyniki kontroli w obiektach nadzorowanych	38
III.2. Działania w ramach systemów wczesnego ostrzegania RASFF i RAPEX	41
III.3. Współpraca z innymi organami kontroli	41
III.4. Jakość zdrowotna środków spożywczych	43
III.5. Akcje	44
III.6. Ocena sposobu żywienia w zakładach żywienia zbiorowego (szkoły, przedszkola)	47
IV. HIGIENA DZIECI I MŁODZIEŻY	49
IV.1. Zadania realizowane w 2016 r.	49
IV.2. Stan sanitarny nadzorowanych placówek nauczania i wychowania	49
IV.3. Przygotowanie szkół do nowego roku szkolnego	51
IV.4. Warunki realizacji profilaktycznej opieki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej w szkołach	51
IV.5. Dostosowanie mebli szkolnych i przedszkolnych do wzrostu uczniów i dzieci oraz ich oznakowanie	52
IV.6. Tygodniowe rozkłady zajęć lekcyjnych	54
IV.7. Sposób dożywiania dzieci w szkołach	54
IV.8. Zapewnienie uczniom miejsca na pozostawienie w szkole części podręczników i przyborów szkolnych	55
IV.9. Warunki do utrzymania higieny jamy ustnej przez dzieci uczęszczające do przedszkoli	55
IV.10. Przebieg wypoczynku dzieci i młodzieży	56
IV.11. Zadania zaplanowane na 2017 r.	56
V. HIGIENA PRACY	58
V.1. Realizacja zadań w 2016 r.	58
V.2. Charakterystyka obszaru działania	59
V.3. Bieżący nadzór sanitarny nad zakładami pracy	60
V.4. Ocena narażenia zawodowego nad warunkami pracy i wypełnianiem przez pracodawców obowiązków, wynikających z oceny ryzyka zawodowego pracowników zatrudnionych w przemyśle tworzyw sztucznych	63
V.5. Nadzór w zakresie egzekwowania zakazu wytwarzania i wprowadzania do obrotu środków zastępczych i nowych substancji psychoaktywnych	64
V.6. Nadzór nad prekursorami narkotyków kat. 2 i 3.	65
V.7. . Ocena narażenia zawodowego w zakresie przygotowania pracodawców pod kątem przestrzegania przepisów i zasad bhp podczas prac związanych z usuwaniem bądź zabezpieczaniem wyrobów zawierających azbest	65
V.8. Prowadzenie nadzoru nad wprowadzaniem do obrotu substancji i mieszanin chemicznych	66
V.9. Choroby zawodowe	67
V.3. Plan działalności na 2017 r.	68
VI. ZAPOBIEGAWCZY NADZÓR SANITARNY	69

VII. OŚWIATA ZDROWOTNA I PROMOCJA ZDROWIA	74
VII.1. Programy krajowe	75
VII.1.1 „Trzymaj Formę!”	75
VII.1.2 . Program Ograniczania Zdrowotnych Następstw Palenia Tytoniu w Polsce. Cele i Zadania na lata 2014-2018	75
VII.1.3 „Czyste powietrze wokół nas”	76
VII.1.4 „Profilaktyczny Program w Zakresie Przeciwdziałania Uzależnieniu od Alkoholu, Tytoniu i innych Środków Psychoaktywnych”	76
VII.1.5 Krajowy Program Zwalczania AIDS i Zapobiegania Zakażeniom HIV	77
VII.2. Programy wojewódzkie	77
VII.2.1. „Wybierz Życie – Pierwszy Krok”	77
VII.2.2. „Podstępne WZW”	78
VII.2.3. „Znamię! Znam je?”	78
VII.2.4. „Żywienie na wagę zdrowia”	78
VII.2.5. „Smak życia czyli debata o dopalaczach”	79
VII.3. Interwencje nieprogramowe	79
VII.3.1. Obchody Światowego Dnia bez Tytoniu (31 maj)	79
VII.3.2. Obchody Światowego Dnia Rzucania Palenia (trzeci czwartek listopada)	80
VII.3.3. Światowy Dzień Zdrowia (7 kwietnia)	80
VII.3.4. „Brązowo, ale czy zdrowo?”	80
VII.3.5. Dopalacze - Wypalacze „groźne narkotyki”	81
VII.3.6. Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotykach w ramach programu zdrowotnego Ministra Zdrowia p.n. „Narodowy Program Ochrony Antybiotyków”	82
VII.3.7. Akcja „Zaszczep w sobie chęć szczepienia”	83
VII.3.8. Kampania „Mam świadomość jak być zdrowym”	83
VII.3.9. „Bezpieczne ferie”	83
WNIOSKI I PODSUMOWANIE	85

WSTĘP

Państwowa Inspekcja Sanitarna realizując swoje zadania działa w oparciu o zapisy Ustawy z 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej zgodnie z właściwością miejscową Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych.

Misją państwowej inspekcji sanitarnej jest realizacja zadań z zakresu zdrowia publicznego w celu ochrony zdrowia ludzkiego przed niekorzystnym wpływem szkodliwości i uciążliwości środowiskowych, zapobiegania powstawaniu chorób, w tym chorób zakaźnych i zawodowych.

Podjęte działania służą zapewnieniu bezpieczeństwa sanitarnego na podległym terenie poprzez sprawowanie zapobiegawczego i bieżącego nadzoru sanitarnego oraz prowadzenie działalności zapobiegawczej i przeciwepidemicznej w zakresie chorób zakaźnych i innych chorób powodowanych warunkami środowiska. Szczególne działania o szerokim zakresie prowadzone są w kierunku szerzenia oświaty zdrowotnej.

Niniejsze opracowanie stanowi przedstawienie wszystkich działań podjętych przez Państwową Inspekcję Sanitarną na terenie powiatu raciborskiego w 2016 r. na rzecz poprawy stanu sanitarnego i sytuacji epidemiologicznej w powiecie.

W roku 2016 Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Raciborzu realizowała zadania zgodnie z „Planem zasadniczych przedsięwzięć na 2016 rok”, zawierającym główne kierunki działania, zasadnicze zamierzenia oraz harmonogram nadzoru nad obiektami.

Podobnie jak w latach wcześniejszych, realizując zadania Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Raciborzu uczestniczyła w działaniach systemowych mających na celu eliminację z obrotu niebezpiecznej żywności (działania w systemie RASFF), niebezpiecznych kosmetyków, przedmiotów użytku i innych wyrobów (działania w systemie RAPEX) oraz zapobieganie wprowadzania do obrotu żywności mogącej stanowić zagrożenie dla zdrowia i życia ludzi, poprzez nadzór nad realizacją wdrożenia przez przedsiębiorców sektora spożywczego zasad zapewniających bezpieczeństwo żywności – zasad systemu HACCP. Realizowano „Plan pobierania próbek do badania żywności w ramach urzędowej kontroli i monitoringu dla PIS na 2016 rok” oraz prowadzono nadzór nad zakładami produkcji i dystrybucji suplementów diety, środków spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego oraz środków spożywczych wzbogacanych.

W 2016 roku PSSE w Raciborzu prowadziła nadzór w zakresie bezpieczeństwa zdrowotnego wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi oraz systematyczne kontrole jakości wody służącej do zbiorowego zaopatrzenia ludności. Prowadzono nadzór oraz kontrole ciepłej wody użytkowej pod kątem występowania bakterii z rodzaju *Legionella* sp. w podmiotach leczniczych i w obiektach zamieszkania zbiorowego, kontrole jakości wody w kąpieliskach i miejscach wykorzystywanych do kąpieli oraz nadzór nad jakością wody na pływalniach w zakresie obowiązujących regulacji. Działania

te upubliczniano m in. z wykorzystaniem Biuletynu Informacji Publicznej redagowanego systematycznie przez tut. Stację.

W 2016 r. w ramach higieny komunalnej prowadzono nadzór sanitarny nad obiektami użyteczności publicznej, obiektami i urządzeniami wodociągowymi, środkami transportu publicznego, przewozem zwłok, ekshumacjami i innymi elementami higieny komunalnej.

W związku z koniecznością systematycznej analizy sytuacji epidemiologicznej chorób zakaźnych PSSE w Raciborzu kontynuowała nadzór epidemiologiczny i rejestrację zachorowań na podlegające zgłoszeniom jednostki chorobowe w powiecie raciborskim.

W 2016 roku, jak co roku, sprawowano nadzór nad uodpornieniem populacji w ramach obowiązkowych szczepień ochronnych oraz nad sposobem przekazywania i przechowywania szczepionek służących do przeprowadzania obowiązkowych szczepień ochronnych.

Jak co roku prowadzono nadzór nad warunkami pracy i wypełnianiem przez pracodawców obowiązków, wynikających z oceny ryzyka zawodowego pracowników zatrudnionych w warunkach narażenia na działanie szkodliwych czynników w miejscach pracy. W roku 2016 zwrócono szczególną uwagę na warunki pracy pracowników zatrudnionych w przemyśle tworzyw sztucznych. W roku 2016 nadzorowano również przygotowanie pracodawców do przestrzegania przepisów BHP podczas prac związanych z usuwaniem bądź zabezpieczaniem wyrobów zawierających azbest, kontrolowano produkcję, stosowanie i wprowadzanie do obrotu substancji i mieszanin chemicznych oraz wzmożono nadzór nad obiektami, w których wprowadzano do obrotu środki zastępcze (tzw. dopalacze).

Prowadzono nadzór nad warunkami higieniczno-sanitarnymi w placówkach oświatowo-wychowawczych, opiekuńczych, wypoczynku i rekreacji dzieci i młodzieży oraz w wyższych uczelniach, a także skontrolowano zorganizowane na terenie powiatu turnusy wypoczynku.

Utrzymywano działania poświęcone profilaktyce antynikotynowej i realizacji obowiązków wynikających z Ustawy z dnia 9 listopada 1995 r. o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych oraz realizowano programy edukacyjne i kampanie społeczne w obszarze promocji zdrowia i profilaktyki chorób.

Prowadzono także nadzór zapobiegawczy nad nowopowstającymi obiektami na poszczególnych etapach realizacji inwestycji, w szczególności objętych docelowo nadzorem bieżącym przez Państwową Inspekcję Sanitarną.

EPIDEMIOLOGIA**I.1. Najważniejsze zadania w planie działalności w roku 2016 oraz zaplanowane na rok 2017 w zakresie działalności przeciwepidemicznej**

W planach działalności na rok 2017 nie przewidziano istotnych zmian w stosunku do roku 2016. Główne kierunki działania w zakresie działalności przeciwepidemicznej przewidziane na rok 2017 polegają przede wszystkim na kontynuacji działań z roku 2016.

Do najważniejszych należą:

1. Zintensyfikowanie działań nad realizacją Programu Szczepień Ochronnych.
2. Sprawowanie nadzoru nad uodpornieniem populacji w ramach obowiązkowych szczepień ochronnych oraz nad sposobem przekazywania i przechowywania szczepionek służących do przeprowadzania obowiązkowych szczepień, z wykorzystaniem Elektronicznego Systemu Nadzoru nad Dystrybucją Szczepień (ESDS).
3. Sprawowanie nadzoru nad spełnieniem przez lekarzy obowiązku rzetelnego prowadzenia dokumentacji medycznej dotyczącej obowiązkowych szczepień ochronnych.
4. Sprawowanie nadzoru nad spełnieniem przez lekarzy obowiązku zgłaszania organom PIS przypadków uchylania się od obowiązku poddawania się szczepieniom ochronnym przez osoby prawnie do tego zobowiązane.
5. Sprawowanie nadzoru nad spełnieniem przez lekarzy, na podległym terenie, obowiązku zgłaszania organom PIS niepożądanych odczynów poszczepiennych.
6. Kontynuacja bieżącej działalności przeciwepidemicznej oraz nadzór epidemiologiczny w zakresie zapobiegania, a także zwalczania zakażeń i chorób zakaźnych wymienionych w ustawie z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (Dz.U. z 2016 r., poz. 1866.).
7. Realizacja bieżącej działalności przeciwepidemicznej w szczególności, w zakresie chorób występujących ogniskowo, stanowiących szczególnie problem zdrowotny, w kontekście sytuacji epidemiologicznej na terenie kraju, krajów UE oraz państw trzecich.
8. Współpraca z zespołami kontroli zakażeń szpitalnych przy monitorowaniu ognisk zakażeń szpitalnych, czynników alarmowych oraz doskonalenie działań przeciwepidemicznych w zakresie nadzoru nad opracowywaniem ognisk przenoszonych drogą pokarmową, oddechową, kontaktową, w podmiotach wykonujących działalność leczniczą.

I.2. Nadzór epidemiologiczny nad chorobami zakaźnymi

Najważniejszym z nadzorowanych elementów bezpieczeństwa zdrowotnego w działaniu przeciwepidemicznym jest nadzór epidemiologiczny w zakresie chorób zakaźnych.

W roku 2016 sytuacja epidemiologiczna chorób zakaźnych przedstawiała się w następujący sposób:

**ANALIZA PORÓWNAWCZA ZACHOROWAŃ w latach 2015/2016
niektórych chorób zakaźnych na terenie powiatu raciborskiego**

Nie odnotowano zachorowań na :	Jednostka chorobowa	ZAPADALNOŚĆ NA 100 000		Wzrost lub spadek zapadalności i w stosunku do 2014r. w %	
		2015	2016		
Dur brzuszny, Dur rzekomy, Blonicę, Botulizm, Czerwonkę, Ostre porażenie wiotkie u dzieci do -14 lat,	Salmonellozy – zatrucia pokarmowe	20,1	34,8	+73,1	
	Inne bakteryjne zatrucia pokarmowe nie określone – Ogółem	41,1	62,3	+51,5	
	Biegunki i zapalenie żołądkowo-jelitowe BNO o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu	54,8	70,5	+28,6	
	Płonica	114,3	53,1	-53,5	
	Ospa wietrzna	523,03	682,2	+30,4	
	Różyczka	4,57	1,8	-59,9	
	Krztusiec	0,91	17,4	+1812,0	
	WZW B	Ostre	-	-	-
		Przewlekłe	8,2	5,5	-32,9
	WZW C (ostre i przewlekłe)		6,4	-	-100,0
	Świnka	5,48	2,7	-50,7	
	Zakażenia jelitowe o etiologii wirusowej (ogółem)	457,2	545,8	+19,4	
	Borelioza	54,8	71,3	+30,3	
	Giardioza (Lamblioza)	74,06	43,9	-40,6	
	Grypa – ogółem wg MZ-55	4173,3	2541,3	-39,1	
Gruźlica	11,8	11,0	-6,7		

1. Od wielu lat nie odnotowano zachorowań na: dur brzuszny i dur rzekomy, błonicę, botulizm, czerwonkę, ostre porażenie wiotkie u dzieci do lat 14.

2. Wzrost zapadalności w odniesieniu do 2015 roku obserwuje się w przypadku następujących chorób:

- krztusiec (wzrost zapadalności z 0,91 w roku 2015 do 17,4 w roku 2016),
- salmonellozy – zatrucia pokarmowe (wzrost zapadalności z 20,1 w roku 2015 do 34,8 w roku 2016),
- inne bakteryjne zatrucia pokarmowe nie określone (wzrost zapadalności z 41,1 w roku 2015 do 62,3 w roku 2016).
- ospa wietrzna (wzrost zapadalności z 523 w roku 2015 do 628,2 w roku 2016),
- borelioza (wzrost zapadalności z 54,8 w roku 2015 do 71,3 w roku 2016),
- biegunki i zapalenie żołądkowo-jelitowe BNO o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu (wzrost zapadalności z 54,8 w roku 2015 do 74,5 w roku 2016),
- zakażenia jelitowe o etiologii wirusowej (wzrost zapadalności z 457,2 w roku 2015 do 545,8 w roku 2016).

3. Spadek zapadalności w odniesieniu do 2015 roku obserwuje się w przypadku następujących chorób:

- wirusowe zapalenie wątroby typu C (spadek zapadalności z 6,4 w roku 2015 do 0 w roku 2016),
- różyczka (spadek zapadalności z 4,57 w roku 2015 do 1,8 w roku 2016),
- płonica (spadek zapadalności z 114,3 w roku 2015 do 53,1 w roku 2016),
- świnka (spadek zapadalności z 5,48 w roku 2015 do 2,7 w roku 2016),
- giardioza (lamblioza) (spadek zapadalności z 74,06 w roku 2015 do 43,9 w roku 2016),
- grypa (spadek zapadalności z 4173,3 w roku 2015 do 2541,3 w roku 2016),
- wirusowe zapalenie wątroby typu B (spadek zapadalności z 8,2 w roku 2015 do 5,5 w roku 2016),
- gruźlica (spadek zapadalności z 11,8 w roku 2015 do 11,0 w roku 2016),

Najczęściej występującymi chorobami zakaźnymi pod względem liczbowym w powiecie raciborskim w roku 2016 były: grypa i infekcje grypopodobne, ospa wietrzna, wirusowe zakażenia jelitowe, inne bakteryjne zatrucia pokarmowe o nieokreślonej etiologii.

Wzrost zachorowań na boreliozę związany jest nie tylko z poprawą świadomości pacjentów, którzy często wykonują badania laboratoryjne na własny koszt ale też lekarzy, zwłaszcza specjalistów ortopedii oraz chorób wewnętrznych, podczas różnicowania, w przypadku dolegliwości pacjenta ze strony układu kostno-stawowego.

W porównaniu do roku 2015 wzrosła również zapadalność w przypadku zatruc pokarmowych pałeczką *Salmonella* oraz innych bakteryjnych zatruc pokarmowych o nieokreślonej etiologii, co miało bezpośredni związek z wystąpieniem ognisk zbiorowych zatruc pokarmowych na terenie powiatu.

Nadal ważnym problemem pozostają pokąsania przez nieznanne (wałęsające się, bezpańskie) zwierzęta, po których konieczne jest podejmowanie szczepień przeciw wścieklicznie. W roku 2016 21 osób pokąsanych poddano szczepieniom przeciw wścieklicznie, z powodu niemożności poddania zwierzęcia

obserwacji weterynaryjnej. Ogółem podjęto 115 interwencji związanych ze zgłoszeniem pokąsania osób.

Sytuację epidemiologiczną, pod względem liczby zachorowań, jak również wskaźników zapadalności, w okresie 5-letnim można zaobserwować w poniższym zestawieniu:

ZESTAWIENIE ZACHOROWAŃ NA CHOROBY ZAKAŻNE
w latach od 2012 do 2016
w Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Raciborzu

Lata		2012		2013		2014		2015		2016	
		Liczba zachorowań	Wskaźnik zapadalności na 100000 ludności	Liczba zachorowań	Wskaźnik zapadalności na 100000 ludności	Liczba zachorowań	Wskaźnik zapadalności na 100000 ludności	Liczba zachorowań	Wskaźnik zapadalności na 100000 ludności	Liczba zachorowań	Wskaźnik zapadalności na 100000 ludności
Liczba Ludności		110 085		109 929		109 564		109 362		109 196	
Biegunka i zapalenie żołądkowo-jelitowe BNO, o prawdopodob. zakaźnym pochodzeniu (A09)	Ogółem	89	80,85	54	49,12	34	31,03	60	54,8	17	70,5
	W tym dzieci do lat 2	25	22,70	21	19,10	18	16,42	39	35,6	40	36,6
Gruźlica ogółem		13	11,80	14	12,74	30	27,38	13	11,8	12	11,0
Krztusiec		15	13,62	1	0,90	1	0,91	1	0,91	19	17,4
Płonica		151	137,17	80	72,77	61	55,67	125	114,3	58	53,1
Tęžec		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Choroba meningokokowa - - Ogółem		1	0,91	-	-	-	-	-	-	-	-
Ospa wietrzna		599	544,12	509	463,03	815	743,85	572	523,03	745	682,2
Odra		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Różyczka		14	12,71	28	25,47	21	19,16	5	4,57	2	1,8
WZW A		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

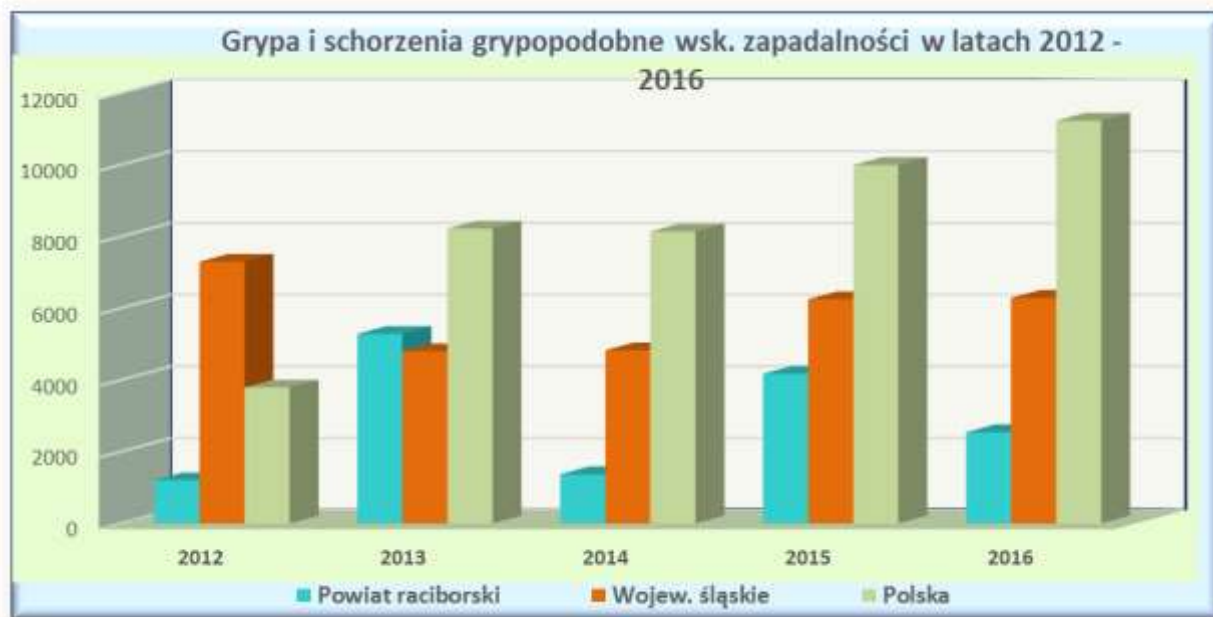
WZW B ostre		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
WZW B przewlekłe		1	0,91	1	0,90	13	11,86	9	8,2	6	5,5
WZW C		5	4,54	5	4,54	11	10,03	7	6,4	10	9,2
WZW typ B+C		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
WZW inne i nieokreśl.		3	2,72	4	3,64	2	1,82	1	0,91	-	-
Zapalenie przyusznicy		16	14,53	8	7,28	8	7,30	6	5,48	3	2,7
Grypa – zachorowania i podejrzenia zachorowań		1328	1206,3	5808	5283,4	1503	1371,8	4564	4173,3	2775	2541,3
Grypa wywołana zidentyfikowanym wirusem		-	-	10	9,10	-	-	4	3,65	7	6,4
Inne bakteryjne zatrucia pokarmowe nie określone – Ogółem (A05.9)		81	73,57	51	46,39	49	42,89	45	41,1	68	62,3
Salmonellozy – zatrucia pokarmowe		13	11,81	20	18,19	87	79,41	22	20,1	38	34,8
Wirusowe zakażenia jelitowe	Ogółem	185	168,05	351	319,29	556	507,46	500	457,2	596	545,8
	W tym dzieci do lat 2	58	52,69	123	111,89	123	112,26	155	141,7	148	135,5
Róża		5	4,54	25	22,74	28		27		33	30,2
Lamblioza		35	31,80	94	85,51	129		81	74,06	48	43,9
Pokąsania przez zwierzęta-osoby		22	19,99	12	10,91	13	11,86	11	10,05	21	19,2
Borelioza z Lyme		11	9,99	36	32,75	82		60	54,8	78	71,4

I.3. Sytuacja epidemiologiczna wybranych chorób zakaźnych

I.3.1. Grypa i infekcje grypopodobne

Grypa i infekcje grypopodobne zawsze były największym problemem epidemiologicznym w I oraz IV kwartale roku i najczęstszymi chorobami zakaźnymi na terenie powiatu raciborskiego. Najwięcej zachorowań odnotowano w grupach wiekowych 5-14 lat oraz 15-64 r.ż.

W ciągu ostatnich 5 lat, najwyższą zapadalność (przekraczającą zapadalność w województwie) odnotowano w roku 2013. Jeszcze w roku 2015 można było zaobserwować wysoką zapadalność, ale już znacznie niższą niż w województwie i Polsce.

Grypa i schorzenia grypopodobne wskaźnik zapadalności na 100 tys. ludności w latach 2012 – 2016

	Powiat raciborski	Wojew. śląskie	Polska
2012	1206,4	7298,2	3789
2013	5283,4	4799,1	8218,7
2014	1371,8	4829,3	8140,8
2015	4173,3	6250,5	9994,7
2016	2541,3	6290,2	11229,7

Od roku 2006 stan zaszczepienia mieszkańców powiatu raciborskiego przedstawia się następująco:

Lata	Odsetek zaszczepienia populacji w %
2006	4,4
2007	3,5
2008	3,5
2009	4,2

2010	3,1
2011	2,8
2012	2,5
2013	2,6
2014	2,4
2015	1,9
2016	2,0

Pomimo podjęcia szeregu działań w zakresie propagowania szczepień ochronnych, oraz przeprowadzania przez tut. Stację akcji informacyjnych, skierowanych do społeczeństwa, a dotyczących profilaktyki grypy, nie znalazło to pożądanego efektu w liczbie osób zaszczepionych przeciwko grypie.

Pomimo nieznacznej poprawy stanu zaszczepienia mieszkańców powiatu raciborskiego w porównaniu do roku 2015, w dalszym ciągu można mówić o spadku zainteresowania szczepieniami przeciwko grypie.

I.3.2. Zatrucia i zakażenia pokarmowe

W roku sprawozdawczym przeprowadzono 240 wywiadów epidemiologicznych związanych z opracowaniem przypadków zgłoszonych przez placówki opieki medycznej jako podejrzenia bądź potwierdzenia chorób zakaźnych przewodu pokarmowego.

W porównaniu do roku 2015 – liczba zachorowań z uwzględnieniem czynnika etiologicznego przedstawiała się następująco:

Nazwa choroby		Liczba zachorowań	
		2015	2016
Zatrucie pokarmowe pałeczką Salmonella		22	38
Inne bakteryjne zakażenia jelitowe	Ogółem	21	22
	Wywołane przez <i>E. coli</i> biegunkotwórczą	2	4
	Wywołane przez <i>Clostridium Difficile</i>	15	12
	Inne określone	2	2
	Nieokreślone	2	4
Biegunka i zapalenie żołądkowo- jelitowe		60	77
Inne bakteryjne zatrucia pokarmowe o nieokreślonej etiologii		45	68
Ogółem		500	596

Wirusowe zakażenia jelitowe	W tym dzieci do lat 2	155	148

Jak wynika z powyższego zestawienia – w roku 2016 wystąpił zdecydowany wzrost zachorowań na zatrucia pokarmowe pałeczką Salmonella, co związane było z wystąpieniem w roku 2016 ogniska zbiorowego zatrucia pokarmowego, które wystąpiło po spożyciu tortu i ciast z kremem produkowanym na bazie surowych jaj.

W roku 2016 na terenie powiatu raciborskiego zaobserwowano niewielki wzrost zapadalności (o 19,4%) w stosunku do roku 2015 na zakażenia jelitowe o etiologii wirusowej. Analogicznie jak w latach ubiegłych zdecydowaną większość (84,2%) stanowiły zakażenia o nieokreślonej etiologii zgłaszane głównie przez placówki podstawowej opieki zdrowotnej, 7,7% przypadków stanowiły zakażenia rotawirusami, 6% zakażenia norowirusami, natomiast 2% wywołane było przez adenowirusy. Podobnie jak w latach ubiegłych, zdecydowaną większość przypadków potwierdzonych laboratoryjnie stanowiły tutaj przypadki hospitalizowane, zwłaszcza na Oddziale Pediatrycznym Szpitala Rejonowego w Raciborzu. Pozostałe zachorowania zgłaszano przede wszystkim z placówek POZ na podstawie objawów klinicznych i z powodu braku diagnostyki laboratoryjnej zakwalifikowano je jako zakażenia wirusowe jelit nie określone (A08.4).

Wzrosła także liczba chorych zakwalifikowanych jako zatrucia pokarmowe o nieokreślonej etiologii z powodu opracowania ogniska zatrucia pokarmowego po przyjęciu weselnym.

Ogółem dochodzeniem epidemiologicznym objęto 30 osób, (w tym 3 dzieci do lat 14) spośród 97 osób biorących udział w przyjęciu. Na podstawie przeprowadzonego dochodzenia Sekcji: HŻŻiPU i Epidemiologii, oraz wyników przeprowadzonych badań laboratoryjnych nie ustalono czynnika etiologicznego, który przyczynił się do wystąpienia ogniska.

Sytuację epidemiologiczną zatruc/zakażeń przewodu pokarmowego w latach 2012-2016 przedstawia graficzne zestawienie:

I.3.3. Wybrane choroby zakaźne wieku dziecięcego objęte programem obowiązkowych szczepień ochronnych: ospa wietrzna, świnka, różyczka, krztusiec, odra

W porównaniu do roku 2015 pod względem liczbowym sytuacja przedstawiała się następująco:

Liczba zachorowań w latach 2015 – 2016

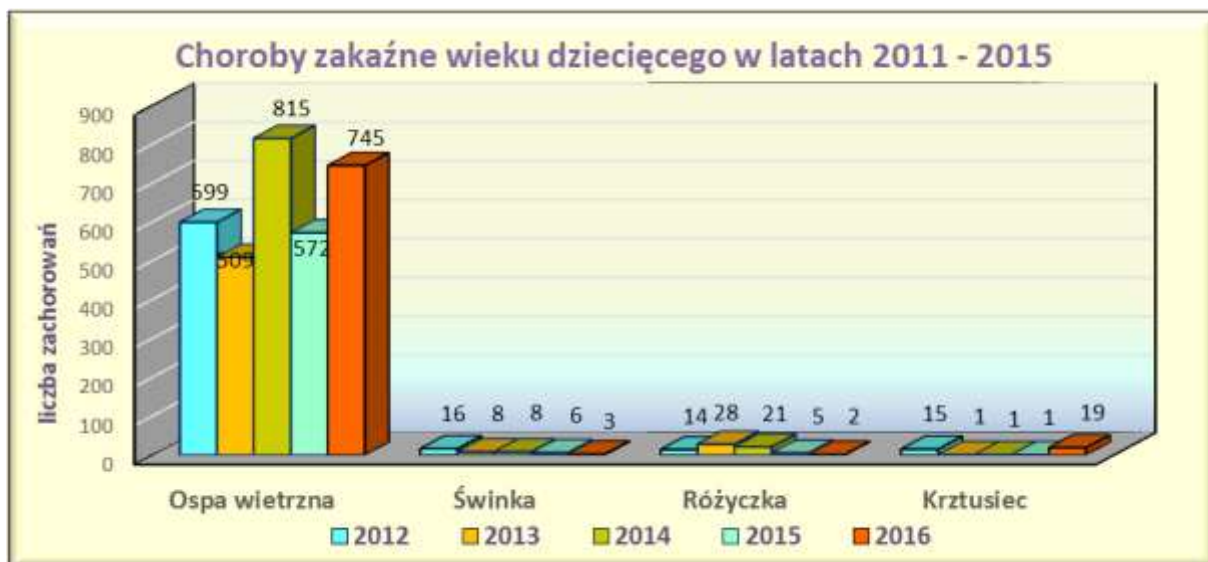
Jednostka chorobowa	2015	2016
Ospa wietrzna	572	745
Nagminne zapalenie przyusznicy (świnka)	6	3
Różyczka	5	2
Krztusiec	1	19
Odra	0	0

Choroby zakaźne wieku dziecięcego - liczba zachorowań w latach 2012 – 2016

Lata	Jednostka chorobowa				
	Ospa wietrzna	Świnka	Różyczka	krztusiec	odra
2012	599	16	14	15	0
2013	509	8	28	1	0
2014	815	8	21	1	0
2015	572	6	5	1	0
2016	745	3	2	19	0

W powiecie raciborskim od siedmiu lat tj. od roku 2006, kiedy to odnotowano 1 przypadek zachorowania - nie zarejestrowano nowych zachorowań na odrę.

W roku 2013 odnotowano **wzrost zachorowań na odrę w wielu krajach Europy**, w szczególności Wielkiej Brytanii, Niemczech, Holandii, Bułgarii, Hiszpanii, Włoszech, Danii, Szwecji oraz na Litwie. W latach 2010 - 2016r. rejestruje się w kraju kilkadziesiąt przypadków odry rocznie, co jednak też jest zjawiskiem niepokojącym.

Na terenie całego województwa śląskiego w 2013 roku zarejestrowano 30 przypadków zachorowań na **odrę**, w roku 2014 wystąpiły 4 przypadki, w roku 2015 tylko 2 przypadki natomiast w roku 2016 wystąpił już tylko 1 przypadek.

W Polsce, w ostatnich latach, obserwuje się niewiele zachorowań na odrę ze względu na wciąż wysoki (>98%) odsetek osób zaszczepionych (w Polsce szczepieniami obowiązkowymi przeciwko odrze, śwince i różyczce objęte są dzieci i młodzież od 13 miesiąca do ukończenia 19 roku życia), co nie oznacza, że takie ogniska nie mogą pojawić się w grupach etnicznych nie szczepiących swoich dzieci.

W powiecie raciborskim od dziewięciu lat tj. od roku 2006, kiedy to odnotowano 1 przypadek zachorowania - nie rejestruje się zachorowań na odrę.

Do szczepienia przeciwko odrze, śwince i różyczce stosuje się szczepionki skojarzone, co oznacza, że jedna szczepionka chroni przed wszystkim trzema chorobami. Wszystkie szczepionki zawierają żywe wirusy, ale tak osłabione i zmodyfikowane, że nie wywołują u zdrowych dzieci choroby, a tylko silnie stymulują odporność.

Mimo, że wszystkie trzy choroby wykazują się stosunkowo łagodnym przebiegiem, mogą być przyczyną licznych i ciężkich powikłań tym bardziej, że odra, różyczka i świnka umożliwiają wystąpienie wtórnych zakażeń bakteryjnych oraz wirusowych.

Przed wprowadzeniem szczepionki MMR do Programu Szczepień Ochronnych epidemie odry, świnki i różyczki były dość częste, także na terenie powiatu raciborskiego.

Od końca 2003 roku wprowadzono obowiązkowe powszechne szczepienie u dzieci w 13-15 miesiącu życia szczepionką trójwalentną (MMR) - przeciw odrze, śwince i różyczce, a od roku 2005 szczepienia przypominające w 12 roku życia i od tego czasu zrezygnowano już z używania szczepionek monowalentnych przeciw odrze w 7 roku życia i szczepienia dziewcząt przeciw różyczce w 13 roku życia.

W roku 2007 wprowadzono do Programu Szczepień Ochronnych szczepienia przypominające dla wszystkich dzieci (chłopców i dziewczynek), szczepionką skojarzoną przeciwko odrze, śwince i różyczce w 10 roku życia.

W związku z tym, przypadki zachorowań na świnkę i różyczkę należą do rzadkości.

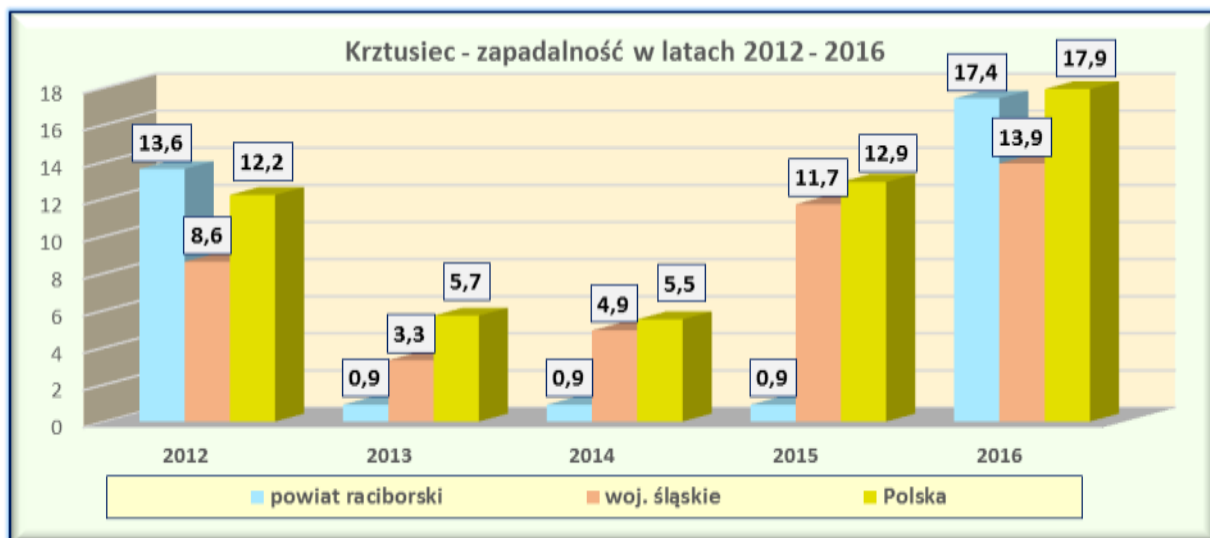
Nawracającym zagrożeniem jest nadal **krztusiec**. Ograniczony bardzo przez szczepienia, powrócił w latach 90-tych i jest to tendencja obserwowana w całym świecie, gdyż pomimo szczepień, co jakiś czas odnotowuje się wzrost zachorowań. Na terenie powiatu raciborskiego od wielu lat rejestrowano pojedyncze przypadki, natomiast pierwszy wzrost zachorowań odnotowano w roku 2012 - wystąpiło 15 zachorowań.

Ze względu na fakt, że krztusiec w swoim przebiegu klinicznym, początkowo daje objawy zbliżone do zapalenia oskrzeli lub podejrzenia o alergię - często pozostaje niezdiagnozowany. Taka sytuacja często ma miejsce w przypadku osób dorosłych – w roku 2016 zgłoszono tylko 1 przypadek, który wystąpił u nauczycielki, która wykonała badania w tym kierunku na własny koszt, ze względu na kontakt zawodowy z chorą na krztusiec uczennicą. Wszystkie pozostałe zachorowania dotyczyły dzieci i młodzieży.

Od roku 2015 może niepokoić wzrost zachorowań w skali województwa śląskiego – **535** przypadków, natomiast w roku 2016 – już **634** zachorowania, co znajduje również potwierdzenie w sytuacji epidemiologicznej krztuśca w Polsce. Dla porównania: na terenie powiatu raciborskiego po 4 latach spadku zachorowań, w roku 2016 odnotowano **19 przypadków**, co może świadczyć o poprawie w zakresie diagnostyki laboratoryjnej w tym kierunku w przypadkach przebiegających z objawami przewlekłego kaszlu. Koszty badań w kierunku krztuśca ponosili rodzice dzieci (brak refundacji ze strony NFZ), dlatego też można przypuszczać że tych przypadków mogło być znacznie więcej.

Zgodnie z definicjami przypadków (EU) dla potrzeb nadzoru epidemiologicznego, tylko 1 osoba spośród 19 przypadków spełniała kryteria kliniczne i laboratoryjne, i tym samym została wykazana jako przypadek potwierdzony. Pozostałe zakwalifikowano jako przypadki możliwe ze względu na brak spełnienia kryteriów laboratoryjnych.

Aktualnie obowiązują w Polsce **szczepienia przypominające** przeciw krztuścowi u dzieci: w 6 roku życia (I dawka przypominająca) oraz w 14 roku życia (II dawka przypominająca) – szczepionką DTPa (błoniczo-tężcową z bezkomórkowym składnikiem krztuścowym).

I.3.4. Gruźlica

Od rozpoczęcia rejestracji tj. w latach 2002 - 2007 obserwowano systematyczny, aczkolwiek powolny spadek zachorowań, natomiast w latach 2008 - 2009 wystąpił znaczny wzrost zachorowań. co spowodowane było innym podejściem do statystycznego ujmowania zachorowań rejestrowano tzw. „wznowy”, tj. nawroty choroby. w przypadku wznowienia choroby.

W powiecie raciborskim od 2 lat obserwuje się znaczny spadek wskaźnika zapadalności: w roku 2016 – 11 zachorowań/100 tysięcy ludności, co w porównaniu do roku 2015 skutkowało dalszym, chociaż niewielkim spadkiem zapadalności o 6,7%.

Rejestrację przypadków prowadzono w oparciu o zgłoszenia podejrzeń, oraz kliniczne i laboratoryjne potwierdzenia przez specjalistyczne placówki służby zdrowia, tj. szpitale i poradnie chorób płuc i gruźlicy.

W roku 2016 - 11 przypadków dotyczyło gruźlicy układu oddechowego, natomiast 1 zachorowanie dotyczyło gruźlicy narządowej (gruźlica skóry).

Średnia wieku chorych z potwierdzoną gruźlicą układu oddechowego wynosiła 54 lata (dla porównania w roku 2015 średnia wieku wynosiła 41 lat). Najstarsza osoba miała 78 lat, natomiast najmłodsza 9 lat.

W oparciu o przeprowadzone wywiady epidemiologiczne przeprowadzono analizę czynników sprzyjających zachorowaniom na gruźlicę i ustalono co następuje:

- dobre warunki materialno - bytowe posiadało 8 osób,
- 5 osób źle oceniało swój sposób odżywiania się, zarówno pod względem ilościowym i jakościowym,
- 4 osoby posiadały trudne warunki socjalne i mieszkaniowe
- Nałogi: 6 osób w wywiadzie podawało palenie tytoniu, natomiast 3 osoby przyznały się do nadużywania alkoholu przed zachorowaniem.

Pod względem zatrudnienia sytuacja przedstawiała się następująco:

- emerycy/renciści – 5 zachorowań,
- bezrobotni – 4 zachorowania,
- pracujący – 2 zachorowania,
- uczniowie – 1 zachorowanie.

Osoby ze styczości objęte były nadzorem przez Poradnię Chorób Płuc i Gruźlicy przy Szpitalu Rejonowym w Raciborzu.

W Polsce, już od dłuższego czasu, trwają dyskusje na temat celowości szczepień przeciwko gruźlicy. W niektórych krajach szczepień tych się nie wykonuje. Szczepionka BCG jedna z najstarszych stosowana od ponad 80 lat, choć nie zapewnia ochrony przed płucną postacią gruźlicy, to jednak daje ochronę przed gruźliczym zapaleniem opon mózgowo-rdzeniowych i przed uogólnionym zakażeniem gruźliczym, czyli najgroźniejszymi postaciami tej choroby bezpośrednio zagrażającymi życiu. I to jest największy sukces tego szczepienia i powód, dla którego do dziś jednorazowe szczepienie przeciw gruźlicy pozostało w naszym Programie Szczepień Ochronnych, co uzasadnione jest utrzymującą się tendencją do systematycznego wzrostu zapadalności na gruźlicę płucną w kraju. Szczepienie noworodków i niemowląt chroni przed gruźlicą w około 80% przypadków, natomiast szczepienie starszych dzieci i dorosłych jest znacznie mniej skuteczne.

Sytuację epidemiologiczną pozostałych chorób zakaźnych można uznać za stabilną ponieważ występowały w pojedynczych przypadkach lub stwierdzono niewielki wzrost, co nie wpłynęło znacząco na możliwość wystąpienia zagrożeń na nadzorowanym terenie.

I.4. Nadzór nad przeprowadzaniem szczepień ochronnych

W roku 2016 nadzorem objęto 36 punktów szczepień, w tym:

- 6 zlokalizowanych w poradniach dla dzieci,
- 11 zlokalizowanych w poradniach dla osób dorosłych,
- 19 placówek prowadzących szczepienia u dzieci i dorosłych.

Podczas kontroli punktów szczepień nie stwierdzono większych zaniedbań w zakresie :

- wyposażenia punktów szczepień w zakresie stworzenia warunków zapewniających bezpieczeństwo podczas wykonywania szczepień,
- racjonalnej gospodarki preparatami szczepionkowymi, ze szczególnym uwzględnieniem szczepionek w opakowaniach wielodawkowych,
- obiegu dokumentacji w zakresie szczepień ochronnych, z uwzględnieniem miejsca przechowywania, sposobu prowadzenia oraz archiwizacji kart uodpornienia,
- terminowości przeprowadzania szczepień obowiązkowych wykonywanych w oparciu o aktualny Program Szczepień Ochronnych, z uwzględnieniem przeciwwskazań,
- fachowości i przygotowania personelu wykonującego szczepienia w zakresie znajomości zagadnień związanych ze szczepieniami oraz posiadania kursu kwalifikacyjnego w zakresie szczepień ochronnych,
- sposobu prowadzenia dokumentacji oraz sprawozdawczości.

Nadzorowane placówki przestrzegają wymagań dotyczących zachowania łańcucha chłodniczego. Punkty szczepień wyposażone są w lodówki służące do przechowywania preparatów szczepionkowych wraz z termometrami służącymi do pomiaru temperatury w urządzeniu chłodniczym.

Punkty szczepień prowadzą rejestry dzieci i młodzieży przybyłych bądź wypisanych z punktu szczepień, na podstawie których sporządzane są kwartalne sprawozdania z posiadanych przez świadczeniodawcę kart uodpornienia.

Ponadto placówki rozliczają w systemie kwartalnym ilość zużytych szczepionek finansowanych z budżetu państwa, dystrybuowanych przez inspekcję sanitarną, a raz w roku przedkładają sprawozdanie ze stanu uodpornienia dzieci i młodzieży przeciwko poszczególnym chorobom zakaźnym oraz wykonanych szczepień ochronnych na druku MZ-54.

Dla zapewnienia realizacji szczepień, zgodnie z programem szczepień ochronnych, konieczne jest współdziałanie lekarzy pierwszego kontaktu, lekarzy pediatrów, pracowników służby sanitarno-epidemiologicznej i rodziców szczepionych dzieci, zwłaszcza przy nasilającym się medialnie zjawisku ruchów „antyszczepionkowych”. Na terenie powiatu raciborskiego można stwierdzić, że problem rodziców uchylających się od zaszczepienia swoich dzieci stanowi jeszcze zjawisko marginalne, ale w prównaniu z rokiem ubiegłym można zauważyć wyraźną tendencję wzrostową. Na dzień 31.12.2015 roku w przypadku 21 dzieci rodzice nie wyrazili zgody na ich szczepienie natomiast w roku 2016 z powodu braku zgody rodziców nie zaszczepiono 55 dzieci.

W roku 2016 zaobserwowano pojedyncze przypadki świadomej odmowy wykonania szczepień u dzieci już na oddziale noworodkowym.

W roku 2016 wystawiono 14 upomnień zawierających wezwanie do obowiązku wykonania szczepień z zagrożeniem skierowania sprawy na drogę egzekucji administracyjnej. Wystawiono również 3 wnioski do wojewody o egzekucję administracyjną obowiązku szczepień.

W powiecie raciborskim od wielu lat utrzymuje się wysoki odsetek stanu uodpornienia dzieci i młodzieży objętych szczepieniem obowiązkowym w ramach Programu Szczepień Ochronnych.

Inaczej niestety przedstawia się sytuacja w zakresie szczepień zalecanych. Niskie na ogół ilości osób zaszczepionych w ramach szczepień zalecanych, przy wysokim odsetku osób zaszczepionych w ramach szczepień obowiązkowych, mogą świadczyć o braku finansowych możliwości rodziców zaszczepienia swoich dzieci. Do chwili obecnej żadna z gmin powiatu raciborskiego nie zdecydowała się na sfinansowanie swoim dzieciom szczepionek zalecanych w ramach Programu Szczepień Ochronnych.

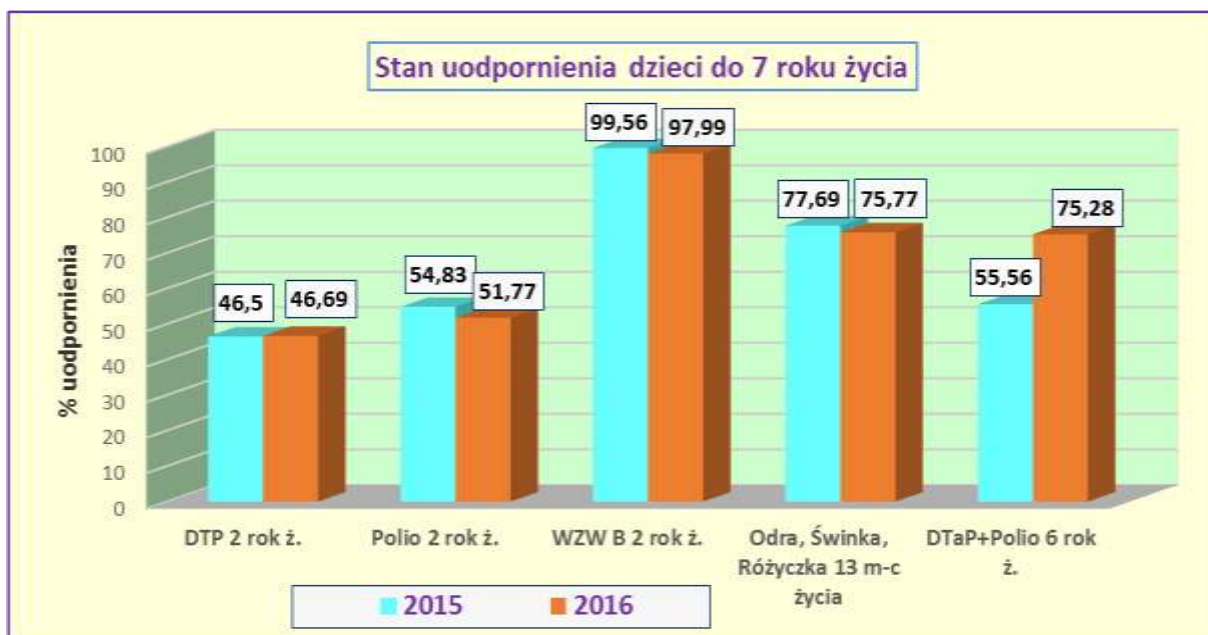
W ramach możliwości finansowych Państwa (ze względu na zagrożenie epidemiczne ze strony niektórych chorób zakaźnych), wybrane szczepienia zalecane przesuwane są do szczepień obowiązkowych. W roku 2007 wprowadzono szczepienia wszystkich dzieci do 2 roku życia, szczepionką przeciwko Haemophilus influenzae typu b. Bakterie tego rodzaju mogą wywoływać wiele chorób, wśród których największe znaczenie mają choroby inwazyjne, w tym: zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych, posocznicy, zapalenie nagiłośni i ciężkie postaci zapalenia płuc.

Stan uodpornienia przeciwko tej chorobie na dzień 31.12.2016 r. nadal utrzymuje się na wysokim poziomie – u dzieci w 6 roku życia wynosił 98,89%.

W roku 2016 Minister Zdrowia podpisał rozporządzenie, które wprowadza do kalendarza obowiązkowych szczepień ochronnych szczepienia przeciwko pneumokokom. Dzięki temu od 1 stycznia 2017 r. wszystkie nowo narodzone dzieci będą obowiązkowo szczepione przeciwko pneumokokom, a koszty zakupu szczepionek pokryje Ministerstwo Zdrowia. Z powodu infekcji pneumokokowych na świecie umiera 1,6 mln osób. Dwoinka zapalenia płuc, bo tak brzmi polska nazwa *Streptococcus pneumoniae* wywołuje m.in. zapalenie płuc, opon mózgowo-rdzeniowych, uszu, zatok, sepsę a szczepionka na pneumokoki chroni przed ciężkimi, inwazyjnymi zachorowaniami. Zakażenie pneumokokami jest szczególnie niebezpieczne dla osób z małą albo osłabioną odpornością - małych dzieci i osób starszych. Do tej pory rodziców przed szczepieniem na pneumokoki powstrzymywała m.in. wysoka cena szczepionki. Dzięki decyzji ogłoszonej przez Ministerstwo Zdrowia i wpisaniu szczepionki na pneumokoki do kalendarza szczepień obowiązkowych, z głów rodziców zniknie problem związany z finansowaniem szczepionki.

Do 2017 r. szczepionka na pneumokoki była jednym ze szczepień zalecanych (czyli płatnych) jednakże pomimo tego, w porównaniu do ubiegłych lat w roku 2016 zaszczepiono **znacznie więcej dzieci**

w grupie wiekowej 0-4 roku życia, tj. 337 dzieci. Dla porównania: (2014r. – 293 dzieci a w 2015r. – 266 dzieci).

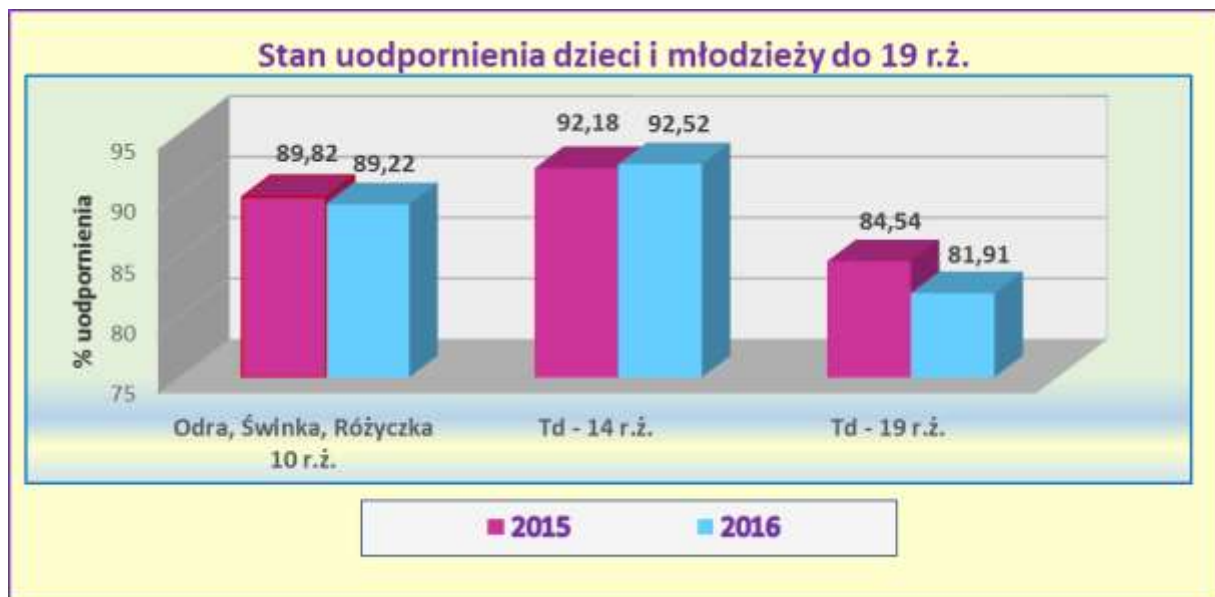
Stan uodpornienia dzieci do 7 roku życia objętych opieką poradni dziecięcych od wielu lat utrzymuje się na wysokim i porównywalnym poziomie, także w porównaniu do roku 2015. Szczepienie przeciwko odrze, śwince i różyczce w 13 miesiącu życia uległo nieznacznemu spadkowi o 2,5% w stosunku do roku poprzedniego.

Niewielkie opóźnienia w stosunku do programu szczepień zazwyczaj są spowodowane czasowymi przeciwskazaniami lekarskimi.

W większości przypadków, wahania wykonawstwa szczepień u dzieci w każdym roczniku nie są spowodowane nieprawidłowościami w realizacji Programu Szczepień Ochronnych, ale koniecznością zaszczepienia dzieci w chwili ukończenia przez dziecko wieku przewidzianego dla danego rodzaju szczepienia.

W roku 2016 wystąpiła znaczna poprawa wykonawstwa szczepień przypominających przeciwko błonicy, tężcowi, krztuścowi i polio u dzieci w 6 roku życia. Spadek liczby uodpornionych dzieci w roku 2015 nigdy nie spotykany od wielu lat, spowodowany był trwającym od dłuższego czasu na świecie długotrwałym problemem z produkcją, a tym samym z możliwością dostaw m.in. do Polski tych szczepionek, oraz okresowym brakiem szczepionki żywej *p/poliomyelitis*.

Od chwili zmiany organizacji szczepień ochronnych polegających na przeniesieniu realizacji szczepień ze szkół do poradni podstawowej opieki zdrowotnej, nie zaobserwowano pogorszenia ich realizacji.

Jest to niewątpliwie duża zasługa i rzetelność w wykonywaniu swoich obowiązków pielęgniarek i lekarzy poradni dla dzieci i młodzieży.

I.5. Nadzór sanitarny nad higieną lecznictwa w placówkach udzielających świadczeń zdrowotnych.

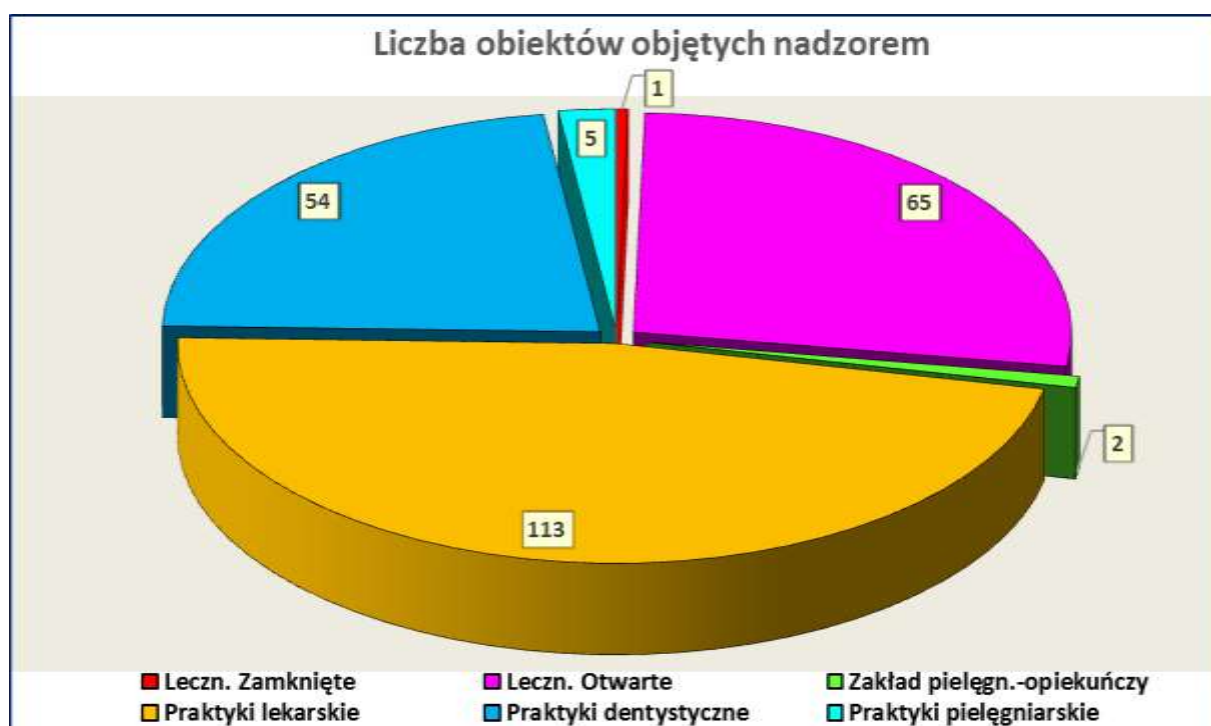
Kontrole przeprowadzane przez pracowników Państwowej Inspekcji Sanitarnej w zakresie epidemiologii, w placówkach udzielających świadczeń zdrowotnych, obejmują zagadnienia dotyczące:

- stanu sanitarno – technicznego pomieszczeń,
- funkcjonalności obiektów i stanu ich dostosowania do wymagań Rozporządzenia Ministra Zdrowia

z dnia 26 czerwca 2012 r. (Dz.U. z 2012r. poz. 739),

- bieżącego stanu sanitarno – higienicznego pomieszczeń,
- kontroli wewnętrznej w obszarze realizacji działań zapobiegających szerzeniu się zakażeń i chorób zakaźnych zgodnie z wymogami Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 27 maja 2010 roku,
- dezynfekcji,
- sterylizacji,
- działalności Komitetów i Zespołów Kontroli Zakażeń Szpitalnych oraz ich współpracy z PIS.

W roku 2016 na terenie powiatu raciborskiego sprawowano nadzór sanitarny nad następującymi kategoriami obiektów:

- lecznictwo zamknięte – 1 obiekt,
- lecznictwo otwarte ambulatoryjne (publiczne i niepubliczne) – 65 obiektów,
- zakłady pielęgnacyjno-opiekuńcze – 2 obiekty,
- praktyki lekarskie – 113 obiektów,
- praktyki dentystyczne – 54 obiekty,
- praktyki pielęgniarские – 5 obiektów.

I.5.1. Lecznictwo zamknięte

Kontrole przeprowadzone w lecznictwie zamkniętym razem z zakładem pielęgnacyjno-opiekuńczym
latach 2015 – 2016

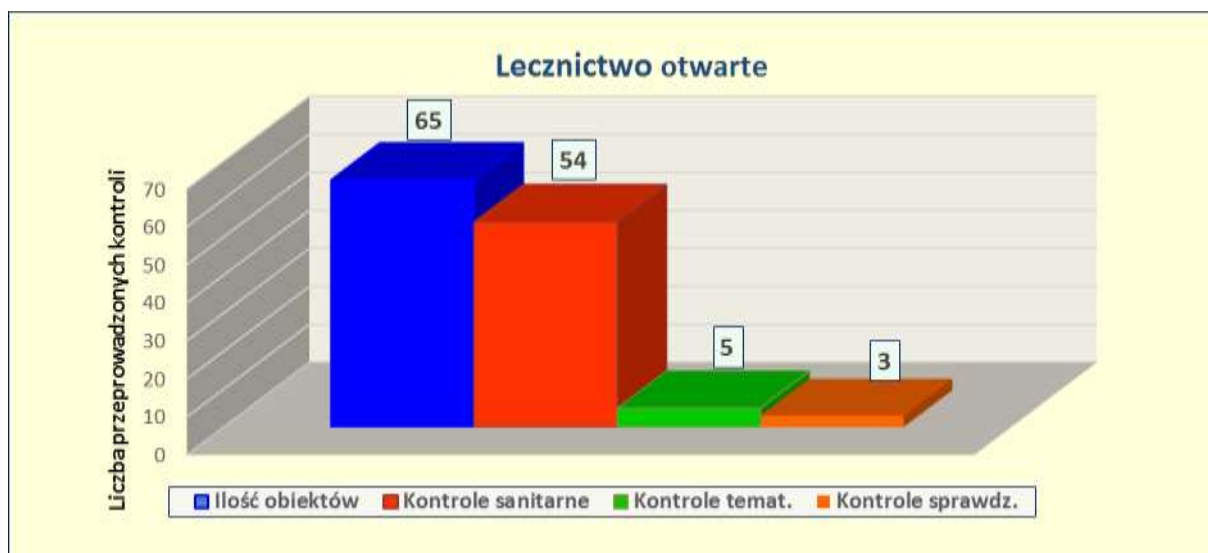
Rok	KONTROLE SANITARNE	KONTROLE TEMATYCZNE	KONTROLE SPRAWDZAJĄCE
2015	2	4*	0
2016	2	5*	0

* 5 kontroli tematycznych wykonanych w ognisku epidemicznym Szpitala Rejonowego w Raciborzu – obiekt pod nadzorem WSSE w Katowicach

I.5.1. Lecznictwo ambulatoryjne (publiczne i niepubliczne)

Kontrole przeprowadzone w lecznictwie ambulatoryjnym w latach 2015 – 2016

Rok	KONTROLE SANITARNE	KONTROLE TEMATYCZNE	KONTROLE SPRAWDZAJĄCE
2015	35	10	5
2016	54	5	3

Ilość decyzji administracyjnych w lecznictwie ambulatoryjnym w latach 2015 – 2016

z wyodrębnieniem przyczyn wydania.

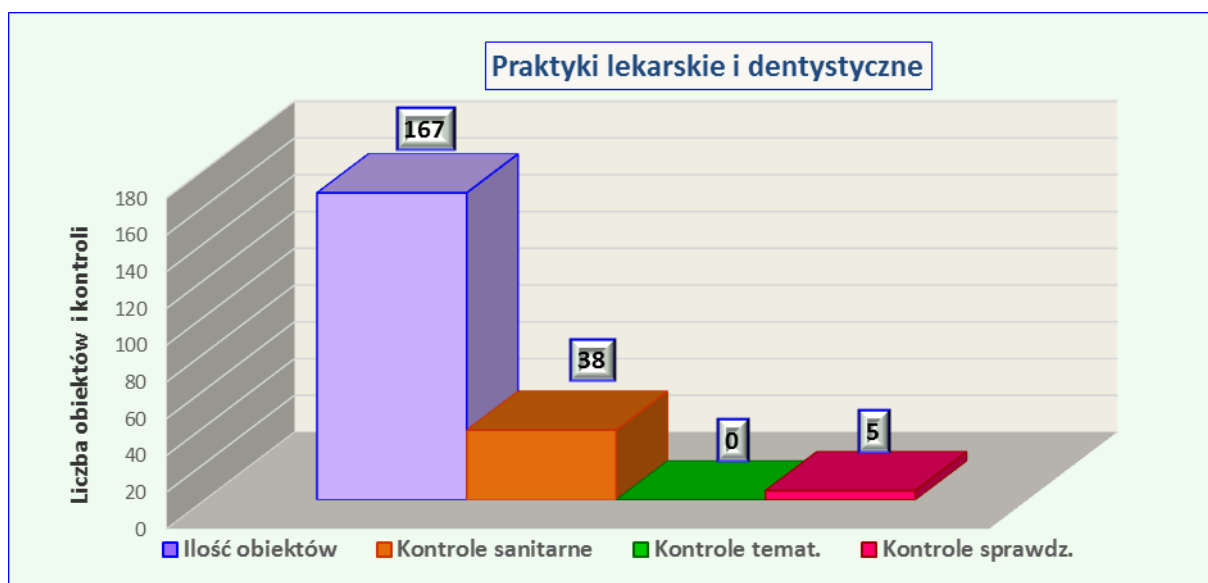
Rok	Ilość wydanych decyzji administracyjnych	Ilość decyzji wydanych w zakresie złego stanu technicznego placówek	Ilość decyzji wydanych w zakresie złego stanu porządkowego placówek lub inne	Ilość decyzji prolongujących	Ilość decyzji wydanych w zakresie złej dezynfekcji
2015	1	1	0	0	0
2016	1	0	0	1	0

Decyzja administracyjna wydana w 2016 roku dotyczyła braku wdrożenia dokumentacji kontroli wewnętrznej w obszarze realizacji działań zapobiegających szerzeniu się zakażeń i chorób zakaźnych, oraz stanu technicznego obiektu.

I.5.3. Praktyki zawodowe

Ilość praktyk zawodowych w latach 2015 – 2016

Rok	Praktyki zawodowe			Praktyka pielęgniarek i położnych
	Ogółem ilość placówek	Praktyki lekarskie	Praktyki stomatologiczne	Ilość placówek
2015	166	110	51	5
2016	172	113	54	5

Kontrole przeprowadzone w prywatnych praktykach zawodowych w latach 2015– 2016

Rok	Ilość skontrolowanych placówek	Ilość przeprowadzonych kontroli	Ilość przeprowadzonych kontroli sanitarnych	Ilość przeprowadzonych kontroli tematycznych	Ilość przeprowadzonych kontroli interwencyjnych	Ilość przeprowadzonych kontroli sprawdzających
2015	50	53	41	5	0	7
2016	38	43	38	0	0	5

Ilość decyzji administracyjnych w praktykach zawodowych w latach 2015 – 2016
z wyodrębnieniem przyczyn wydania.

Rok	Ilość wydanych decyzji administracyjnych	Ilość decyzji wydanych w zakresie złego stanu technicznego placówek	Ilość decyzji wydanych w zakresie złego stanu porządkowego placówek	Ilość decyzji prolongujących	Ilość decyzji wydanych w zakresie złej dezynfekcji
2015	3	1	0	1	0
2016	3	0	2	0	0

Decyzje administracyjne wydane w 2016 roku dotyczyły złego stanu porządkowego dwóch obiektów opieki ambulatoryjnej oraz braku, lub częściowego wdrożenia dokumentacji kontroli wewnętrznej w obszarze realizacji działań zapobiegających szerzeniu się zakażeń i chorób zakaźnych, zgodnie z obowiązującym rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 27 maja 2010 roku.

I.5.4. Wyniki kontroli

Zapewnienie bieżącej czystości i higieny w podmiotach leczniczych, uwzględniając ich specyfikę, rozkład pomieszczeń, rodzaj i czas wykonywanych zabiegów, organizowane jest w oparciu o firmy zewnętrzne (outsourcing), pracowników, firmy zewnętrzne i pracowników (tzw. system mieszany).

Podczas kontroli podmiotów leczniczych stwierdzono właściwy dobór preparatów dezynfekcyjnych i antyseptycznych, znajomość procedur dotyczących przygotowania roztworów roboczych, właściwy sposób przeprowadzania dezynfekcji sprzętu, narzędzi i powierzchni oraz rąk i skóry, właściwy sposób przechowywania i użytkowania preparatów zgodnie z zaleceniami producenta, właściwy czas ich stosowania zgodne z terminami przydatności preparatów, używanie odpowiedniej odzieży ochronnej przez pracowników.

Podczas kontroli zwracano uwagę na: procedury związane z przygotowaniem narzędzi i materiałów do sterylizacji, postępowanie z materiałami i narzędziami po sterylizacji, procedury związane z transportem Komitety i Zespoły Kontroli Zakażeń Szpitalnych powołane przez kierowników szpitali na podstawie art. 14.1 pkt 1 ustawy z dnia 5 grudnia 2008r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń oraz zwalczaniu chorób zakaźnych u ludzi (tj. Dz. U. z 2016r. poz. 1866) realizują swoje zadania zgodnie

z obowiązującym Rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 23 grudnia 2011r. w sprawie listy czynników alarmowych, rejestrów zakażeń szpitalnych i czynników alarmowych oraz raportów o bieżącej sytuacji epidemiologicznej szpitala (Dz.U. Nr 294, poz. 1741).

W roku 2016 wystąpiły 4 ogniska epidemiczne w Szpitalu Rejonowym w Raciborzu, w których łącznie stwierdzono 29 osób zakażonych:

- 1 ognisko wywołane wirusem Norwalk obejmujące 3 oddziały szpitalne tj.: geriatryczny, urazowo-ortopedyczny i obserwacyjno-zakaźny, obejmujące łącznie 18 osób,
- 2 ogniska wywołane *Clostridium difficile* ujawnione u 2 osób oddziału wewnętrznego oraz 4 osób przebywających w Oddziale chirurgicznym.
- 1 ognisko w Oddziale Anestezjologii i Intensywnej Terapii obejmujące 5 osób a wywołane *Acinetobacter calcoaceticus - baumani* Complex.

Kontrola prawidłowości postępowania w w/w ogniskach zakażeń wykazała w jednym przypadku nieprawidłowości:

1. Brak identyfikacji ogniska epidemicznego w oddziale urazowo-ortopedycznym, lub co najmniej udokumentowanej rzetelnej analizy zaistniałej sytuacji.

Brak zgłoszeń przez personel oddziału przypadków nieżytów żołądkowo-jelitowych zespołowi kontroli zakażeń szpitalnych (9 osób), powiązanych czasowo i epidemiologicznie, a w szczególności przypadku stwierdzonego zakażenia norowirusem u jednego z pacjentów w/w oddziału.

Opóźnienie dochodzenia epidemiologicznego w związku z powyższym. Brak przeprowadzenia szerszej diagnostyki laboratoryjnej celem ustalenia czynnika chorobotwórczego (w tym przypadku badanie

w kierunku wirusów).

2. Brak zgłoszenia w ciągu 24 godzin potwierdzonego epidemicznego wzrostu liczby zakażeń szpitalnych.

3. Brak zgłoszenia raportu o bieżącej sytuacji epidemiologicznej szpitala, w tym przypadku raportu wstępnego o podejrzeniu ogniska epidemicznego w oddziale obserwacyjno-zakaźnym szpitala. Pomimo podjęcia postępowania w sytuacji podejrzenia zatrucia pokarmowego w oddziale, nie dokonano zgłoszenia wystąpienia ogniska zakażenia szpitalnego.

4. Biorąc pod uwagę stwierdzenie obecności czynnika alarmowego (Norowirus) w oddziale geriatrycznym i ortopedycznym, nie przeprowadzono badań w kierunku obecności wirusów w kale u chorych.

W pozostałych przypadkach dzięki sprawnym działaniom szpitalnego zespołu ds. kontroli zakażeń nie doszło do rozprzestrzeniania się patogenów alarmowych na inne oddziały szpitalne.

W oddziałach wzmożono reżim sanitarny, zastosowano izolację i kohortację pacjentów oraz wdrożono postępowanie zgodnie z obowiązującymi procedurami. Wzmożono również nadzór nad przestrzeganiem procedur medycznych (mycia i dezynfekcji rąk, sprzątnięcia, dezynfekcji powierzchni, sprzętu i aparatury medycznej), stosowaniem środków ochrony indywidualnej oraz postępowania z bielizną szpitalną i odpadami. Zwiększono ilość personelu pielęgniarskiego oraz ograniczono odwiedziny w oddziałach.

II. HIGIENA KOMUNALNA I ŚRODOWISKA

II.1. Zadania realizowane w 2016 r.

Sekcja Higieny Komunalnej i Środowiska realizując swoje główne statutowe obowiązki określone w Ustawie o Inspekcji Sanitarnej kontynuowała nadzór nad utrzymaniem należytego stanu higienicznego nieruchomości, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej, dróg, ulic, środków transportu osobowego itp. a także czuwała nad bezpieczeństwem zdrowotnym wody do spożycia i wody w miejscach do kąpieli. Wypełniając obowiązki przeprowadzono systematyczne kontrole mające na celu sprawdzenie przestrzegania przepisów określających wymagania sanitarne i higieniczne w wymienionych wyżej obszarach.

Ponadto Sekcja Higieny Komunalnej i Środowiska realizowała obowiązki wynikające z innych aktów prawnych, to jest spoza obszaru Ustawy o Inspekcji Sanitarnej:

- z zakresu Ustawy o cmentarzach i chowaniu zmarłych sprawowała nadzór nad właściwym pod względem sanitarnym i higienicznym przebiegiem ekshumacji i transportem zwłok,
- z zakresu Ustawy o bezpieczeństwie imprez masowych - nadzór nad odpowiednim pod względem sanitarnym zabezpieczeniem imprez,
- z zakresu ustawy o odpadach - nadzór nad właściwym postępowaniem z odpadami medycznymi w obiektach służby zdrowia,
- z zakresu Ustawy o otrzymaniu czystości i porządku w gminach opiniowała projekty uchwał regulaminów utrzymania czystości i porządku na terenie gminy,
- z zakresu Ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków opiniowała stosowane w realizowanych inwestycjach materiały i wyroby do kontaktu z wodą.

II.2. Jakość zdrowotna wody do spożycia. Stan urządzeń wodociągowych

Prowadzony przez PSSE w Raciborzu nadzór w dziedzinie zaopatrzenia w wodę polega na:

- przeprowadzaniu kontroli stanu sanitarnego ujęć oraz urządzeń wodociągowych,
- laboratoryjnej kontroli jakości wody prowadzonej według ustalonego harmonogramu oraz w przypadku interwencji,
- dokonywaniu ocen i analiz wyników badań wody przeprowadzanych przez przedsiębiorstwa wodociągowe w ramach kontroli wewnętrznej, przekazywanych PPIS w terminach określonych rozporządzeniem Ministra zdrowia z dnia 13 listopada 2015 w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi,
- sprawdzaniu stopnia zanieczyszczenia instalacji wody ciepłej bakteriami rodzaju Legionella Sp. w wybranych obiektach użyteczności publicznej, głównie podmiotach leczniczych i placówkach pomocy społecznej.

Woda przeznaczona do zbiorowego zaopatrzenia ludności w powiecie raciborskim pozyskiwana jest z ujęć wody podziemnej. Jedynie niewielki obszar w gminie Kornowac (miejscowość Rzuchów)

zasilany jest z ujęć powierzchniowych, których źródła zlokalizowane są poza powiatem. System zaopatrzenia w wodę składa się z 13 wodociągów publicznych oraz z 5 wodociągów zakładowych (ZPM „Maxpol”, wodociąg w dawnej SM „Zott” obecnie OSM w Bieruniu, ZPC „Mieszko” ul. Opawska, ZPC „Mieszko” ul. Starowiejska, FO „Rafamet” w Kuźni Raciborskiej). W roku 2016 przeprowadzono kontrolę prawie wszystkich ujęć i urządzeń wodociągowych w celu oceny ich stanu sanitarno-technicznego. Stan sanitarno-techniczny urządzeń i ujęć oceniono jako zadowalający. Nie stwierdzono nieprawidłowości, co nie oznacza, że stan ujęć i urządzeń wodociągowych nie wymaga żadnych nakładów inwestycyjnych. Szczególnie w tej dziedzinie potrzebne jest przeprowadzanie systematycznych przeglądów i analiz w celu utrzymania ujęć i urządzeń w stanie gwarantującym ciągłość dostaw bezpiecznej pod względem zdrowotnym wody.

W roku 2016 Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Raciborzu prowadziła kontrolne badania jakości wody wodociągowej. O wynikach kontroli informowane były zarówno przedsiębiorstwa wodociągowe jak i miasta lub gminy. Przeprowadzono łącznie 79 badań kontrolnych jakości wody wodociągowej. Woda w powiecie raciborskim była bezpieczna pod względem zdrowotnym. Drobne nieprawidłowości wykrywano incydentalnie i były one natychmiast usuwane. Problemy z jakością wody występują w miejscowościach Kobyla i Łańce z powodu niewłaściwie funkcjonującej Stacji w Dzimierzu, która produkuje wodę o zwiększonej zawartości żelaza i manganu. Poza tym nadal wyłączone z użytku pozostaje „Źródełko” przy Kościele Pątniczym w Pietrowicach Wielkich z powodu złego stanu studni.

Jakość wody w poszczególnych gminach powiatu raciborskiego przedstawiała się następująco:

- Miasto Racibórz. Zaopatrywane jest w wodę z trzech ujęć: ujęcia Strzybnik, ujęcia przy ul. Gamowskiej oraz ujęcia przy ul. Bogumińskiej. Wodociąg raciborski jest wodociągiem obszarowo największym w powiecie. Woda w tym wodociągu nie jest poddawana procesom dezynfekcji, dlatego powinna być w sposób szczególnie monitorowana zarówno na etapie jej produkcji jak i dystrybucji. Zdaniem Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego badania wody powinny być przeprowadzane codziennie, włączając dni wolne od pracy. W badaniach PSSE jakość wody w roku 2016 nie budziła zastrzeżeń.
- Gmina Krzanowice. Zaopatrywana jest przez wodociąg z ujęciami i Stacją Uzdatniania Wody w Borucinie. Jest to drugi wodociąg pod względem produkcji wody w powiecie. Z wodociągu korzystają mieszkańcy miejscowości Krzanowice, Borucin, Bojanów, Wojnowice i Pietraszyn. Jakość wody z tego wodociągu w badaniach PSSE w roku 2016 nie budziła zastrzeżeń.
- Gmina Krzyżanowice zaopatrywana jest przez wodociąg z ujęciami i Stacją Uzdatniania Wody w Borucinie (gmina Krzanowice). Nieznaczne ilości wody pompowane są okresowo ze stacji uzdatniania wody w Rudyszwałdzie, która pełni rolę stacji rezerwowej. Jakość wody w tym wodociągu w roku 2016 również oceniono pozytywnie.

Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Raciborzu bada co roku jakość wody

- „źródlanej” w parku w Tworkowie. Jakość ta nieznacznie odbiega od norm przyjętych dla wody wodociągowej, lecz spożywanie wody z tego źródła nie stanowi ryzyka zdrowotnego. Woda cechuje się niskim odczynem pH oraz nieznacznie podwyższoną zawartością niklu.
- Gmina Nędza. Posiada na swoim terenie jeden własny wodociąg z ujęciami w Nędzy i w Babicach. Wodociąg zaopatruje wszystkie miejscowości gminy czyli: Nędza, Babice, Górki Śląskie, Szymocice, Zawada Książęca, Łęg i Ciechowice. W roku 2016 wszystkie zbadane próbki wody spełniały wymagania rozporządzenia. Wodę w wodociągu Nędza w roku 2016 oceniono jako nadającą się do spożycia przez ludzi. Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. z o.o. w Nędzy czyni starania o ustanowienie stref ochronnych ujęcia.
  - Gmina Rudnik. Posiada na swoim terenie jeden własny wodociąg z ujęciami w Rudniku. Mieszkańcy gminy (miejscowości Rudnik, Strzybnik, Ponięcice, Czerwięcice, Szonowice, Jastrzębie, Łubowice, Grzegorzowice, Sławików, Lasaki, Gamów, Sławienko, Modzurów) oraz Racibórz, ul. Kwiatowa zaopatrywani są w wodę z tego wodociągu. Wszystkie zbadane próbki wody w 2016 roku spełniały wymagania rozporządzenia, z wyjątkiem incydentu w Domu Spotkań w Łubowicach, gdzie pogorszona jakość wody spowodowana była najprawdopodobniej jej zbyt małym rozbiorem i zaleganiem w końcówce sieci wodociągowej. Wodę w gminie Rudnik oceniono jako nadającą się do spożycia przez ludzi. Od roku 2016 ujęcie wody dla tego wodociągu podlega dodatkowej ochronie z powodu ustanowienia strefy ochrony pośredniej.
  - Gmina Kuźnia Raciborska. Posiada w obszarze swojego działania dwa wodociągi: wodociąg „Kuźnia Raciborska” który zaopatruje miejscowości Kuźnia Raciborska, Siedliska, Turze, Budziska i Rudę i wodociąg „Ruda Kozielska”, który zaopatruje miejscowości Rudy, Rudę Kozielską i Jankowice. Woda charakteryzuje się naturalnie niskim odczynem pH, dlatego na stacji uzdatniania wody w Kuźni Raciborskiej woda jest alkalizowana przed wtłoczeniem do sieci wodociągowej. Wszystkie zbadane próbki wody w 2016 roku spełniły wymagania rozporządzenia, z wyjątkiem przypadku nieznacznie pogorszonej mętności wody w Szkole w Rudach. Wodę w roku 2016 oceniono jako nadającą się do spożycia przez ludzi, jednak ze względu na jej ograniczone zasoby oraz skład istnieje potrzeba realizacji planowanej od lat inwestycji polegającej na podłączeniu wodociągu do ujęcia w Solarni.
  - Gmina Pietrowice Wielkie. Mieszkańcy zaopatrywani są przez trzy wodociągi. Są to wodociąg „Maków”, który zaopatruje miejscowości Pietrowice Wielkie, Cyprzanów, Lekartów, Kornice, Żerdziny, Pawłów i Gródczanki, wodociąg „Amandów”, który zaopatruje w wodę miejscowości Amandów, Krowiarki i Maków oraz wodociąg Samborowice, zaopatrujący miejscowość Samborowice. Wszystkie zbadane próbki wody w 2016 roku spełniały wymagania rozporządzenia, z wyjątkiem incydentu w Szkole w Pietrowicach Wielkich, w której wystąpiło pogorszenie jakości mikrobiologicznej wody, prawdopodobnie z powodu małego rozbioru w szkole. Wodę w gminie Pietrowice oceniono jako nadającą się do spożycia przez ludzi.
  - Gmina Kornowac. Gmina nie posiada własnych ujęć wodociągowych. Woda do spożycia w

całości pochodzi z zakupu. Zaopatrzeniem ludności w wodę na terenie gminy zajmują się w tej chwili dwa przedsiębiorstwa wodociągowe, mieszkańcy zaopatrywani są przez trzy wodociągi: wodociąg „Rzuchów”, który zaopatruje miejscowość Rzuchów, woda w tym wodociągu dostarczana jest przez GPWiK Sp. z o.o. z Wodzisławia Śl., wodociąg Pogrzebień-Kornowac, który zaopatruje miejscowości Pogrzebień i Kornowac w wodę pochodzącą z Raciborza oraz wodociąg „Kobyła-Łańce”, który zaopatruje miejscowości Kobyła i Łańce w wodę pochodzącą z Dzimierza. Woda w pierwszych dwóch wodociągach nie budzi zastrzeżeń natomiast problemem jest woda pochodząca z Dzimierza, ponieważ nadal Stacja Uzdatniania Wody w Dzimierzu nie pracuje prawidłowo i woda okresowo zawiera podwyższoną ilość żelaza i manganu. Zdaniem PSSE należałoby stworzyć możliwość zaopatrywania tych wsi z alternatywnego źródła zaopatrzenia.

Przedsiębiorstwa wodociągowe na terenie powiatu w roku 2016 przeprowadzały regularne badania jakości wody w ramach kontroli wewnętrznej. Wyniki tych kontroli przesyłane były do Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Raciborzu, który dokonywał oceny. Oceny te przekazywane były do gmin. Istotnych nieprawidłowości nie stwierdzono.

Pomimo faktu, że woda w obszarze powiatu raciborskiego od szeregu lat jest bezpieczna pod względem zdrowotnym (poprawy jakości zaopatrzenia wymaga jedynie wieś Kobyła i Łańce), PSSE w Raciborzu zwraca uwagę że stan ujęć, urządzeń i sieci wodociągowych wymaga ciągłej dbałości i przeglądów. Jakość wody ujmowanej w powiecie jest na tyle dobra, że przy zachowaniu gwarancji czystości magazynowania i dystrybucji wody na ogół nie ma potrzeby jej dezynfekowania chlorem (tu wyjątek stanowi wieś Samborowice), dlatego też, w trosce o zabezpieczenia ujęć przed zanieczyszczeniem ze strony środowiska, poszczególne gminy powinny przemyśleć potrzebę ustanowienia stref ochrony pośredniej, tak jak to zrobiono w gminie Rudnik. Zdaniem PSSE w Raciborzu potrzebę ustanowienia takiej strefy posiada zapewne nadal eksploatowane ujęcie w Raciborzu przy ul. Bogumińskiej, dla którego taka strefa dawno temu była opracowana.

II.3. Jakość zdrowotna wody ciepłej

W roku 2016 Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Raciborzu kontynuowała nadzór laboratoryjny nad jakością wody ciepłej pod kątem występowania w instalacjach obiektów użyteczności publicznej bakterii z rodzaju Legionella Sp. Skontrolowano takie obiekty jak: Szpital, domy pomocy społecznej, internaty, hotele. W pięciu przypadkach stwierdzono skażenie instalacji pałeczkami Legionella, wdrożono więc postępowanie administracyjne nakazujące usunięcie skażenia. We wszystkich przypadkach skażenie usunięto. Badania kontrolne nie potwierdziły obecności zanieczyszczeń

II.4. Jakość zdrowotna wody do kąpieli i rekreacji

W powiecie raciborskim jest siedem tego typu obiektów. Cztery czynne jedynie w okresie letnim oraz

3 baseny całoroczne. Nowym obiektem, posiadającym nowoczesną technologię uzdatniania wody jest park wodny H2Ostróg w Raciborzu, który oprócz basenów pływackich wyposażony jest w wiele innych urządzeń rekreacji wodnej. Od połowy roku 2016 obowiązują dla tych obiektów nowe regulacje prawne nakazujące przeprowadzanie badań wody. Badania te przeprowadzane są według zatwierdzonego przez PPIS harmonogramu i obejmują zarówno oznaczenia wykonywane przez zarządzającego obiektem jak i badania zlecane do akredytowanych laboratoriów zewnętrznych. Wyniki badań są analizowane przez zarządzających basenami, którzy w przypadku wystąpienia nieprawidłowości natychmiast podejmują działania naprawcze, a o podjętych działaniach informują PPIS w Raciborzu. Nowe regulacje prawne wprowadzają również obowiązek informowania klientów o wynikach kontroli wewnętrznej na tablicach ogłoszeń w obiekcie oraz na swoich stronach internetowych.

Oprócz basenów w powiecie raciborskim istnieje jeden zbiornik naturalny ze zorganizowanym miejscem wykorzystywanym do kąpielii. Jest nim Ośrodek Wodno-Rekreacyjny „WODNIK” w Kuźni Raciborskiej. Nie jest on kąpieliskiem w sensie prawnym ustanowionym przez gminę. Zarządca obiektu przebadał dwukrotnie wodę w ramach nakazanej prawem kontroli wewnętrznej. Wodę oceniono jako przydatną do kąpielii.

II.5. Nadzorowane obiekty użyteczności publicznej i wyniki ich kontroli

Regularnym kontrolom poddawane są takie obiekty jak: ustępy publiczne, baseny kąpielowe, miejsca zwyczajowo wykorzystywane do kąpielii, domy pomocy społecznej i inne placówki o podobnym charakterze, noclegownie dla bezdomnych, hotele i inne obiekty świadczące usługi noclegowe, zakłady fryzjerskie, kosmetyczne, odnowy biologicznej i tatuażu, miejsca obsługi podróżnych takie jak dworzec, stacje i przystanki kolejowe, przystanki PKS, parkingi, miejsca odpoczynku i rekreacji (parki, zieleńce, place zabaw dla dzieci, ogólnodostępne piaskownice dla dzieci, ośrodki wypoczynkowe), cmentarze, domy przedpogrzebowe, targowiska, wysypiska, obiekty sportowe (hale, stadiony, boiska, lodowisko), obiekty kulturalno-widowiskowe (domy kultury, kino), zakład poprawczy, zakład karny, obiekty turystyczne, stacje paliw i inne, w tym obiekty służby zdrowia. Kontrole przeprowadzane są w celu oceny stanu sanitarnego obiektów oraz sprawdzenia zgodności z obowiązującymi przepisami.

W przypadku znaczących zaniedbań natury sanitarno-technicznej i niezgodności ze stanem prawnym wydawane są decyzje nakazujące ich usunięcie, inne, drobniejsze uchybienia, usuwane są w trybie wykonywania tak zwanych „zaleceń doraźnych” bez konieczności wdrażania postępowania administracyjnego. W roku 2016 wdrożono 14 postępowań administracyjnych skutkujących wydaniem decyzji. W 4 przypadkach zaistniała konieczność wdrożenia postępowania mandatowego z powodu zaniedbań dotyczących bieżącego utrzymania porządku i czystości w obiekcie.

II.5.1. Ustępy publiczne

W roku 2016 liczba obiektów w ewidencji nie uległa zmianie. Wszystkie objęte ewidencją ustępy publiczne skontrolowano. Ustępy posiadające publicznego właściciela tj. miejskie (dwa w Raciborzu, jeden w Kuźni Raciborskiej) obsługiwane są przez dzierżawców na podstawie umowy zawartej z właścicielem. Bieżący stan sanitarny ustępów utrzymywany jest na poziomie dostatecznym, lecz od lat miasta nie inwestują aby podnieść standard techniczny tych obiektów. Dzierżawcy przeprowadzają tylko konieczne do ich funkcjonowania remonty, bez gruntownej modernizacji. Takiej przebudowy wymagają toalety w Raciborzu przy Placu Dominikańskim, przy Placu Długosza, także toaleta w Kuźni Raciborskiej. Obiekty te nie są przystosowane na potrzeby osób niepełnosprawnych.

II.5.2. Baseny kąpielowe

W Raciborzu są dwa baseny kryte, funkcjonujące przy szkołach, jeden park wodny (H2Ostróg), który oprócz basenów pływackich wyposażony jest w wiele innych urządzeń rekreacji wodnej oraz cztery baseny letnie, sezonowe. Basenem, którego stan techniczno-sanitarny przedstawia się najgorzej od szeregu lat jest basen przy Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej. Z uwagi na stan techniczny i stopień wyeksploatowania powinien zostać wyłączony z użytkowania lub poddany generalnej przebudowie i modernizacji. Jednak zarządzająca obiektem Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa takiej decyzji od lat nie podejmuje. Basen PWSZ w Raciborzu pozostawał nieczynny od czerwca 2016r., PPIS wydał kolejną już decyzję nakazującą doprowadzenie obiektu do właściwego stanu sanitarnego. Basen ma zostać ponownie uruchomiony w lutym br. lecz niestety, nie po generalnych remontach.

Baseny kąpielowe należą do grupy obiektów, gdzie zachowanie reżimu sanitarnego jest wyjątkowo ważną rzeczą, na którą podczas prowadzonych kontroli kładzie się szczególny nacisk. Obiekty te są kosztowne i trudne w eksploatacji. Zarządzający obiektami nie zawsze zdają sobie z tego sprawę. Szczególnie dotyczy to obiektów, dla których basen jest dodatkową działalnością (baseny letnie, szkolnictwo).

II.5.3. Inne miejsca wykorzystywane do kąpieli

Pod kontrolą PSSE w Raciborzu jest jedno takie miejsce. Jest to Ośrodek Wodno-Rekreacyjny „WODNIK” w Kuźni Raciborskiej. Stan techniczny infrastruktury obiektu tj. podesty, plac zabaw, zaplecze sanitarne pozostają od lat na poziomie miernym. Ośrodek jest własnością gminy i oddany jest w dzierżawę. Ani właściciel, ani dzierżawca nie są zainteresowani inwestowaniem w obiekt. Oprócz Kuźni Raciborskiej inne zbiorniki wodne nie są zgłaszane do PSSE jako miejsca zwyczajowo wykorzystywane do kąpieli.

II.5.4. Domy Pomocy Społecznej i inne placówki zapewniające całodobową opiekę osobom starszym lub przewlekle chorym

Są dwa obiekty zarejestrowane jako domy pomocy społecznej w urzędzie wojewódzkim, które kontrolowane są przez PSSE w Raciborzu (DPS w Krzyżanowicach i DPS w Raciborzu przy Placu Jagiełły) oraz jeden, który kontrolowany jest przez WSSE w Katowicach (DPS w Raciborzu przy ul. Grzonki). Oba kontrolowane przez PPIS w Raciborzu urządzone są w zabytkowych budynkach, oba prowadzone są przez zgromadzenia zakonne, utrzymanie czystości w tych obiektach nie budzi zastrzeżeń. Pozostałe 4 obiekty to placówki zapewniające opiekę osobom starszym lub przewlekłe chorym prowadzone przez prywatnych przedsiębiorców. Kontrole kompleksowe tych obiektów przeprowadzone w roku 2016 wykazały nieprawidłowości w przypadku utrzymania Domu Seniora „BUK” w Rudach, nieprawidłowości usunięto.

II.5.5. Zakłady fryzjerskie, kosmetyczne, odnowy biologicznej i tatuażu

Liczba obiektów w tej grupie pozostaje w ostatnich latach na prawie niezmiennym poziomie. Kontrole tych obiektów przeprowadzane są z częstotliwością raz w roku. Podczas kontroli sprawdzany jest stan techniczno-sanitarny dotyczący urządzenia i wyposażenia zakładu oraz warunki higieniczne świadczonych usług. Pomieszczenia i urządzenia w większości obiektów oceniane są na poziomie dobrym natomiast poziom higieny świadczonych usług w dużej mierze zależy od kompetencji osoby prowadzącej działalność. W przypadkach, w których stwierdza się drobne nieprawidłowości dokonuje się pouczeń lub wydawane są zalecenia doraźne i po ich usunięciu przeprowadza się rekontrolę bez konieczności wdrażania postępowania administracyjnego. W roku 2016 nieprawidłowości w świadczeniu usług stwierdzono w przypadku 5 obiektów, w jednym przypadku nałożono mandat karny. Rok 2016 był kolejnym rokiem, w którym w województwie śląskim przeprowadzana była akcja oświatowa zatytułowana „Mam świadomość jak być” zdrowym, skierowana właśnie do pracowników tej grupy zawodowej. Akcja to miała na celu podniesienie świadomości w zakresie zagrożeń zdrowotnych jakie mogą występować podczas świadczenia usług w zakładach fryzjerskich, kosmetycznych, tatuażu oraz odnowy biologicznej. Akcją objęto 20% zakładów. 6 otrzymało od PPIS odpowiednie certyfikaty.

II.5.6. Infrastruktura kolejowa i drogowa

Dworce i przystanki autobusowe:

Kontrole i ocenę stanu sanitarnego dworca PKS w Raciborzu przeprowadza od roku 2010 ŚPWIS. Kontrole przystanków autobusowych przeprowadzane były w roku 2016 jedynie na terenie gminy Rudnik, gdzie nie stwierdzono nieprawidłowości w ich utrzymaniu.

Dworce i stacje kolejowe:

W powiecie raciborskim jest jeden dworzec kolejowy (w Raciborzu), 6 stacji i 5 przystanków kolejowych. Kontrole dworca i pozostałych miejsc obsługi podróżnych przeprowadzane są z dwoma podmiotami odpowiedzialnymi za stan sanitarny obiektów tj z PKP S.A. Oddział Gospodarowania Nieruchomościami w Katowicach odpowiedzialnym za budynek dworca oraz z Zakładem Linii

Kolejowych PKP, odpowiedzialnym za perony. Przeprowadzone w roku 2016 kontrole wykazały, że bieżący stan utrzymania tych obiektów uległ nieznacznej poprawie w stosunku do lat ubiegłych, jednak przestarzała infrastruktura tych miejsc (nierówne, popękane, wybrakowane, przewymiarowane perony) powoduje, że utrzymanie należytej czystości podłoża tych miejsc jest praktycznie rzeczą nieosiągalną. Dodatkowo wizerunek pogarszają wyłączone z użytkowania, od szeregu lat niezagospodarowane budynki stacyjne. Niestety widoczny jest brak zainteresowania spółki PKP S.A. obiektami kolejowymi w obszarze powiatu raciborskiego. PSSE w Raciborzu skierowała w roku 2016 kolejne wystąpienie do władz PKP o poprawę stanu utrzymania terenu dworca w Raciborzu.

Środki transportu osobowego:

Podczas kontroli środków transportu nie zaobserwowano wyraźnej poprawy stanu taboru.

Pociągi:

W obszarze województwa śląskiego usługi przewozowe realizowane są przez Koleje Śląskie Sp. z o.o. Na dworcu PKP w Raciborzu dokonuje się czynności sprzątnia pobieżnego pociągów w sposób manualny. Sprzątanie gruntowne przeprowadzane jest na innych, większych stacjach wyposażonych w odpowiedni sprzęt.

Transport autobusowy:

Teren powiatu raciborskiego nie posiada profesjonalnych, nowoczesnych myjni autobusów oraz nie posiada miejsc zrzutu ścieków z autokarów. Istniejący tabor utrzymywany na poziomie dostatecznym.

II.5.7. Tereny rekreacyjne:

Kontrolujemy parki, zieleńce oraz place zabaw z piaskownicami. Podczas kontroli dokonuje się oceny stanu sanitarno-technicznego obiektów, kontrole przeprowadza się w okresie wiosennym, sprawdzając stopień przygotowania do sezonu letniego. Potrzeba organizowania przez gminy miejsc wypoczynku

i rekreacji, a szczególnie miejsc zabaw dla dzieci, jest bardzo duża, ponieważ ogólnodostępne place zabaw przy budynkach mieszkalnych raczej nie są modernizowane a jedynie utrzymywane na dotychczasowym poziomie. Piasek w piaskownicach na placach zabaw wymieniany jest raz w roku w sezonie wiosennym. Żaden z podmiotów odpowiedzialnych za stan piaskownic nie dostosował się do przesłanych wcześniej wytycznych Głównego Inspektora Sanitarnego w tym zakresie, które zalecają wymianę piasku co najmniej jeszcze dwa razy w trakcie sezonu.

II.5.8. Obiekty sportowe:

W grupie tej znajdują się różne obiekty: hale sportowe, stadiony, ośrodki sportowe, lodowisko i boiska LKS. Stan tych obiektów stanowi odzwierciedlenie kondycji finansowej właścicieli i praktycznie brak wyraźnej poprawy w tym zakresie. Remontowany jest stadion przy ul. Srebrnej w Raciborzu, planowany jest również remont stadionu OSIR.

II.5.9. Obiekty kulturalno-widowiskowo-rozrywkowe:

PSSE w Raciborzu posiada w ewidencji jedno kino, 6 domów kultury, 1 dyskotekę i 1 centrum kulturalno-oświatowe z terenami wystawowymi w Pietrowicach Wlk. Obiekty utrzymane prawidłowo.

II.5.10. Noclegownie:

W powiecie raciborskim jest jedna noclegownia dla bezdomnych prowadzona od lat przez Stowarzyszenie Przyjaciół Człowieka „TECZA”. Placówka prowadzona bez zastrzeżeń.

II.6. Realizacja obowiązków wynikających z innych aktów prawnych oraz działalność poza statutowa

Zadania te realizowane są na wniosek strony. W roku 2016 nadzorowano 4 ekshumacje i jeden wywóz zwłok za granicę, wydano 8 opinii dotyczących imprez masowych i innych okolicznościowych, 9 opinii dotyczących różnego typu materiałów i wyrobów przed ich zastosowaniem w instalacjach wodociągowych itp.

II.7. Interwencje

Liczba rozpatrywanych interwencji z roku na rok wyraźnie maleje. W dziale Higieny Komunalnej PSSE w Raciborzu rozpatrywanych było łącznie 9 interwencji. Większość interwencji pozostaje poza zakresem możliwości podjęcia działań przez PPIS w ramach przysługujących mu kompetencji i uprawnień.

III. HIGIENA ŻYWNOSCI, ŻYWIENIA I PRZEDMIOTÓW UŻYTKU

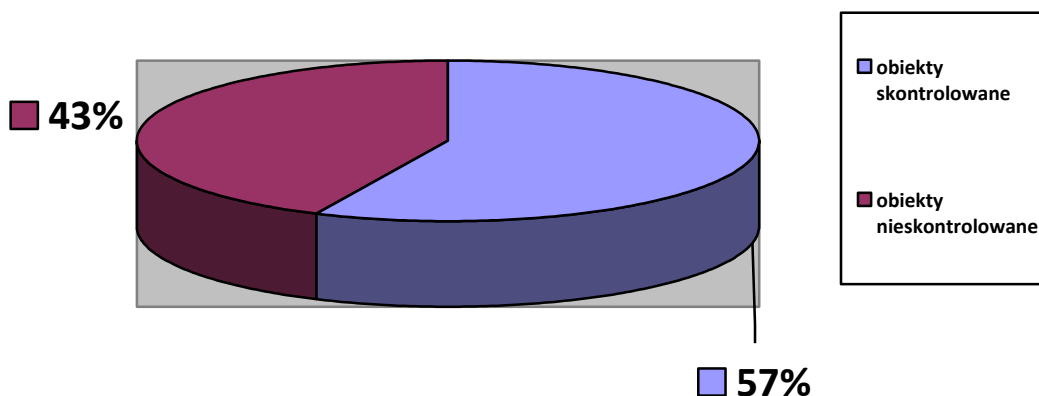
III.1. Zadania realizowane w 2016 r. i wyniki kontroli w obiektach nadzorowanych

Do zakresu działań Sekcji Higieny Żywności należy kontrola przestrzegania przepisów określających wymagania higieniczne i zdrowotne, w szczególności dotyczących:

- warunków produkcji, transportu, przechowywania i sprzedaży żywności oraz warunków żywienia zbiorowego,
- nadzoru nad jakością zdrowotną żywności,
- warunków zdrowotnych produkcji i obrotu przedmiotami użytku, materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością, kosmetykami oraz innymi wyrobami mogącymi mieć wpływ na zdrowie ludzi.

W roku 2016 pod nadzorem PSSE w powiecie raciborskim znajdowało się 1242 obiekty, z których skontrolowano 710. Przeprowadzono w nich 1202 kontrole. Ponadto w ramach kontroli granicznej przeprowadzono 110 kontroli dot. przywożonej lub wywożonej partii towaru.

Procentowy stan kontroli w obiektach nadzorowanych

W wyniku przeprowadzonych kontroli sanitarnych 528 dokumentowano protokołami kontroli sanitarnych z wykorzystaniem arkusza oceny stanu sanitarnego. 1 obiekt oceniono jako niezgodny z wymaganiami zawartymi w przepisach. Stanowi to 0,1 % w stosunku do wszystkich nadzorowanych

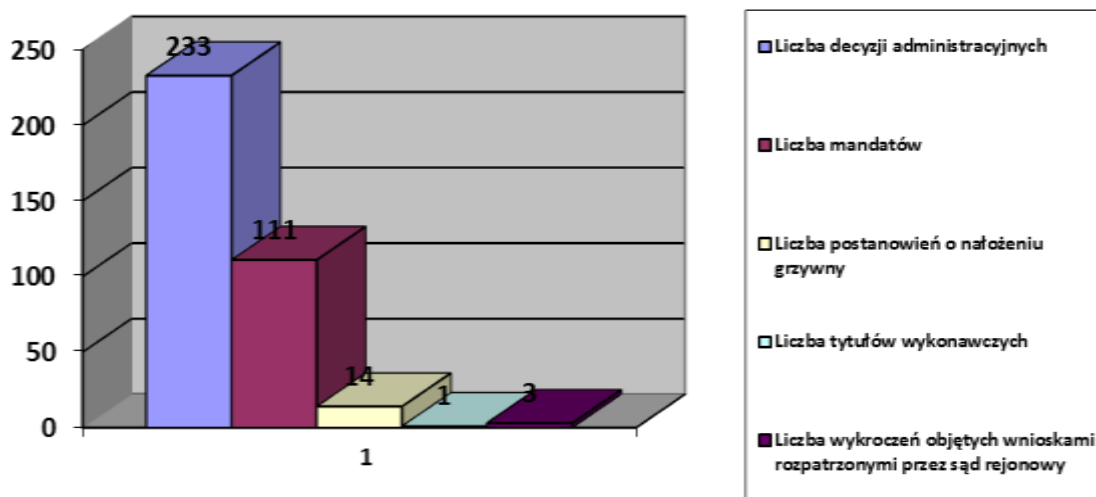

HIGIENA ŻYWNOSCI, ŻYWIENIA I PRZEDMIOTÓW UŻYTKU

obiektów. Ocenę „niezgodny” uzyskał 1 zakład produkcyjny, co stanowi 0,6 % wszystkich obiektów z tej grupy. W ramach sprawowanego nadzoru wydano 233 decyzje administracyjne, celem poprawy stanu sanitarno-higienicznego, w tym 10 decyzji unieruchomienia/przerwania działalności całego zakładu, 5 decyzji zakazu wprowadzania produktu do obrotu oraz 1 decyzję wstrzymania wprowadzania środka spożywczego do obrotu. Wobec podmiotów nie realizujących obowiązków wynikających

z nałożonych decyzji wszczynano postępowanie egzekucyjne. Wydano 1 tytuł wykonawczy oraz 14 postanowień o nałożeniu grzywny. Winnych wykroczeń stwierdzanych w trakcie wykonywania czynności kontrolnych ukarano 111 mandatami.

Wyniki działalności represyjnej

W związku z napływającymi wnioskami stron, w oparciu o przeprowadzone kontrole sanitarne, wydano łącznie 180 decyzji administracyjnych zatwierdzających obiekty (w tym 32 decyzje warunkowe). Ponadto dokonano 9 wpisów do rejestru zakładów podlegających urzędowej kontroli organów PIS obiektów, w stosunku do których nie jest wymagane zatwierdzenie, zgodnie z ustawą z 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia, w tym 4 gospodarstw rolnych, które uzyskały wpis w zakresie produkcji pierwotnej.

Do najczęściej stwierdzanych nieprawidłowości należało:

- wprowadzanie do obrotu produktów po upływie terminu przydatności do spożycia bądź daty minimalnej trwałości,
- nieprawidłowe warunki przechowywania artykułów spożywczych (brak ciągłości łańcucha chłodniczego),
- brak czystości i porządku w pomieszczeniach obiektu,
- zły stan techniczny obiektu (m.in. ściany, podłogi, sufity) i wyposażenia,
- brak zabezpieczenia artykułów sprzedawanych luzem przed zanieczyszczeniami zewnętrznymi,

HIGIENA ŻYWNOSCI, ŻYWIENIA I PRZEDMIOTÓW UŻYTKU

- brak bieżącej ciepłej wody przy umywalkach do mycia rąk oraz przy zlewozmywakach do mycia sprzętu podręcznego i pomocniczego,
- brak monitoringu punktów krytycznych i kontrolnych według procedur systemu HACCP oraz instrukcji GHP,
- niewłaściwe postępowanie z odpadami pokonsumpcyjnymi oraz poprodukcyjnymi pochodzenia zwierzęcego,
- brak szkoleń z obowiązujących w obiekcie procedur HACCP,
- prowadzenie działalności bez uzyskania wpisu do rejestru zakładów, poszerzenie działalności bez uzyskania decyzji właściwego PPIS,
- krzyżowanie się dróg czystych z brudnymi (m.in. brak wydzielonego stanowiska mycia i dezynfekcji jaj),
- przeprowadzanie czynności brudnych związanych z obróbką wstępną w pomieszczeniach kuchennych (czystych),
- wykorzystywanie do produkcji artykułów spożywczych po upływie terminu przydatności do spożycia bądź daty minimalnej trwałości,
- zniszczone powierzchnie płyt osłonowych na linii produkcyjnej, co może powodować zanieczyszczenie produkowanej żywności,
- brak skutecznej ochrony zakładu przed dostępem szkodników, w tym brak siatek przeciw owadom w pomieszczeniach produkcyjnych,
- brak zabezpieczenia przed zanieczyszczeniem surowców wykorzystywanych do produkcji środków spożywczych,
- brak zapewnienia wyposażenia umożliwiającego właściwe przeprowadzanie mycia i dezynfekcji jaj,
- wykorzystywanie surowców po upływie terminu przydatności do spożycia/ daty minimalnej trwałości,
- brak właściwej higieny pracowników, w tym brak środków do mycia i higienicznego suszenia rąk;
- brak środków do dezynfekcji sprzętu i wyposażenia,
- wymagające poprawy znakowanie produktów pakowanych,
- brak aktualnych orzeczeń lekarskich do celów sanitarno-epidemiologicznych zatrudnionych pracowników,
- brak badań wyrobów gotowych potwierdzających ich zgodność z przepisami prawa żywnościowego,
- przeprowadzanie badań produkowanych wyrobów w sposób niezgodny z rozporządzeniem nr 2073/2005,
- palenie papierosów na terenie zakładu produkcyjnego żywności,

HIGIENA ŻYWNOSCI, ŻYWIENIA I PRZEDMIOTÓW UŻYTKU

- brak szkoleń z obowiązujących w obiekcie procedur HACCP,
- brak segregacji środków spożywczych,
- brak osłon na lampach w pomieszczeniach obróbki artykułów spożywczych, zapewniających ochronę przed zanieczyszczeniem,
- brak opracowanej informacji dla konsumenta dot. środków spożywczych wprowadzonych do obrotu bez opakowań w zakresie substancji alergicznych i powodujących alergię.

III.2. Działania w ramach systemów wczesnego ostrzegania RASFF i RAPEX

Powiatowa Stacja uczestniczy stale w działaniach w ramach systemów wczesnego ostrzegania RASFF i RAPEX, stale doskonaląc biegłość w tym zakresie w ramach prowadzonych szkoleń.

W ramach współpracy w obrębie systemu RASFF i RAPEX, PSSE w Raciborzu w roku 2016 sprawdziła łącznie obecność 37 niebezpiecznych produktów (środków spożywczych, przedmiotów użytku) objętych powiadomieniami.

Dodatkowo w ramach działania systemu wczesnego ostrzegania, przyjmowane były również i uwzględniane w działalności bieżącej powiadomienia informacyjne o potencjalnych zagrożeniach.

W ramach działania systemu wczesnego ostrzegania RASFF w powiecie raciborskim stwierdzono w obrocie 2 kwestionowane produkty. W związku z powyższym wydano 2 decyzje wycofania z obrotu oraz 1 decyzję wstrzymania wprowadzania do obrotu środka spożywczego. W obu przypadkach przedsiębiorca wycofał kwestionowany produkt.

III.3. Współpraca z innymi organami kontroli

Współpraca z Inspekcją Weterynaryjną

W ramach porozumienia ramowego z dnia 07.01.2008 r. zawartego pomiędzy Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym w Katowicach i Wojewódzkim Lekarzem Weterynarii w Katowicach o współdziałaniu i współpracy organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej i organów Inspekcji Weterynaryjnej w 2016r. prowadzona była wzajemna korespondencja przeznaczona do wykorzystania służbowego. W 2016 r. przeprowadzono 2 kontrole z przedstawicielami Powiatowego Inspektoratu Weterynarii (jedna kontrola w ramach interwencji i jedna kontrola w ramach realizacji akcji (ASF). W ramach realizacji Planu poboru prób na 2016r., w związku ze specyfiką pobranych prób (w kierunku oporności na środki przeciwdrobnoustrojowe u bakterii zoonotycznych i komensalnych), przekazywano dokumentację wraz ze sprawozdaniem, terenowo właściwym lekarzom weterynarii, celem podjęcia działań zgodnie z kompetencjami.

Współpraca z Inspekcją Farmaceutyczną

W ramach porozumienia z dnia 05 listopada 2008r o współpracy organów Państwowej Inspekcji Farmaceutycznej i Państwowej Inspekcji Sanitarnej w województwie śląskim kontynuowano współpracę między inspekcjami. W 2016r. skontrolowano 11 obiektów będących pod nadzorem IF,

HIGIENA ŻYWNOSCI, ŻYWIENIA I PRZEDMIOTÓW UŻYTKU

łącznie przeprowadzono 11 kontroli sanitarnych, w tym 5 obiektów oceniono zgodnie z arkuszem oceny zakładu. W wyniku kontroli nieprawidłowości nie stwierdzono, nie nałożono mandatów i nie wydano decyzji administracyjnych. Pobrano 14 prób suplementów diety oraz 1 próbę dietetycznego środka specjalnego przeznaczenia medycznego w powyższych obiektach. Prób nie zdyskwalifikowano.

Współpraca z Państwową Inspekcją Ochrony Roślin i Nasiennictwa

W 2016 r. kontynuowano współpracę na szczeblu lokalnym z Państwową Inspekcją Ochrony Roślin i Nasiennictwa dotyczącą nadzoru nad działalnością w zakresie produkcji pierwotnej produktów pochodzenia roślinnego. W ramach realizowania porozumienia z dnia 20 stycznia 2015r pomiędzy Głównym Inspektorem Sanitarnym Głównym Inspektorem Ochrony Roślin i Nasiennictwa Głównym Inspektorem Jakości Handlowej Artykułów Rolno-spożywczych oraz Głównym Inspektorem Ochrony Środowiska przeprowadzono 8 wspólnych kontroli z elementem poboru prób u producentów. Do badań laboratoryjnych pobrano 1 próbę środków spożywczych (truskawek) w kierunku zanieczyszczenia metalami oraz 7 prób środków spożywczych (sałata), w zakresie zawartości azotanów.

Współpraca z Inspekcją Ochrony Środowiska

W ramach realizacji porozumienia z dnia 20 stycznia 2015r pomiędzy Głównym Inspektorem Sanitarnym Głównym Inspektorem Ochrony Roślin i Nasiennictwa Głównym Inspektorem Jakości Handlowej Artykułów Rolno-spożywczych oraz Głównym Inspektorem Ochrony Środowiska podjęto współpracę z Inspekcją Ochrony Środowiska i wspólnie przeprowadzano 2 kontrole wraz z poborem prób u przedsiębiorców produkcji pierwotnej. W wyniku kontroli nie stwierdzano nieprawidłowości, prób nie kwestionowano.

Współpraca z Inspekcją Handlową

W ramach poboru prób na 2016r., w związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami w zakresie znakowania środków spożywczych, przekazano sprawę do inspekcji handlowej celem podjęcia działań zgodnie z kompetencjami.

Współpraca z terenowo właściwymi inspektorami sanitarnymi

W ramach współpracy przekazywano informacje terenowo właściwym inspektorom sanitarnym. W roku 2016 informowano inspektorów o stwierdzanych nieprawidłowościach podczas kontroli przeprowadzanych w ramach działań nadzorowych prowadzonych na podległym terenie u przedsiębiorców. W związku z wniesioną interwencją dot. niewłaściwej jakości warzyw, których producent znajduje się na terenie innego powiatu, sprawę przekazano terenowo właściwemu inspektorowi. Ponadto w ramach realizacji „Planu poboru prób na 2016r” i stwierdzaniem naruszeń w zakresie m.in. znakowania środków spożywczych, przekazywano dokumentację wraz ze sprawozdaniem, terenowo właściwym inspektorom sanitarnym celem podjęcia działań zgodnie z kompetencjami.

Współpraca z Policją

HIGIENA ŻYWNOSCI, ŻYWIENIA I PRZEDMIOTÓW UŻYTKU

W ramach współpracy z Policją, w związku z pismem z dnia 19.05.2016r nr L.dz.PG-633/16 Komendy Powiatowej Policji w Raciborzu (Wydział do Walki z Przeszecznością Gospodarczą) dot. handlu nielegalnymi oraz niespełniającymi wymagań produktów leczniczych przeprowadzono 2 wspólne kontrole w obiektach – sklepach oferujących suplementy diety, wskazanych przez Policję. Kontrole nie wykazały nieprawidłowości.

Ponadto w dniu 03.06.2016r. przeprowadzono na wniosek Policji i przy współudziale funkcjonariuszy policji 1 kontrolę w Drink Barze. Nie stwierdzono nieprawidłowości.

Współpraca ze Strażą Miejską

W związku z pojawiającymi się sygnałami o zwiększonej ilości szczurów w pobliżu centrum miasta Racibórz, UM Racibórz zorganizował spotkanie przedstawicieli Przedsiębiorstwa Komunalnego, Zakładu Ciepłego, Zakładu Wodociągów i Kanalizacji, Miejskiego Zarządu Budynków oraz Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej i pracowników UM. Na spotkaniu ustalono przeprowadzenie wspólnych kontroli z przedstawicielami Straży Miejskiej w obiektach żywnościowo żywieniowych zlokalizowanych w centrum miasta. Przeprowadzono 4 kontrole przy współudziale służb. Za stwierdzone naruszenia ukarano 2 mandatami karnymi oraz nałożono 3 decyzje merytoryczne.

III.4. Jakość zdrowotna środków spożywczych

W roku 2016 przeprowadzono badania laboratoryjne krajowych, unijnych i importowanych środków spożywczych i kosmetyków. Zbadano także próbki sanitarne oraz wymazy. Łącznie zbadano 505 próbek - w 12 przypadkach wynik był nieprawidłowy (5 próbek ciastek z kremem, 5 próbek zmiotków

i wytrzepeków, 2 próbki kontrolne posiłków).

Przyczynami kwestionowania 5 próbek zmiotek i wytrzepeków była obecność szkodników lub ich pozostałości, takich jak: żywe larwy, żywe i martwe chrząszcze, żywe gryzki, części owadów (pancerzyk), martwy motyl.

Zakwestionowano 2 próbki kontrolnych posiłków (w związku z prowadzonymi postępowaniami w sprawie zatruc pokarmowych) ze względu na: obecność *Salmonella* w próbce tortu oraz zanieczyszczenie sałatki gronkowcami koagulazo-dodatnimi na poziomie $1,5 \times 10^5$ jtk/g.

Ponadto zakwestionowano 5 próbek pod względem mikrobiologicznym (obecność pałeczek *Salmonella* w ciastkach z kremem).

W związku z otrzymanymi nieprawidłowymi wynikami badań zmiotków i wytrzepeków z koszyczków w piekarniach na producentów wydano łącznie 4 decyzje wstrzymujące prowadzenie działalności zakładu do czasu przeprowadzenia skutecznego zabiegu dezynsekcji w obiekcie przez zakład świadczący usługi w tym zakresie. Ponadto obciążono stronę kosztami poboru prób oraz przeprowadzonych badań, a także za czynności kontrolne przeprowadzone w związku z prowadzonym postępowaniem. W związku z kwestionowaniem 5 prób ciastek z kremem podjęto działania mające na

HIGIENA ŻYWNOSCI, ŻYWIENIA I PRZEDMIOTÓW UŻYTKU

---

celu wyeliminowanie przyczyny niezgodności. Przeprowadzono kontrolę sanitarną u producenta kwestionowanych produktów, w wyniku której wydano decyzję wstrzymującą działalność zakładu do czasu przeprowadzenia skutecznego zabiegu dezynfekcji sprzętu i wyposażenia potwierdzonego wynikami badań próbek sanitarnych oraz potwierdzenia wynikami badań laboratoryjnych jakości zdrowotnej produkowanej żywności. Nakazano odsunąć od pracy pracowników mających kontakt z żywnością, do czasu potwierdzenia stosownym orzeczeniem (popartym badaniami laboratoryjnymi) braku przeciwwskazań do wykonywania prac, przy wykonywaniu których istnieje możliwość przeniesienia zakażeń na inne osoby oraz zweryfikować i wdrożyć opracowaną w zakładzie „Instrukcję mycia i dezynfekcji jaj kurzych”, w sposób zapewniający bezpieczeństwo zdrowotne produkowanych wyrobów. Ponadto obciążono stronę kosztami poboru prób oraz przeprowadzonych badań, a także za czynności kontrolne przeprowadzone w związku z prowadzonym postępowaniem. Badania laboratoryjne wykonywane były w ramach zintegrowanego laboratorium województwa śląskiego tj. w WSSE Katowice, PSSE Żywiec, PSSE Bytom oraz PSSE Częstochowa. Ponadto próby badane były także w laboratorium spoza województwa śląskiego (WSSE Gdańsk, WSSE Opole, WSSE Gorzów Wielkopolski, WSSE Bydgoszcz) oraz w laboratorium poza PIS (Państwowy Instytut Weterynaryjny – Państwowy Instytut Badawczy w Puławach).

III.5. Akcje

W 2016 r. zrealizowano łącznie 16 akcji, w których uczestniczył pion higieny żywności i żywienia. Dwie akcje zrealizowano w ramach współpracy z Państwową Inspekcją Ochrony Roślin i Nasiennictwa oraz Inspekcją Ochrony Środowiska. Natomiast akcję dotyczącą wypoczynku letniego w ramach wewnętrznej współpracy w inspekcji sanitarnej z pracownikami ONS/HD. Pozostałe realizowano samodzielnie.

W ramach kontynuacji akcji z 2013 r. w sprawie badania tłuszczów przeznaczonych do smażenia pod kątem zawartości związków polarnych, przeprowadzono łącznie 10 kontroli, w tym 8 kontroli

w zakładach żywienia zbiorowego otwartych (w tym w zakładach małej gastronomii), 1 kontrolę w zakładach produkcji żywności (ciastkarnia) oraz 1 kontrolę w zakładzie żywienia zbiorowego zamkniętego (w stołówce przedszkolnej). Podczas kontroli przeprowadzono badania przesiewowe tłuszczów przeznaczonych do smażenia pączków oraz frytek metodą szybką, które nie wykazały nieprawidłowości.

W ramach akcji „Ocena oznakowania środków specjalnego przeznaczenia żywieniowego dla dzieci do lat 3 i przedmiotów do karmienia niemowląt oraz działań reklamowych prowadzonych przez ich producentów i dystrybutorów” (kontynuacja akcji z 2013 r.) przeprowadzono 33 kontrole w 33 obiektach (sklepy, market, kiosk, apteki). Nie stwierdzono przypadku naruszenia przepisów w zakresie prowadzenia działań promocyjnych dot. produktów do początkowego żywienia niemowląt.

HIGIENA ŻYWNOSCI, ŻYWIENIA I PRZEDMIOTÓW UŻYTKU

W roku 2016 kontynuowano akcję „Ocena stanu sanitarnego wózków i koszyków w sklepach spożywczych woj. śląskiego”. Przeprowadzono 20 kontroli sanitarnych, podczas których sprawdzono m.in. stan sanitarno-higieniczny wózków i koszyków używanych w sklepach spożywczych i marketach. Podczas 3 kontroli stwierdzono nieprawidłowości, m.in. brak możliwości mycia koszyków zakupowych oraz brak środków do mycia i dezynfekcji oraz brudne kosze i wózki. W wyniku stwierdzonych uchybień nałożono 3 grzywny w postaci mandatu karnego.

Kolejna akcja prowadzona w 2016 r. dotyczyła zabezpieczenia pieczywa nieopakowanego i innych środków spożywczych nieopakowanych przed wtórnym zanieczyszczeniem oraz, w tym także zapewnienie odpowiedniego wyposażenia i sprzętu na wydzielonych stoiskach z pieczywem, pozwalającego na higieniczny zakup produktów przez klientów. Podczas akcji przeprowadzono 53 kontrole sanitarne. Kontrole nie wykazały nieprawidłowości w powyższym zakresie. Natomiast, za brak zachowanej higieny personelu podczas sprzedaży pieczywa oraz wędlin, nałożono 2 mandaty karne.

W ramach akcji dot. obiektów wprowadzających do obrotu lody nieopakowane oraz sprzedających lody porcjowane przeprowadzono 3 kontrole. W wyniku kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości.

W związku z wejściem w życie rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1169/2011 z dnia 25 października 2011 r. w sprawie przekazywania konsumentom informacji na temat żywności (...) i rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 23.12.2014 r. w sprawie znakowania poszczególnych środków spożywczych podjęto działania mające na celu rozpropagowanie wymagań zawartych w wymienionych wyżej aktach prawnych. Kontynuując postępowanie zainicjowane w 2015r. w ramach działań kontrolnych weryfikowano spełnienie zapisów rozporządzeń i podejmowano działania mające na celu usunięcie stwierdzanych nieprawidłowości. Przeprowadzono łącznie 125 kontroli w 125 obiektach, w ramach sprawowanego bieżącego nadzoru sanitarnego. W wyniku stwierdzonych naruszeń dotyczących braku opracowanej informacji dla konsumenta podjęto działania represyjne i wydano 47 decyzji nakazujących usunięcie uchybień. W przypadku stwierdzenia niedopracowania dokumentacji wydawano zalecenia doraźne.

W związku z komunikatem Głównego Inspektora Sanitarnego dotyczącym wydania przez Powiatowego Lekarza Weterynarii w Rawiczu decyzji administracyjnej nakazującej wycofanie z obrotu partii jaj konsumpcyjnych znajdujących się w obrocie w związku z obecnością bakterii *Salmonella enteritidis* w dwóch stadach kur niosek, producenta: Ferma Drobiu Daniel Woźniak, oraz Ferma Drobiu Woźniak Sp. z o.o., przeprowadzono 9 kontroli celem sprawdzenia w obrocie kwestionowanych partii jaj. Kontrole nie wykazały w/w produktu w obrocie na terenie powiatu.

Akcja dotycząca wystąpienia w Polsce przypadków afrykańskiego pomoru świń (ASF). Realizując zapisy w/w dokumentu przeprowadzono łącznie 40 kontroli sanitarnych, w tym jedną z przedstawicielem Inspekcji Weterynaryjnej w obiekcie będącym pod wspólnym nadzorem. Podczas kontroli weryfikowano pochodzenie mięsa wieprzowego i produktów pochodzenia wieprzowego oraz

HIGIENA ŻYWNOSCI, ŻYWIENIA I PRZEDMIOTÓW UŻYTKU

---

sposób zagospodarowania odpadów, ze szczególnym uwzględnieniem umów przedsiębiorców z firmami odbierającymi odpady. W dwóch przypadkach stwierdzono naruszenia w obszarze postępowania z odpadami (brak kart przekazania odpadów, niewłaściwe postępowanie z odpadami kat.3-wyrzucane z odpadami komunalnymi, lub zabierane przez pracowników do skarmiania psów). W związku z powyższym nałożono 4 grzywny w postaci mandatów karnych oraz 4 decyzje nakazujące między innymi zapewnienie właściwego postępowania z odpadami kat.3.

W związku z sezonem wiosenno-letnim wzmożono nadzór w obiektach zlokalizowanych w miejscach wypoczynku oraz przy trasach turystycznych, obiektach funkcjonujących w sezonie letnim (automaty do lodów, wytwórnie lodów), obiektach ruchomych funkcjonujących w ramach imprez masowych, a także w obiektach oświaty. Przeprowadzono łącznie 44 kontrole w 25 obiektach, w tym 3 kontrole przeprowadzono przy współudziale pracownika sekcji HD. Za stwierdzone naruszenia warunków higieniczno-sanitarnych nałożono grzywny w postaci 5 mandatów karnych. Stwierdzone naruszenia za które ukarano mandatem to: brak prowadzonej kontroli wewnętrznej, brak preparatu do dezynfekcji sprzętu i urządzeń, brak porządku i czystości w obiekcie, brak segregacji, niewłaściwe przechowywanie opakowań jednorazowego użytku, niehigieniczne przechowywanie środków spożywczych, niehigieniczne przygotowanie potraw, brak warunków do zachowania higieny personelu, wykorzystywanie do przygotowania potraw środków spożywczych przeterminowanych. W 10 przypadkach wydano decyzję techniczną nakazującą usunięcie uchybień (decyzje dot. opracowania informacji dla konsumenta zgodnie z rozp. 1169/2011, opracowania harmonogramu badań produkowanych lodów, przeszkolenia personelu, opracowania dokumentacji GHP, zapewnienia bieżącej ciepłej wody przy umywalce do mycia rąk w WC dla personelu, odnowienia powierzchni ściany, zapewnienia skutecznej dezynfekcji jaj).

W 2016r przeprowadzono 28 kontroli dot. niewłaściwej jakości żywności zamrożonej wprowadzanej do obrotu, zarówno w sklepach wielkopowierzchniowych jak i małych placówkach handlowych. Podczas kontroli sprawdzano m.in. stan techniczny urządzeń chłodniczych, ich wyposażenie, przepełnienie towarem, zachowanie łańcucha chłodniczego podczas transportu, dostawy, przechowywania i wprowadzania do obrotu żywności mrożonej oraz szkoleń personelu. Nie stwierdzono nieprawidłowości podczas przeprowadzania powyższych kontroli.

W związku z rozporządzeniem MZ z dnia 26 sierpnia 2015r w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań, jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach w ramach przeprowadzanych kontroli w tych obiektach weryfikowano przestrzeganie zapisów w/w rozporządzenia. Upoważnieni przedstawiciele PSSE w Raciborzu przeprowadzili 36 kontroli w 36 obiektach. W wyniku kontroli stwierdzono naruszenie zapisów powyższego rozporządzenia w związku z czym wydano zalecenia dot. zapewnienia żywienia zgodnego z wytycznymi rozporządzenia. Ponadto do oceny teoretycznej pobrano 21 jadłospisów dekadowych (dla 6 szkół i 15 przedszkoli).

HIGIENA ŻYWNOSCI, ŻYWIENIA I PRZEDMIOTÓW UŻYTKU

W ramach realizacji porozumienia z dnia 20 stycznia 2015r. pomiędzy Głównym Inspektorem Sanitarnym Głównym Inspektorem Ochrony Roślin i Nasiennictwa Głównym Inspektorem Jakości Handlowej Artykułów Rolno-spożywczych oraz Głównym Inspektorem Ochrony Środowiska prowadzono wspólne kontrole z przedstawicielami Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa oraz Państwową Inspekcją Ochrony Środowiska. Łącznie przeprowadzono 8 kontroli sanitarnych powiązanych z poborem prób do badań w kierunku zawartości metali ciężkich oraz azotanów. Podczas kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości oraz nie kwestionowano prób. W trakcie kontroli pozostawiano w obiektach ulotki informujące producentów produkcji pierwotnej o podstawowych zasadach higieny oraz o dobrej praktyce rolniczej.

W roku 2016 prowadzono również kontrole dot. nielegalnego wprowadzania do obrotu środków spożywczych (ciastek - misiów Barney) produkowanych na rynek Wielkiej Brytanii, przekazanych przez firmę Mondelez International do utylizacji, ze względu na obecność ciał obcych. Przeprowadzono 3 kontrole sanitarne w kioskach zlokalizowanych na targowisku, które w swojej ofercie miały podobny asortyment. Nie stwierdzono wprowadzania do obrotu kwestionowanych środków spożywczych pn. BarnyChoc Filing.

W ramach akcji dot. kontroli obecności alergenów w zakładach branży spożywczej produkujących żywność przeznaczoną dla osób z alergią/ nietolerancją pokarmową, w zakładach żywienia zbiorowego zamkniętego jak i otwartego przeprowadzono 16 kontroli. W trakcie kontroli nie stwierdzano nieprawidłowości, jednakże należy podkreślić, iż nie stwierdzono produkcji żywności dla alergików lub osób z nietolerancją pokarmową. Kontrolowane obiekty nie miały w swojej ofercie tego rodzaju żywności. W przypadku żywienia zamkniętego eliminuje się z diety produkty wrażliwe takie jak np. mleko i nie podaje się ich dziecku.

W ramach bieżących kontroli sprawdzano prawidłowość postępowania z odpadami gastronomicznymi. Przeprowadzono 56 kontroli sanitarnych w 56 obiektach, podczas których sprawdzano umowy na odbiór odpadów kategorii 3 oraz dokumentację towarzyszącą, w tym weryfikowano firmy odbierające odpady. W wyniku 6 kontroli stwierdzono naruszenia w powyższym zakresie, wobec czego wydano 5 decyzji nakazujących usunięcie nieprawidłowości. W związku z naruszeniem warunków higieniczno-sanitarnych w 1 przypadku nałożono grzywnę w postaci mandatu karnego.

W związku z pojawiającymi się informacjami dot. nieprawidłowego przechowywania żywności, w tym w szczególności zachowania ciągłości łańcucha chłodniczego dla produktów nietrwałych mikrobiologicznie, szczególnie zwracano uwagę na poruszane aspekty. W ramach realizacji akcji przeprowadzono 14 kontroli w trakcie których nie stwierdzono nieprawidłowości.

III.6. Ocena sposobu żywienia w zakładach żywienia zbiorowego zamkniętego (szkoły i przedszkola)

HIGIENA ŻYWNOSCI, ŻYWIENIA I PRZEDMIOTÓW UŻYTKU

W roku 2016 przeprowadzono 21 teoretycznych ocen sposobu żywienia w zakładach żywienia zbiorowego zamkniętego (szkoły i przedszkola).

Analizy jadłospisów przeprowadzono na podstawie jadłospisu dekadowego oraz wyliczeń zawartości składników odżywczych w przygotowywanych posiłkach za pomocą programu komputerowego WIKT 3.0.001 Pro (działającego w oparciu o opracowaną przez Instytut Żywności i Żywienia w Warszawie elektroniczną bazę wartości odżywczej produktów spożywczych). W analizie uwzględniono aktualnie zalecane przez IŻŻ normy żywienia właściwe dla ocenianych grupy dzieci (Normy żywienia dla populacji polskiej - nowelizacja. pod red. Mirosława Jarosza, Wyd. Instytut Żywności i Żywienia, Warszawa 2012) oraz wytyczne Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26 sierpnia 2015 r. w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań, jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach (DZ. U. z 2016r. poz. 1154), a w przypadku jadłospisów ocenianych przed 01.09.2016r na zgodność z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 26 sierpnia 2015 r. w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań, jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach (DZ. U. z 2015r. poz. 1256) . Przeprowadzona analiza wykazała, iż badane składniki pokarmowe często występowały w jadłospisie w ilościach odbiegających od wartości jakie podają normy żywienia. Biorąc pod uwagę proporcje energii pochodzącej z białka, tłuszczów i węglowodanów oraz zawartość tych składników odżywczych w diecie, zalecano zwiększenie energii pochodzącej z węglowodanów lub w niektórych przypadkach także tłuszczu zmniejszając jednocześnie ilość energii z białka.

Przeprowadzone analizy wykazała prawidłową podaż witamin z grupy A, C, B, magnezu, fosforu. Natomiast w praktycznie wszystkich ocenianych jadłospisach stwierdzono niedobór wapnia, a w przypadku około połowy dekadówek także niedobór żelaza. Powtarzającym się błędem było zbyt duże spożycie soli.

W każdym przypadku przekazane zostały Stronie wyniki oceny jadłospisów, z podsumowaniem oraz zaleceniami dotyczącymi prawidłowo zbilansowanego żywienia dzieci. Jednocześnie wskazano i podkreślono znaczenie prawidłowego żywienia dzieci, jako jeden z najważniejszych czynników środowiskowych, wpływających na stan zdrowia dzieci, zdolność do uczenia się, aktywność ruchową, samopoczucie i stan emocjonalny.

IV. HIGIENA DZIECI I MŁODZIEŻY

IV.1. Zadania realizowane w 2016 r.

Pion higieny dzieci i młodzieży realizuje zadania z zakresu zdrowia publicznego poprzez sprawowanie nadzoru nad warunkami higieny procesów nauczania i wychowania oraz higieny wypoczynku i rekreacji dzieci i młodzieży (pkt 4 i pkt 5 art. 1 ustawy z dnia 14 marca 1985 roku o Państwowej Inspekcji Sanitarnej - Dz.U. z 2015r. poz. 1412 z późn.zm.). W 2016r. w ramach kontroli przestrzegania przepisów określających wymagania higieniczne i zdrowotne dotyczące w szczególności higieny pomieszczeń i wymagań w stosunku do sprzętu używanego w szkołach i innych placówkach oświatowo-wychowawczych, szkołach wyższych oraz w ośrodkach wypoczynku, a także higieny procesów nauczania (art. 4 pkt 6 i pkt 7 cytowanej wyżej ustawy o PIS) oraz zgodnie z Planem zasadniczych przedsięwzięć na rok 2016 oceniano: stan sanitarny nadzorowanych placówek nauczania i wychowania, przygotowanie szkół do nowego roku szkolnego, warunki realizacji profilaktycznej opieki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej w szkołach, tygodniowe rozkłady zajęć lekcyjnych, dostosowanie mebli szkolnych oraz przedszkolnych do wzrostu uczniów i przedszkolaków oraz ich oznakowanie, sposób dożywiania dzieci w szkołach oraz przebieg wypoczynku dzieci i młodzieży. Ponadto w szkołach sprawdzano możliwość pozostawienia przez uczniów części podręczników i przyborów szkolnych (uczestnicząc także w przeprowadzeniu ogólnopolskiego badania obciążenia uczniów ciężarem tornistrów), a w przedszkolach – warunki do utrzymania higieny jamy ustnej przez dzieci uczęszczające do tych placówek. Wyniki kontroli w przedmiotowych obszarach przedstawiono poniżej.

IV.2. Stan sanitarny nadzorowanych placówek nauczania i wychowania

W roku 2016 pracownicy pionu Higieny Dzieci i Młodzieży w ramach nadzoru nad warunkami nauki i wychowania skontrolowali ogółem 119 placówek stałych spośród 120 będących w ewidencji (w 2015r. - 110 ze 117, a w 2014r. - 94 ze 117).

Wśród skontrolowanych w 2016r. 49 placówek szkolnych było: 12 szkół podstawowych, 6 gimnazjów, 31 zespołów szkół (w tym 1, w skład którego wchodzi szkoła policealna). Ponadto skontrolowano

3 żłobki, 39 przedszkoli, 1 szkołę wyższą oraz 27 innych placówek. W 2016r., w przeciwieństwie do lat 2014-2015, nadzorem sanitarnym objęto prawie wszystkie placówki nauczania i wychowania powiatu raciborskiego. Stan czystości i porządku skontrolowanych placówek nauczania i wychowania zlokalizowanych na terenie powiatu raciborskiego nie budził zastrzeżeń. W 2016r. liczba placówek, w których odnotowano brak dostępu do bieżącej ciepłej wody w sanitariatach utrzymała się na tym samym poziomie co w roku 2015.

HIGIENA DZIECI I MŁODZIEŻY

W roku 2016 odnotowano dalszą poprawę infrastruktury do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego w placówkach nauczania i wychowania powiatu raciborskiego. Zmodernizowano bowiem salę gimnastyczną w raciborskiej Szkole Podstawowej Nr 3 im. K.K. Baczyńskiego (ul. Myśliwca 16), salę rekreacyjno-zastępczą w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Pogrzebieniu (ul. Pamiątki 25) oraz boisko przy Zespole Szkół Ogólnokształcących w Bieńkowicach (ul. Szkolna 1). Przy 2 raciborskich placówkach tj. Szkole Podstawowej Nr 18 im. Księżąt Raciborskich (ul. Ocicka 52) i Zespole Szkolno-Przedszkolnym Nr 3 (ul. Sudecka 2) powstały natomiast siłownie „pod chmurką”.

Nie tylko baza sportowa była rozbudowywana i ulepszana. W minionym roku kolejne budynki placówek nauczania i wychowania przeszły termomodernizację (Przedszkole w Krzanowicach przy ul. Szpitalnej 4a, Szkoła Podstawowa Nr 3 im. K.K. Baczyńskiego w Raciborzu przy ul. Kpt. S. Myśliwca 16, Katolicka Niepubliczna Szkoła Podstawowa im. bł. Jana Pawła II w Raciborzu przy ul. K. Makuszyńskiego 1, Klub Osiedlowy „M-5” w Raciborzu ul. Księżęca 14). Przedszkolaki z oddziału zamiejscowego w Makowie (będącego częścią składową Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Pawłowie) rok szkolny 2016/2017 rozpoczęli w nowo wydzielonych, w budynku Wiejskiego Centrum Kultury w Makowie przy ul. Szkolnej 1, pomieszczeniach przedszkolnych (pomieszczenia zlokalizowane na parterze przedmiotowego budynku, w tym też dotychczasowe pomieszczenia przedszkolne, w okresie ubiegłorocznych wakacji zostały przebudowane). Nowe pomieszczenia (po zaadaptowaniu strychu) zyskała również wspomniana już raciborska Szkoła Podstawowa Nr 3.

W roku 2016 przeprowadzono ogółem 190 kontroli (w roku 2015 - 173, a w roku 2014 - 139) w placówkach różnego typu. Były to kontrole zarówno planowe (134) podczas których oceniano stan sanitarny placówek lub sprawdzano wykonanie wydanych zaleceń, jak i doraźne (56) związane np. z wydanymi zaleceniami, wniesionymi interwencjami, pismem strony, bieżącą oceną stanu sanitarnego, oceną przygotowania placówki do rozpoczęcia nowego roku szkolnego, badaniem obciążenia uczniów ciężarem tornistrów, wypoczynkiem zimowym i letnim dzieci i młodzieży.

W następstwie przeprowadzonych kontroli Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Raciborzu wydał 14 decyzji (w roku 2015 - 20, a w roku 2014 - 17), w których nakazał usunięcie w określonym czasie stwierdzonych nieprawidłowości, a co za tym idzie zapewnienie bezpiecznych i higienicznych warunków dzieciom i młodzieży.

Decyzje dotyczyły:	Liczba placówek		
	2014r.	2015r.	2016r.
STANU SANITARNO-TECHNICZNEGO DRÓG, DOJŚĆ I OGRODZENIA	0	4	0
PLACÓW ZABAW/REKREACYJNYCH/BOISK SPORTOWYCH	1	1	0
CIĄGÓW KOMUNIKACYJNYCH W BUDYNKACH (NAWIERZCHNIE, SCHODY, ZABEZPIECZENIA KALORYFERÓW ITP.) I/LUB SZATNI	8	10	8
SAL LEKCYJNYCH I INNYCH SAL ZAJĘĆ DLA DZIECI I MŁODZIEŻY	7	15	8
DOSTOSOWANIA MEBLI DO WZROSTU DZIECI I/LUB POSIADANIA CERTYFIKOWANYCH MEBLI ORAZ SPRZĘTU SPORTOWEGO	3	4	4
PLANÓW LEKCJI	0	0	0

STANU SANITARNO-HIGIENICZNEGO TOALET, W TYM SPRAWNOŚCI TECHNICZNEJ ARMATURY ORAZ WYPOSAŻENIA W ŚRODKI HIGIENICZNE	9	12	5
WARUNKÓW PROWADZENIA ZAJĘĆ W-F	9	8	3
STANU SANITARNO-TECHNICZNEGO INNYCH POMIESZCZEŃ PLACÓWKI NIŻ WYŻEJ WYMIENIONE	8	10	2

1 z 14 wydanych w 2016r. decyzji odnosiła się do żłobka (prywatnego), 4 do przedszkoli, 1 do szkoły podstawowej, 3 do zespołów szkół, 1 do szkoły wyższej, 1 do placówki z pobytem całodobowym, 2 do placówek wychowania pozaszkolnego oraz 1 do podmiotu działalności gospodarczej prowadzącego działalność opiekuńczą i edukacyjną w odniesieniu do dzieci.

W 2016r. odnotowano wykonanie 13 decyzji (4 wydanych w 2016r., 6 z 2015r. i 3 z 2014r.). W sumie postępowanie administracyjne zakończono w 13 placówkach (1 żłobku, 1 przedszkolu, 1 szkole podstawowej, 1 gimnazjum, 5 zespołach szkół, 2 placówkach opiekuńczo-wychowawczych oraz 2 placówkach wychowania pozaszkolnego).

Wystosowano również 15 decyzji zmieniających termin nałożonych na stronę obowiązków.

W sumie w 2016r. wydano 29 decyzji merytorycznych tj. o 1 mniej niż w roku 2015 i o 4 więcej niż w roku 2014.

Podczas prowadzonego nadzoru sanitarnego nad placówkami nauczania i wychowania 8 gmin powiatu raciborskiego nie nałożono żadnego mandatu.

IV.3. Przygotowanie szkół do nowego roku szkolnego.

W okresie wakacyjnym 2016r. pod względem przygotowania szkół powiatu raciborskiego do rozpoczęcia nowego roku szkolnego 2016/2017 skontrolowano w sumie 11 placówek (3 szkoły podstawowe, 2 gimnazja i 6 zespołów – w tym też wchodzącą w skład jednego z nich podstawową szkołę filialną). Przeprowadzone kontrole wykazały, iż 55% szkół na dzień kontroli było w pełni przygotowanych na przyjęcie uczniów. W pozostałych 45% placówek prace remontowe i/lub porządkowo-konserwatorskie jeszcze trwały. Zgodnie z deklaracjami dyrektorów tychże placówek prace, o których mowa wyżej miały być zakończone do dnia 01.09.2016r. We wszystkich placówkach, mając na uwadze zastany stan sanitarno-techniczny, rok szkolny mógł się rozpocząć.

IV.4. Warunki realizacji profilaktycznej opieki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej w szkołach.

We wszystkich szkołach podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych uczniowie objęci byli opieką medyczną przez pielęgniarki bądź higienistki szkolne.

Gabinety profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej posiadało 84% skontrolowanych w 2016r. placówek (szkoły funkcjonujące samodzielnie oraz zespoły szkół). W 2% placówek – nie posiadających gabinetów profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej – zadania profilaktycznej opieki zdrowotnej nad uczniami (poznu) realizowane były przez pielęgniarkę/higienistkę na terenie danej szkoły, w udostępnianych pomieszczeniach zastępczych, pełniących inne funkcje. Natomiast w

przypadku 14% placówek uczniowie w ramach badań z zakresu poznu korzystali z usług świadczonych w pobliskich zoz-ch (4%) lub z gabinetów zlokalizowanych w innych placówkach (10%).

W roku 2016 w 3 szkołach podstawowych, 3 zespołach szkolno-przedszkolnych i 2 zespołach szkół ogólnokształcących, w których jeszcze w 2015r. profilaktyczna opieka zdrowotna nad uczniami realizowana była głównie w pomieszczeniach zastępczych, utworzone zostały przedmiotowe gabinety. W przeciwieństwie do lat ubiegłych, stan sanitarny skontrolowanych w minionym roku gabinetów profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej nie budził zastrzeżeń.

IV.5. Dostosowanie mebli szkolnych i przedszkolnych do wzrostu uczniów i dzieci oraz ich oznakowanie

W roku 2016, podobnie jak w latach ubiegłych, ocenie podlegały plany lekcji klas I-VI szkół podstawowych i klas I-III gimnazjów.

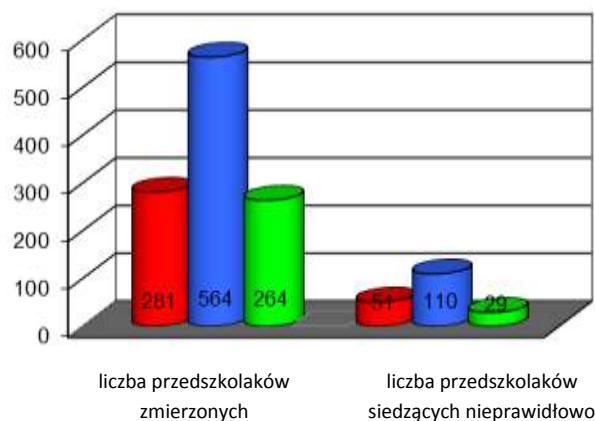
Podobnie jak w latach 2014-2015, w roku 2016 w żadnej skontrolowanej placówce, w której oceniono plany lekcji nie stwierdzono niezgodności tygodniowego rozkładu zajęć lekcyjnych z zasadami higieny. Tym samym w placówkach tych w wyniku dokonanych ocen nie prowadzono postępowania pokontrolnego.

Rodzaj placówki	Ogólna liczba placówek (stan na koniec danego roku sprawozdawczego)			Ogólna liczba placówek skontrolowanych (w danym roku sprawozdawczym)			Liczba placówek w których dokonano pomiarów mebli		
	2014	2015	2016	2014	2015	2016	2014	2015	2016
rok									
Przedszkola funkcjonujące samodzielnie	41	39	39	28	36	39	6	7	5
Przedszkola z Zespołów Szkół	18	19	19	15	19	18	3	4	2
Szkoły Podstawowe funkcjonujące samodzielnie	14	12	12	11	12	12	2	4	4
Szkoły Podstawowe z Zespołów Szkół	30	31	31	27	30	31	8	6	5
RAZEM	103	101	101	81	97	100	19	21	16

Wyniki przeprowadzonych pomiarów przedstawiają wykresy:

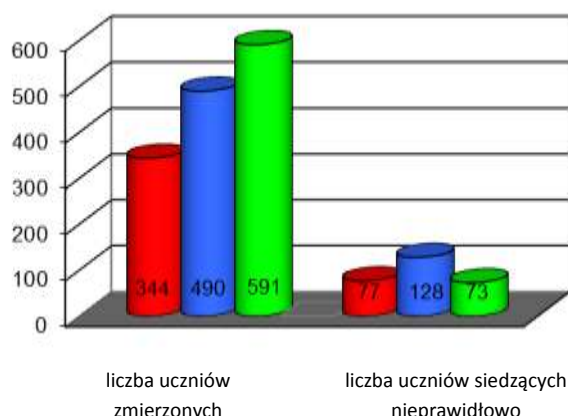
LEGENDA: ■ 2014r. ■ 2015r. ■ 2016r.

MEBLE PRZEDSZKOLNE

Z przeprowadzonych podczas kontroli pomiarów i z zebranych informacji wynika, iż w 2016r. 11% badanych dzieci przedszkolnych siedziało przy stanowiskach niedostosowanych do ich wzrostu, w 2015 - 19,5%, a w 2014r. - 18%.

MEBLE SZKOLNE

Z przeprowadzonych podczas kontroli pomiarów i z zebranych informacji wynika, iż w 2016r. 12% uczniów objętych badaniem używało mebli niedostosowanych do ich wzrostu, w 2015r. - 26%, a w 2014r. - 22%.

Reasumując w 2016r. 29 przedszkolaków i 73 uczniów z 855 wszystkich dzieci objętych badaniem używało mebli niedostosowanych do ich wzrostu (w 2015r. było to 110 przedszkolaków i 128 uczniów z 1054 wszystkich zmierzonych dzieci, a w 2014r. - 51 przedszkolaków i 77 uczniów z 625 wszystkich zmierzonych dzieci przedszkolnych i szkolnych).

W roku 2016 oznakowań nie posiadały meble w 1 z 7 przedszkoli (tj. w 6% zbadanych oddziałów), zaś w 2015r. - w 2 z 11 przedszkoli (tj. w 19% zbadanych oddziałów), a w 2014r. - w 1 z 9 przedszkoli (tj. w 18% zbadanych oddziałów). W przypadku szkół podstawowych, w 2016r. oznakowań nie posiadały ławki i krzeselka w 4 z 9 szkół (tj. w 42% zbadanych oddziałów), zaś w

2015r. - w 4 z 10 szkół (tj. w 45,5% zbadanych oddziałów), a w 2014r. - w 2 z 10 szkół (tj. w 17% zbadanych oddziałów).

W minionym roku, w przeciwieństwie do roku 2015 kiedy to stan techniczny zarówno mebli przedszkolnych, jak i szkolnych nie budził zastrzeżeń, zakwestionowano stan techniczny mebli w 8% oddziałów szkolnych (w 2014r. - w 6% oddziałów przedszkolnych i w 13% oddziałów szkolnych).

Certyfikaty posiadały meble znajdujące się w 12 oddziałach przedszkolnych (w 2015r. - 20, w 2014r. - 16) i w 31 oddziałach szkolnych (w 2015r. - 24, w 2014r. - 14).

W następstwie przeprowadzonych badań i na podstawie uzyskanych wyników w 2016r., podobnie jak w roku 2015, wydano 4 (w 2014r. - 3) decyzje merytoryczne nakazujące dostosowanie mebli edukacyjnych do wymagań ergonomii.

IV.6. Tygodniowe rozkłady zajęć lekcyjnych

W 2016r. dokonano higienicznej oceny rozkładów zajęć lekcyjnych w szkołach podstawowych i gimnazjach zlokalizowanych na terenie powiatu raciborskiego. W latach 2014-2016 były to placówki gmin:

Gmina	<i>Liczba placówek, w których oceniono plany lekcji</i>		
	2014r.	2015r.	2016r.
Nędza	3	1	4
Kornowac	4	4	3
Krzanowice	2	3	3
Krzyżanowice	1	5	4
Kuźnia Raciborska	2	0	3
Pietrowice Wlk.	3	3	1
Racibórz	12	10	11
Rudnik	3	7	4
RAZEM	30	33	33

W roku 2016, podobnie jak w latach ubiegłych, ocenie podlegały plany lekcji klas I-VI szkół podstawowych i klas I-III gimnazjów.

Podobnie jak w latach 2014-2015, w roku 2016 w żadnej skontrolowanej placówce, w której oceniono plany lekcji nie stwierdzono niezgodności tygodniowego rozkładu zajęć lekcyjnych z zasadami higieny. Tym samym w placówkach tych w wyniku dokonanych ocen nie prowadzono postępowania pokontrolnego.

IV.7. Sposób dożywiania dzieci w szkołach

Z informacji zebranych w 2016r. wynika, iż dożywianie uczniów uczęszczających do szkół powiatu raciborskiego funkcjonujących zarówno samodzielnie (szkoły podstawowe i gimnazja), jak i w zespołach szkół prowadzone było, podobnie jak w latach ubiegłych, w oparciu o zlokalizowane na terenie placówek stołówki, które przygotowywały jedno lub dwudaniowe obiady oraz o miejsca, które szkoła udostępniała do spożywania posiłków dowożonych. W 2016r. posiłki dowożone były do 31% placówek skontrolowanych wydających ciepłe posiłki. 4% szkół posiłki, swoim uczniom, zapewniło poza placówką. W minionym roku, w budynku raciborskiej Katolickiej Niepublicznej Szkoły Podstawowej im. bł. Jana Pawła II wydzielona została jadalnia i zmywalnia termosów. Pion kuchenny powstał również, w następstwie inwestycji prowadzonej w budynku przy ul. Szkolnej 1 w Makowie,

przy funkcjonującym w nim oddziale przedszkolnym.

W 2016r., podobnie jak w roku 2015, ciepłe posiłki wydawane były w 86% skontrolowanych placówek (zarówno szkoły funkcjonujące samodzielnie, jak i zespoły szkół), podczas gdy w roku 2014 w 89%. Zdecydowana większość uczniów, w skontrolowanych placówkach szkolnych wydających ciepłe posiłki, korzystała z pełnych obiadów (w 2016r. - 2305 osób, w 2015r. - 2672 osoby, w 2014r. - 2463 osoby).

Śniadania szkolne otrzymywało 10 uczniów z 1 spośród 49 skontrolowanych placówek szkolnych. Natomiast w latach ubiegłych śniadania szkolne organizowało: w roku 2015 - 4% placówek skontrolowanych dla 12 uczniów, zaś w roku 2014 - 4% placówek skontrolowanych dla 25 uczniów.

W 67% skontrolowanych placówek w 2016r., w 80% w 2015r. i w 78% w 2014r., stwierdzono podawanie uczniom napoju. W większości z nich tym napojem było mleko.

IV.8. Zapewnienie uczniom miejsca na pozostawienie w szkole części podręczników i przyborów szkolnych

W 2016r., podobnie jak w latach ubiegłych, podczas kontroli placówek szkolnych sprawdzano również czy w pomieszczeniach szkoły lub placówki zapewniono uczniom możliwość pozostawienia części podręczników i przyborów szkolnych. Z zebranych danych wynika, iż 100% skontrolowanych w 2016r. szkół spełniło dyspozycje § 4a Dz.U. 2003r. Nr 6 poz. 69 z późn.zm.

W minionym roku, zgodnie z ogólnie otrzymanymi założeniami, w ramach ogólnopolskiej akcji, w 2 szkołach podstawowych (miejskiej i wiejskiej) oraz w 2 gimnazjach (miejskim i wiejskim) powiatu raciborskiego przeprowadzono badania obciążenia uczniów ciężarem tornistrów. W sumie, w ramach badania, zważono 447 uczniów klas I-VI ze szkół podstawowych i 237 uczniów z klas I-III z gimnazjów oraz tyle samo tornistrów/plecaków. Tornistry/plecaki ważono z całą zawartością. Z uwagi na brak uregulowań prawnych dotyczących wagi tornistra/plecaka szkolnego, który jest podstawowym atrybutem każdego ucznia przyjęto, i nadal przyjmuje się, iż jego ciężar nie powinien przekraczać 10-15% masy ciała dziecka (norma niska - 10%, norma wysoka - 15%). Stwierdzono, iż w przypadku zaledwie 24% zbadanych uczniów szkół podstawowych ciężar tornistra/plecaka nie przekraczał 10%

ich masy ciała. Natomiast, aż 25% spośród przebadanych uczniów ze szkół podstawowych nosiło tornistry/plecaki przekraczające 15% masy ciała. Mniejszy problem nadmiernego obciążenia tornistrów/plecaków odnotowano u uczniów ze szkół gimnazjalnych. 79% przebadanych gimnazjalistów nosiło bowiem plecaki, których waga nie przekraczała 10% masy ich ciała, zaś tylko 1% z nich nosiło plecaki przekraczające 15% masy ciała.

IV.9. Warunki do utrzymania higieny jamy ustnej przez dzieci uczęszczające do przedszkoli

Kontrole przeprowadzone w 2016r. w przedszkolach powiatu raciborskiego, zarówno tych funkcjonujących samodzielnie, jak i w zespołach szkół wykazały, iż 91% placówek przedszkolnych zapewniało warunki do mycia zębów przez uczęszczające do nich dzieci. Jednak nie wszystkie przedszkolaki, w placówkach zapewniających warunki do utrzymania higieny jamy ustnej, myły zęby (zęby szczotkowało bowiem 80% z nich). Zazwyczaj zębów nie czyściły dzieci najmłodsze. Prawie we wszystkich przedszkolach przybory do higieny jamy ustnej zapewniaли rodzice/opiekunowie dzieci.

IV.10. Przebieg wypoczynku dzieci i młodzieży

Na terenie powiatu raciborskiego w roku 2016, podobnie jak w latach ubiegłych, organizowany był wypoczynek dla dzieci i młodzieży.

W uruchomionej na stronie MEN w 2010r. elektronicznej bazie wypoczynku, w roku 2016 zgłoszonych zostało 10 turnusów wypoczynku zimowego (w przeciwieństwie do lat ubiegłych, był to nie tylko wypoczynek w miejscu zamieszkania, ale i wypoczynek całodobowy) i 26 turnusów wypoczynku letniego (podobnie jak w roku 2015, zarówno wypoczynek w miejscu zamieszkania, jak i wypoczynek całodobowy – w tym 4 obozy pod namiotami). Ponad 60% z nich została skontrolowana. Przeprowadzone przez pracowników Sekcji Higieny Dzieci i Młodzieży kontrole (w sumie 23, w tym 6 wspólnie z pracownikami Sekcji Higieny Żywności, Żywienia i Przedmiotów Użytku) wybranych turnusów zarówno wypoczynku w miejscu zamieszkania, jak i wypoczynku całodobowego nie wykazały nieprawidłowości w zakresie zapewnienia jego uczestnikom odpowiednich warunków sanitarno-higienicznych. Zarówno zimowiska, jak i kolonie zorganizowane zostały w obiektach świadczących usługi hotelarskie, będących pod stałym całorocznym nadzorem Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Raciborzu, posiadających dobrą bazę noclegową. W jednym z nich znajdował się odkryty basen, drugi posiadał stadninę koni. Obozy natomiast urządzono nie tylko na leśnych polanach ale także na prywatnej działce oraz na boisku szkolnym. Również kontrole przeprowadzone przez pracowników Sekcji Higieny Żywności, Żywienia i Przedmiotów Użytku tej Stacji, w obiektach prowadzących żywienie uczestników wypoczynku, nie skutkowały wszczęciem postępowania administracyjnego ani nałożeniem mandatów karnych. Dożywianie dzieci i młodzieży podczas wypoczynku w miejscu zamieszkania prowadzone było w trakcie 2 z 15 skontrolowanych w ramach akcji turnusów.

Jak ustalono, z wypoczynku zorganizowanego dla dzieci i młodzieży na terenie powiatu raciborskiego, zgłoszonego do kuratorium oświaty i objętego nadzorem sanitarnym, skorzystało w minionym roku ponad 1030 uczestników.

W roku 2016 w okresie ferii zimowych z uczestnikami 3 turnusów zorganizowanego wypoczynku w miejscu zamieszkania (w sumie prawie ze 100 osobami) pracownik tut. Stacji przeprowadził pogadanki na temat tzw. dopalaczy, grypy i szczepień ochronnych. Przekazywane były również plakaty i ulotki dotyczące przedmiotowych zagadnień. Natomiast podczas wakacji letnich wśród uczestników 11 turnusów zarówno form wyjazdowych wypoczynku, jak i tych zorganizowanych w miejscu zamieszkania rozdystrybuowano materiał edukacyjno-informacyjny „Sezon na kleszcza”.

IV.11. Zadania zaplanowane na 2017 r.

W „Planie zasadniczych przedsięwzięć Powiatowej Stacji Sanitarnej-Epidemiologicznej w Raciborzu na rok 2017” po uwzględnieniu wytycznych GIS, ŚPWIS oraz PPIS w Raciborzu, w obrębie Higieny Dzieci i Młodzieży, zaplanowano do realizacji 9 zamierzeń, które dotyczą m.in. przygotowania i przesłania do WSSE w Katowicach ocen/informacji odnośnie stanu sanitarnego nadzorowanych obiektów, wypoczynku zimowego i letniego dzieci i młodzieży, przygotowania szkół do rozpoczęcia nowego roku szkolnego, warunków do utrzymania higieny jamy ustnej przez dzieci uczęszczające do przedszkoli oraz sprawozdawczości statystycznej za rok 2016.

Przewidziano również do skontrolowania, w ramach 136 kontroli, wszystkie placówki nauczania i wychowania będące w ewidencji na koniec 2016r.

V. HIGIENA PRACY

V.1. Realizacja zadań w 2016 r.

Do zadań Sekcji Higieny Pracy PSSE w Raciborzu, zgodnie z art. 1 pkt 2 Ustawy z dnia 14.03.1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej, należy sprawowanie nadzoru nad warunkami higieny pracy w zakładach pracy w celu ochrony zdrowia ludzkiego przed niekorzystnym wpływem szkodliwości i uciążliwości środowiskowych oraz zapobiegania powstawaniu chorób zawodowych i innych chorób związanych z warunkami pracy.

Do zakresu działania Państwowej Inspekcji Sanitarnej w dziedzinie bieżącego nadzoru sanitarnego prowadzonego przez higienę pracy należy kontrola przestrzegania przepisów określających wymagania higieniczne i zdrowotne, w szczególności dotyczących:

- utrzymania należytego stanu higienicznego zakładów pracy,
- warunków zdrowotnych środowiska pracy, a zwłaszcza zapobiegania powstawaniu chorób zawodowych i innych chorób związanych z warunkami pracy,
- przestrzegania przez producentów, importerów, osoby wprowadzające do obrotu, stosujące lub eksportujące substancje chemiczne, ich mieszaniny lub wyroby w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 25 lutego 2011 r. o substancjach chemicznych i ich mieszaninach (Dz. U. z 2015 r. poz. 1203) obowiązków wynikających z tej ustawy oraz z rozporządzeń Wspólnot Europejskich w niej wymienionych,
- przestrzegania przez podmioty wprowadzające do obrotu prekursorzy kategorii 2 i 3 obowiązków wynikających z ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 224 z późniejszymi zmianami), rozporządzenia (WE) Parlamentu Europejskiego i Rady nr 273/2004 z dnia 11 lutego 2004 r. w sprawie prekursorów narkotykowych oraz rozporządzenia (WE) Rady nr 111/2005 z dnia 22 grudnia 2004 r. określającego zasady nadzorowania handlu prekursorami narkotyków pomiędzy Wspólnotą a państwami trzecimi,
- wprowadzania do obrotu produktów biobójczych oraz detergentów i substancji czynnych oraz ich stosowania w działalności zawodowej,
- zakazu wytwarzania i wprowadzania do obrotu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych w rozumieniu ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii.

Do zadań Sekcji, zgodnie z art. 5 Ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej, należy również prowadzenie postępowania administracyjnego dotyczącego chorób zawodowych i wydawanie decyzji o stwierdzeniu choroby zawodowej lub decyzji o braku podstaw do jej stwierdzenia.

W 2016 jako wiodące zadania zaplanowano:

1. Prowadzenie nadzoru w zakresie warunków zdrowotnych środowiska pracy.
2. Prowadzenie postępowań administracyjnych w sprawach chorób zawodowych.

3. Prowadzenie nadzoru nad warunkami pracy nad warunkami pracy i wypełnianiem przez pracodawców obowiązków wynikających z oceny narażenia zawodowego pracowników zatrudnionych w przemyśle tworzyw sztucznych.
4. Prowadzenie nadzoru nad substancjami chemicznymi i ich mieszaninami, prekursorami narkotyków kategorii 2 i 3, produktami biobójczymi oraz detergentami.
5. Prowadzenie nadzoru nad przygotowaniem pracodawców pod kątem przestrzegania przepisów i zasad bezpieczeństwa i higieny podczas prac związanych z usuwaniem bądź zabezpieczaniem wyrobów zawierających azbest, w ramach realizacji rządowego „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032”.
6. Prowadzenie nadzoru nad wprowadzaniem do obrotu środków zastępczych.

V.2. Charakterystyka obszaru działania

Pod nadzorem Sekcji Higieny Pracy PSSE w Raciborzu w 2016 roku znalazło się 392 zakładów pracy, zatrudniających ogółem 14048 pracowników. Wśród zakładów objętych ewidencją najwięcej pracowników zatrudnionych jest w zakładach zakwalifikowanych do następujących grup Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD).

PKD	Nazwa działu według Polskiej Klasyfikacji Działalności	Liczba zatrudnionych
25	Produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń	2538
22	Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych	2462
10	Produkcja artykułów spożywczych	1174
47	Handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi	748
31	Produkcja mebli	710
28	Produkcja maszyn i urządzeń, gdzie indziej niesklasyfikowana	558
46	Handel hurtowy, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi	425
16	Produkcja wyrobów z drewna, z wyłączeniem mebli	379
27	Produkcja urządzeń elektrycznych	369

W zakładach pracy wymienionych działalności gospodarczych znajduje zatrudnienie ok. 67 % pracowników objętych nadzorem.

V.3. Bieżący nadzór sanitarny nad zakładami pracy

W 2016 r. do kontroli wytypowano 146 zakładów pracy przy ogólnej liczbie kontroli – 146.

Ogółem w 2016 r. skontrolowano 137 zakładów i przeprowadzono 158 kontroli.

	Rok 2015	Rok 2016
Liczba kontroli zaplanowanych	204	146
Liczba wykonanych kontroli	172	158
Liczba wydanych decyzji merytorycznych	35	47
Liczba nakazów w wydanych decyzjach	150	291
Liczba wydanych rachunków	38	52
Liczba wydanych upomnień	3	2
Liczba wydanych prolongat	7	4
Liczba mandatów	0	1†
Liczba grzywnien w celu przymuszenia	0	1

Biorąc pod uwagę powyższe dane można stwierdzić, że w porównaniu z 2015 r. liczba przeprowadzonych kontroli nieznacznie spadła o ok 8 % ,co wynika ze zmniejszenia obsady osobowej Sekcji Higieny Pracy. Ilość decyzji wydanych w 2016 r. i ilość nakazów zawartych w decyzjach w porównaniu z 2015 r. zdecydowanie wzrosła. W 2016 r wydano o ok. 34% więcej decyzji niż w 2015 r., a ilość nakazów zawartych w decyzjach z 2016 r. wzrosła o prawie 94% w porównaniu do roku 2015. W trakcie 2016 r. czterech pracodawców odpowiedzialnych za usuwanie stwierdzonych podczas kontroli nieprawidłowości zwróciło się z wnioskami do PPIS o zmianę terminu wykonania tych obowiązków i wydano 4 takie decyzje.

W zdecydowanej większości pracodawcy wykonują nakazy PPIS w Raciborzu w obowiązującym terminie (w 2016 r. wydano tylko po 2 upomnienia). W 2016 r. nałożono na jednego pracodawcę grzywnę celem przymuszenia do wykonania zaleceń zawartych w decyzji.

Najczęściej stwierdzane nieprawidłowości

	2015	2016
Liczba zakładów skontrolowanych	147	137
Liczba zakładów, w których stwierdzono:		
Brak aktualnych badań czynników szkodliwych na stanowiskach pracy	24 (16,3%)	23 (16,8%)
Uchybienia w zakresie oceny ryzyka zawodowego	16 (10,9%)	20 (14,6%)
Zły stan sanitarny pomieszczeń	9 (6,1%)	20 (14,6%)
Uchybienia w zakresie gospodarki substancjami i mieszaninami chemicznymi	2 (1,3%)	7 (5,1%)
Uchybienia w zakresie czynników biologicznych	3 (2%)	7 (5,1%)
Uchybienia w zakresie czynników rakotwórczych	2 (1,3%)	3 (2,2%)

W 2016 r. brak aktualnych badań i pomiarów czynników szkodliwych na stanowiskach pracy stwierdzono w ok. 17% kontrolowanych zakładów (podobnie jak w 2015 r.). Taki stan rzeczy pociąga za sobą daleko idące konsekwencje w postaci m.in. nie informowania pracowników o istniejących zagrożeniach, czy też nie podejmowania działań zapobiegawczych z zakresu profilaktyki technicznej lub organizacyjnej, ograniczających szkodliwy wpływ środowiska pracy na zdrowie pracujących.

Brak oceny ryzyka zawodowego lub niewłaściwie sporządzoną ocenę ryzyka zawodowego dla określonych stanowisk pracy stwierdzono w ok. 15 % kontrolowanych zakładach. Ocena ryzyka jest szczegółowym, dokładnym sprawdzeniem i oceną tego, jakie zagrożenia w środowisku pracy mogą być powodem urazu lub pogorszenia się stanu zdrowia pracownika i czy zagrożenia te można wyeliminować, a jeżeli nie – jakie działania należy podjąć w celu ograniczenia ryzyka zawodowego związanego z tymi zagrożeniami. Brak właściwie sporządzonej oceny zawodowej stanowiska pracy w stosunku do wszystkich możliwych zagrożeń występujących w miejscu pracy nie pozwala pracodawcy podjąć odpowiednich działań w celu ochrony zdrowia pracownika.

Uchybienia w zakresie złego stanu sanitarno – higienicznego pomieszczeń pracy i pomieszczeń socjalnych stwierdzono w 2016 r. w ok. 15% kontrolowanych zakładów. Najczęściej stwierdzane nieprawidłowości to:

- niewłaściwe wyposażenie pomieszczeń socjalnych dla pracowników np. brak umywalek, zlewozmywaków, brak szafek do przechowywania posiłków własnych pracowników w jadalniach, brak szaf ubraniowych w szatniach, brak kabin prysznicowych,
- brak odpowiednich pomieszczeń socjalnych np. brak szatni, umywalni i jadalni,
- brudne i zniszczone ściany w pomieszczeniach pracy i w pomieszczeniach socjalnych,
- nieodpowiedni stan podłóg w pomieszczeniach pracy i w pomieszczeniach socjalnych,
- brak odpowiedniej wentylacji w pomieszczeniach pracy i w pomieszczeniach socjalnych.

Liczba zatrudnionych na stanowiskach, na których stwierdzono przekroczenia:	2012	2013	2014	2015	2016
NDN hałasu	164	257	348	248	609
NDS pyłów	20	20	27	101	63
NDS czynników chemicznych	5	0	0	8	157
NDN wibracji	53	43	0	0	3

Bezpośrednim zagrożeniem dla zdrowia jest praca na stanowiskach, na których występuje przekroczenie najwyższego dopuszczalnego natężenia (NDN) oraz stężenia (NDS) czynników szkodliwych dla zdrowia. W zakładach nadzorowanych, w warunkach szkodliwych zatrudnionych jest 765 osób, w tym:

- 609 osób pracuje w narażeniu na hałas,
- 63 osób w narażeniu na pyły,
- 157 osób w narażeniu na czynniki chemiczne (60 osób na dichlorometan, 47 osób na wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne, 38 osób na mangan, 6 osób na fluorowodór, 6 osób na heksan),
- 3 osoby w narażeniu na drgania o ogólnym działaniu na organizm człowieka.

Jednakże należałoby przypuszczać, że liczba ta w rzeczywistości jest jeszcze wyższa, ponieważ w wielu zakładach (ok. 17 % kontrolowanych) nie przeprowadza się badań i pomiarów czynników szkodliwych występujących na stanowiskach pracy.

W 2016 r. zdecydowanie wzrosła liczba osób narażonych na działanie ponadnormatywnego poziomu hałasu i czynników chemicznych w porównaniu z latami poprzednimi. Ma to związek głównie z rozbudową jednego dużego zakładu pracy, gdzie stwierdzono występowanie w/w czynników. PPIS w Raciborzu podjął działania wobec pracodawcy, nakazując wprowadzenie skutecznych działań w celu wyeliminowania lub ograniczenia zagrożenia w następstwie czego, pracodawca sporządził i wdrożył odpowiedni program działań organizacyjno – technicznych zmierzających do ograniczenia narażenia pracowników na w/w czynniki.

V.4. Ocena narażenia zawodowego nad warunkami pracy i wypełnianiem przez pracodawców obowiązków, wynikających z oceny ryzyka zawodowego pracowników zatrudnionych w przemyśle tworzyw sztucznych

Pod nadzorem PPIS w Raciborzu w roku 2016 znalazło się 7 zakładów przemysłu tworzyw sztucznych zatrudniających 2509 pracowników

Informacje ogólne

Liczba skontrolowanych zakładów przemysłu tworzyw sztucznych	4
Liczba zakładów przemysłu tworzyw sztucznych, w których stwierdzono uchybienia	2
Liczba zakładów przemysłu tworzyw sztucznych, w których stwierdzono brak aktualnych wyników badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia	0
Liczba zakładów przemysłu spożywczego, w których stwierdzono przekroczenia normatywów higienicznych czynników szkodliwych dla zdrowia na stanowiskach pracy	1
Liczba zakładów przemysłu tworzyw sztucznych, w których stwierdzono nieodpowiedni stan higieniczny pomieszczeń i urządzeń higieniczno-sanitarnych	1
Liczba stwierdzonych chorób zawodowych	0

W roku 2016:

- przeprowadzono ogółem **5** kontroli, w tym **4** kontrole sanitarne podstawowe i **1** kontrolę sprawdzającą,
- wydano **2** decyzje administracyjne, w których ujęto **20** nakazów, w tym **19** nakazów dotyczących poprawy warunków pracy tj. sporządzenia i wdrożenia programu techniczno – organizacyjnego w związku z przekroczeniami poziomu natężenia hałasu i drgań o ogólnym działaniu na organizm człowieka, oznakowania stref zagrożenia, obniżenia stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia występujących w środowisku pracy i **1** nakaz dotyczący poprawy stanu sanitarnego pomieszczeń pracy.

We wszystkich skontrolowanych zakładach, substancje chemiczne i ich mieszaniny sklasyfikowane jako niebezpieczne/stwarzające zagrożenie przechowywane są w sposób właściwy i dla wszystkich dostępne są aktualne karty charakterystyki.

W skontrolowanych obiektach stwierdzono również dostępność prawidłowo opracowanych procedur działania na wypadek awarii lub wypadku spowodowanego czynnikiem chemicznym.

We wszystkich kontrolowanych zakładach pracodawcy ograniczają do minimum ryzyko zawodowe wynikające z pracy z czynnikiem chemicznym stwarzającym zagrożenie poprzez m.in. stosowanie odpowiednich środków ochrony indywidualnej zabezpieczających pracowników przed nadmiernym narażeniem na działanie tych czynników.

Ocena narażenia zawodowego nad warunkami pracy i wypełnianiem przez pracodawców obowiązków, wynikających z oceny ryzyka zawodowego pracowników zatrudnionych w przemyśle tworzyw sztucznych będzie kontynuowana w 2017 r.

V.5. Nadzór w zakresie egzekwowania zakazu wytwarzania i wprowadzania do obrotu środków zastępczych i nowych substancji psychoaktywnych

W 2016 r. na terenie powiatu raciborskiego nie ujawniono podmiotów, które naruszałyby zakaz wprowadzania do obrotu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych zgodnie z Ustawą z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii.

W 2016 r. prowadzony był monitoring (przynajmniej 1 raz w miesiącu dokonywano wizytacji) lokalu handlowego, w którym w 2015 r. dochodziło do sprzedaży środków zastępczych.

Ponadto w 2016 r. przeprowadzone były wraz z policjantami Powiatowej Komendy Policji w Raciborzu cztery akcje, w ramach których zostały wytypowane obiekty w których istniało podejrzenie że mogą sprzedawać tzw. dopalacze. W ramach w/w działań skontrolowano ogółem 12 obiektów, a przeprowadzone kontrole nie ujawniły podejrzanych produktów.

W ramach działań profilaktycznych podejmowanych przez PPIS w Raciborzu, w związku ze sprawowanym nadzorem nad środkami zastępczymi w 2016 r. przeprowadzono szkolenia pt. „Dopalacze czym są, jak działają” dla pracowników zatrudnionych w Młodzieżowych Ośrodkach Wychowawczych, Ośrodkach Socjoterapii, zakładach poprawczych i schroniskach dla nieletnich oraz placówkach opiekuńczo – wychowawczych i dla funkcjonariuszy Służby Więziennej. W w/w szkoleniach uczestniczyło 191 osób.

W 2016 r. w związku z zakończonym postępowaniem z 2015 r., nałożono karę pieniężną na jeden podmiot w wysokości 20 000 zł za naruszenie zakazu wprowadzania do obrotu środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych.

V.6. Nadzór nad prekursorami narkotyków kat. 2 i 3

Na terenie nadzorowanym przez PSSE Racibórz brak jest importerów i eksporterów prekursorów narkotykowych.

Informacje dotyczące legalnego użycia i zapotrzebowania tzn. stosowania prekursorów narkotykowych w działalności zawodowej.

Na terenie nadzorowanym przez PSSE Racibórz nie jest stosowany bezwodnik kwasu octowego natomiast nadmanganian potasu stosowany jest w niewielkich ilościach (ok. 2,2 kg w roku 2016) do analiz chemicznych w laboratoriach.

Na terenie nadzorowanym przez PPIS w Raciborzu 9 podmiotów stosuje w działalności zawodowej prekursorsy narkotykowe takie jak: kwas solny, kwas siarkowy i aceton.

Prekursor narkotykowy	Cel użycia	Orientacyjna ilość
Kwas solny	Analizy laboratoryjne	Ok. 40 l
	Mycie, czyszczenie	Ok. 2000 l
Kwas siarkowy	Analizy laboratoryjne	Ok. 650 l
	Inne (w tym do produkcji mydła, środków czyszczących, do przygotowania twardnika)	Ok. 36 000 l
Aceton	Analizy laboratoryjne	Ok. 40 l
	Inne (w tym jako środek czyszczący, odtłuszczacz, rozpuszczalnik)	Ok. 7 100 l

V.7. Ocena narażenia zawodowego w zakresie przygotowania pracodawców pod kątem przestrzegania przepisów i zasad bhp podczas prac związanych z usuwaniem bądź zabezpieczaniem wyrobów zawierających azbest

Liczba firm zajmujących się usuwaniem/ zabezpieczaniem**/ transportem wyrobów zawierających azbest posiadających siedzibę na terenie działania właściwego PPIS	8
Liczba przeprowadzonych kontroli w siedzibach tych firm	2
Liczba przeprowadzonych kontroli w trakcie prac powodujących kontakt z azbestem (ogółem), w tym:	0

Liczba wydanych decyzji o naruszeniu przepisów dotyczących warunków pracy w kontakcie z azbestem	0
Liczba pracowników zatrudnionych przy zabezpieczaniu /usuwanu/ transporcie/innych wyrobów zawierających azbest	23
Rodzaj wyrobów zawierających azbest podlegających zabezpieczeniu/usunięciu...*	Pokrycia dachowe

Podczas kontroli przeprowadzonych w 2016 r. stwierdzono, że kontrolowane firmy posiadają zatwierdzony program gospodarowania odpadami niebezpiecznymi. Pracownicy i osoby kierujące pracami są przeszkolone przez uprawnione instytucje oraz sporządzone są procedury dotyczące bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest. Pracownicy wyposażeni są w odpowiednią odzież i obuwie robocze oraz środki ochrony indywidualnej stosownie do rodzaju i stopnia narażenia oraz posiadają aktualne orzeczenia lekarskie stwierdzające brak przeciwwskazań do pracy na określonym stanowisku.

Kontrole przeprowadzone w 2016 r. w w/w zakresie nie wykazały nieprawidłowości..

V.8. Prowadzenie nadzoru nad wprowadzaniem do obrotu substancji i mieszanin chemicznych

Liczba wprowadzających do obrotu substancje w postaci własnej lub jako składniki w mieszaninach oraz stosujących substancje chemiczne i ich mieszaniny według ewidencji obiektów					Liczba podmiotów zobowiązanych do rejestracji substancji	Liczba przeprowadzonych kontroli w zakresie substancji chemicznych i ich mieszanin u:					Ogólna liczba wystawionych decyzji dotyczących naruszenia przepisów w zakresie substancji chemicznych i ich mieszanin	Ogólna liczba wystawionych decyzji dotyczących substancji/mieszanin chemicznych
Producentów	importerów	dalszych użytkowników - formulatorów	dysytrbutorów substancji chemicznych i ch mieszanin	stosujących substancje chemiczne i ch mieszaniny (którzy nie są formulatorami)		Producentów	importerów	dalszych użytkowników - formulatorów	dysytrbutorów substancji chemicznych i ch mieszanin	stosujących substancje chemiczne i ch mieszaniny (którzy nie są formulatorami)		
2	3	4	5	6	8	9	10	11	12	13	15	16
2	0	6	50	194	2	0	0	3	10	38	7	7

W 2016 r. w zakresie substancji chemicznych i ich mieszanin przeprowadzono łącznie 51 kontroli, w tym 10 kontroli u dysytrbutorów substancji chemicznych i ich mieszanin, 38 kontroli u stosujących te produkty oraz 3 kontrole u formulatorów. W 6 zakładach stosujących mieszaniny stwarzające

zagrożenie stwierdzono brak aktualnych kart charakterystyki oraz brak aktualnych spisów stosowanych mieszanin stwarzających zagrożenie – wydano 6 decyzji w tym zakresie.

U jednego dystrybutora (pierwszy wprowadzający na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej mieszaniny stwarzające zagrożenie) stwierdzono produkty niewłaściwie oznakowane i dla których sporządzono niewłaściwe karty charakterystyki. Kontrolowany podmiot nie poinformował Inspektora do Spraw Substancji Chemicznych o sprowadzanych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej mieszaninach stwarzających zagrożenia, naruszając art. 15 ust. 1 Ustawy z dnia 25 lutego 2011 r. o substancjach chemicznych i ich mieszaninach. Właściciel kontrolowanego obiektu został ukarany mandatem karnym i wydano 1 decyzję administracyjną nakazującą usunięcie stwierdzonych nieprawidłowości.

V.9. Choroby zawodowe

	Rok 2014	Rok 2015	Rok 2016
Liczba zgłoszeń podejrzeń chorób zawodowych	13	7	2
liczba przeprowadzonych postępowań w sprawie chorób zawodowych	19	14	6
Liczba stwierdzonych chorób zawodowych	5	4	2
Liczba decyzji odmownych	6	6	3
Liczba przeprowadzonych ocen narażenia zawodowego	12	13	3

Bezpośrednim skutkiem występowania zagrożeń zdrowia na stanowisku pracy są choroby zawodowe. Około 90% ogółu stwierdzanych chorób zawodowych powstaje po minimum 10 letnim okresie pracy. Świadczy to o tym, że większość chorób zawodowych występuje po długotrwałej ekspozycji na czynniki szkodliwe, tym większe znaczenie mają więc działania profilaktyczne zmierzające do stworzenia bezpiecznych warunków pracy.

W 2016 zgłoszono 2 przypadki podejrzenia choroby zawodowej. Stwierdzono 2 choroby zawodowe oraz wydano 3 decyzje o braku podstaw do stwierdzenia choroby zawodowej.

W 2016 r. stwierdzono:

- 1 przypadek boreliozy (poz. 26 wykazu chorób zawodowych - choroby zakaźne i ich następstwa).

- 1 przypadek pylicy płuc – (poz. 3 wykazu chorób zawodowych)

V.10. Plan działalności na 2017 r.

Ogólne kierunki działania określone przez GIS na rok 2017 to:

1. Prowadzenie nadzoru w zakresie warunków zdrowotnych środowiska pracy.
2. Prowadzić postępowania administracyjne w sprawach chorób zawodowych.
3. Prowadzenie nadzoru nad warunkami pracy i wypełnianiem przez pracodawców obowiązków wynikających z oceny narażenia zawodowego pracowników zatrudnionych w przemyśle tworzyw sztucznych (kontynuacja działania z 2016 r.).
4. Prowadzenie nadzoru nad warunkami pracy i oceny narażenia zawodowego pracowników zatrudnionych w zakładach gospodarki odpadami i ściekami. (zadanie będzie kontynuowane w 2018 r.).
5. Prowadzenie nadzoru nad substancjami chemicznymi i ich mieszaninami, prekursorami narkotyków kategorii 2 i 3, produktami biobójczymi oraz detergentami.
6. Prowadzenie działań wynikających z ustaleń Forum wymiany informacji o egzekwowaniu przepisów, działającego przy Europejskiej Agencji Chemikaliów w Helsinkach.
7. Prowadzenie nadzoru nad przygotowaniem pracodawców pod kątem przestrzegania przepisów i zasad bezpieczeństwa i higieny podczas prac związanych z usuwaniem bądź zabezpieczaniem wyrobów zawierających azbest, w ramach realizacji rządowego „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032”.
8. Współuczestniczenie w rozpowszechnianiu informacji nt. Bezpiecznych warunków pracy prowadzonych przez Krajowy Punkt Centralny (CIOP-PIB) w ramach kampanii Europejskiej Agencji Bezpieczeństwa i Zdrowia w Pracy z siedzibą w Bilbao.
9. Prowadzenie nadzoru nad wprowadzaniem do obrotu środków zastępczych.
10. Upowszechnianie materiałów informacyjnych z zakresu stwarzania zagrożenia życia lub zdrowia ludzi przez produkty będącymi środkami zastępczymi lub nowymi substancjami psychoaktywnymi.

W 2017 r. do kontroli zaplanowano 145 zakładów będących pod nadzorem PPIS w Raciborzu..

VI. ZAPOBIEGAWCZY NADZÓR SANITARNY

Działalność Inspekcji Sanitarnej w zakresie Zapobiegawczego Nadzoru Sanitarnego związana jest z planowaniem przestrzennym, procesem inwestycyjnym i ma na celu zapobieganie nieprawidłowościom związanym ze stanem sanitarnym oraz uciążliwym oddziaływaniem na środowisko projektowanych przedsięwzięć, na poszczególnych etapach procesu inwestycyjnego, a tym samym przyczynia się do realizacji obiektów o wyższym standardzie sanitarnym oraz mniej uciążliwych dla środowiska.

Zadania te w 2016 r. realizowano poprzez:

- uzgadnianie projektów studiów zagospodarowania przestrzennego gmin,
- uczestnictwo w postępowaniach na etapie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko,
- uzgadnianie projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego,
- opiniowanie realizacji przedsięwzięć przed wydaniem tzw. „decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach”,
- rozpatrywanie wniosków dotyczących obowiązku przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko dla planowanych przedsięwzięć,
- opiniowanie dokumentacji projektowej dotyczącej budowy, rozbudowy, nadbudowy, przebudowy oraz zmiany sposobu użytkowania obiektów budowlanych,
- kontrolę zgodności budowanych obiektów z wymogami higienicznymi i zdrowotnymi, określonymi w obowiązujących przepisach,
- uczestniczenie w dopuszczeniu do użytkowania obiektów budowlanych,
- opiniowanie obiektów pod względem sanitarno-higienicznym dla potrzeb instytucji koncesjonujących działalność,
- opiniowanie obiektów pod względem sanitarno-higienicznym dla potrzeb instytucji współfinansujących w ramach programów unii europejskiej.

W roku 2016, dla terenu Miasta Raciborza i powiatu raciborskiego, wydano ogółem 189 opinii sanitarnych /uzgodnienia/ i 96 decyzji oraz przeprowadzono 87 kontroli w ramach odbiorów obiektów oraz wizji lokalnych.

W ramach uzgadniania planów zagospodarowania przestrzennego gmin w przeciągu 2016 r. uzgodniono 21 studiów uwarunkowań, zakresów prognoz, planów oraz zmian do planów zagospodarowania przestrzennego dla poszczególnych gmin: Racibórz, Pietrowice Wielkie, Kuźnia Raciborska, Krzyżanowice, Krzanowice.

Na tych terenach, dla kilku jednostek strukturalnych miasta Raciborza, gdzie w większości są to tereny zabudowy mieszkaniowej, ustala się zakaz lokalizacji nowych przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko oraz potencjalnie mogących znacząco oddziaływać na środowisko.

ZAPOBIEGAWCZY NADZÓR SANITARNY

W zakresie ochrony powietrza przed zanieczyszczeniem ustala się dla nowej zabudowy nakaz instalowania urządzeń grzewczych opartych o niskoemisyjne techniki spalania paliw.

W zakresie ochrony przed hałasem ustala się zakaz lokalizacji obiektów budowlanych i urządzeń przekraczających wymogi w zakresie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku w odniesieniu do istniejącej i projektowanej zabudowy mieszkaniowej i usługowej przeznaczeń terenów, wynikających z obowiązujących przepisów związanych z ochroną środowiska i przyrody.

W zakresie ochrony powierzchni ziemi i środowiska przed odpadami ustala się wymóg gromadzenia i usuwania odpadów komunalnych zgodnie z obowiązującymi przepisami, związanymi z gospodarowaniem odpadami oraz przyjętymi w gminie regulacjami.

Na terenach gminy Krzanowice, które zgodnie z mapami zagrożenia i ryzyka powodziowego stanowią obszary zalewowe /w sołectwach: Bojanów, Borucin, Pietraszyn, Wojnowice i miasto Krzanowice/, znajduje się zabudowa mieszkaniowa, usługowa i zagrodowa. Ustalenia planu, dla tych obszarów zagrożenia, obejmują: przy prawdopodobieństwie powodzi Q 10% oraz Q 1% dla obszarów znajdujących się w obszarze planu, wszelkie działania inwestycyjne należy prowadzić zgodnie z przepisami prawa wodnego; a dla prawdopodobieństwa powodzi Q 0,2 %, przy realizacji inwestycji na tych terenach, należy uwzględnić możliwość wystąpienia lokalnych powodzi i podtopień. W obszarze projektu planu ustalono też zakaz lokalizacji przedsięwzięć zaliczanych do mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko, z wyjątkiem sieci, urządzeń i obiektów infrastruktury technicznej.

Celem ustaleń projektu MPZP dla gminy Krzyżanowice w granicach administracyjnych, z wyłączeniem terenu przedsięwzięcia "Zbiornik przeciwpowodziowy Racibórz Dolny na rzece Odrze w województwie śląskim (polder)", jest zapewnienie warunków przestrzennych dla możliwości zamieszkania, działalności usługowej, przemysłowej, rolniczej. Lokalizacja nowych terenów przeznaczonych,

w szczególności dla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, zabudowy usługowej, sportu i rekreacji, zostały ustalone jako kontynuacja lub uzupełnienie tych obszarów. Nowe tereny obiektów przemysłowych zostały ustalone poza obszarami zwartej struktury, w celu zminimalizowania uciążliwości w stosunku do zabudowy mieszkaniowej. Został też wprowadzony zakaz realizacji turbin wiatrowych.

Dla sołectwa Chałupki tut. gminy wyznaczono - teren sportu i rekreacji – US oraz teren wód powierzchniowych śródlądowych – WS. Obecnie na tym obszarze obowiązuje miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego z 2010 roku. Zmiana miejscowego planu dla analizowanego obszaru wiąże się z planami realizacji wieży widokowej (na terenie US), mającej uatrakcyjnić teren pod względem przyrodniczym i krajobrazowym. W pobliżu tego terenu przebiega trasa rowerowa oraz ścieżka przyrodnicza.

Dla Kuźni Raciborskiej przewidziano dwa tereny w zachodniej części miasta, z przeznaczeniem pod obiekty: produkcyjne, składy, magazyny, handlu hurtowego, jako kontynuację podobnych funkcji na

terenach sąsiednich; funkcja mieszkaniowa na tym terenie będzie wygaszana. Obszar ten będzie zaopatrzone w wodę z istniejącej i rozbudowywanej gminnej sieci wodociągowej; ścieki bytowo-gospodarcze odprowadzane będą do sieci kanalizacyjnej – przewiduje się tu też lokalne oczyszczalnie ścieków. Na tych terenach nakazuje się stosowanie systemów separacji substancji ropopochodnych w instalacjach odwadniających parkingi, place postojowe i manewrowe, a w zakresie ochrony powietrza nakazuje się stosowanie instalacji opartych o wysokosprawne techniki spalania paliw i hermetyzację procesów produkcyjnych.

W przypadku znajdującego się cmentarza wprowadzono pas izolujący o szerokości 150m i zapis nakazujący dostawę wody do picia i potrzeb gospodarczych z sieci wodociągowej.

Natomiast w części przemysłowej miasta Kuźnia Raciborska wyznaczono tereny P –obiekty produkcyjne składy, magazyny handel hurtowy; KLD i KDD – drogi publicznej lokalnej i dojazdowej. Tereny te stanowią, w szczególności kontynuację i rozwinięcie oraz uzupełnienie funkcji produkcyjno - przemysłowej, realizowanej w istniejących zakładach (w tym w fabryce obrabiarek RAFAMET S.A.), jak również przewidzianą do realizacji na nowych, niezagospodarowanych terenach oraz na terenach nieczynnych zakładów.

W sołectwie Jankowice przewidziano zmianę w planie dotyczącą przeznaczenia terenu z funkcji rolniczej na mieszkaniową. Dla terenu oznaczonego symbolem MN ustalono przeznaczenie podstawowe - zabudowę mieszkaniową jednorodzinna, z dopuszczeniem: zabudowy usługowej nieuciążliwej, garaże, budynki gospodarcze, komunikacje wewnętrzną, miejsca do parkowania, sieci infrastruktury technicznej i zieleni urządzonej. Ponieważ obszar objęty planem w całości położony jest w Parku Krajobrazowym „Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich” wprowadzenie nowych funkcji na przedmiotowy teren może spowodować zwiększenie zanieczyszczeń powietrza w wyniku ogrzewania budynków, zwiększenia strumienia odpadów komunalnych, a także poboru wody. Zaproponowano więc następujące rozwiązania: zakaz lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko z wyłączeniem inwestycji celu publicznego, w tym łączności publicznej,

w zakresie ochrony powietrza przed zanieczyszczeniem nakazuje się stosowanie instalacji opartych o wysokosprawne techniki spalania paliw, w zakresie ochrony wód podziemnych przed zanieczyszczeniem dopuszcza się zagospodarowanie nieoczyszczonych ścieków deszczowych i roztopowych na terenie działki budowlanej, dopuszcza się wycinkę pojedynczych drzew w sytuacji kolizji z przeznaczeniem podstawowym, w tym realizacji obsługi komunikacyjnej przyległych terenów, wprowadzając w każdym przypadku obowiązek kompensacji przyrodniczej, w zakresie urządzeń hydrotechnicznych (w tym rowów otwartych) – dopuszcza się ich przebudowę, zmianę przebiegu lub budowę nowych, kształtowanie nowej zieleni wysokiej i niskiej poprzez wprowadzanie nasadzeń, przy uwzględnieniu docelowej wysokości i rozłożystości drzew i krzewów.

W gminie Pietrowice Wielkie opiniowano projekt zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego obejmującej dwa obszary położone w miejscowościach: Kornice

i Cyprzanów. Zmiana studium dotyczy dwóch obszarów w zakresie poszerzenia jednostek oznaczonych symbolem AG - obszary aktywności gospodarczej. W Kornicach zmiana ma umożliwić rozbudowę fabryki okien i drzwi z PCV /"EKO-OKNA"/, natomiast w Cyprzanowie - poszerzenie jednostki urbanistycznej AG o tereny położone wzdłuż drogi wojewódzkiej. W przedmiotowych obszarach występują korzystne warunki i predyspozycje terenów do zainwestowania. Tereny te posiadają dostęp do drogi publicznej oraz sieci uzbrojenia infrastrukturalnego. Zmiana studium spowoduje powiększenie obszarów aktywności gospodarczej o 118,5 ha. Dla przedmiotowej zmiany studium sporządzono prognozę oddziaływania na środowisko. Opracowanie to ma na celu określenie przewidywanego wpływu realizacji ustaleń studium na poszczególne komponenty środowiska, w tym zdrowie ludzi.

W myśl ustawy z dnia 3 października 2008r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (tj. Dz.U.2016, poz. 353) wynika postępowanie organów PIS, w sprawie oceny oddziaływania na środowisko skutków niektórych planów i programów, czyli tzw. strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Na etapie przed wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dla przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko prowadzone były sprawy dotyczące:

- wyrażenia opinii w sprawie co do potrzeby przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko a w przypadku stwierdzenia takiej potrzeby – co do zakresu raportu oddziaływania na środowisko,
- opiniowania warunków realizacji przedsięwzięcia w zakresie ochrony zdrowia i życia ludzi przed wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach.

Opiniując wnioski określające zakresy raportów o oddziaływaniu na środowisko oraz uzgadniając decyzje o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięć, szczególną uwagę zwracano na zagadnienia związane z ochroną warunków sanitarnych i zdrowotnych.

W ramach przeprowadzonego postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko w przeciągu 2016r. wydano - 32 uzgodnienia: na potrzebę przeprowadzenia ooś dla 4 przedsięwzięć: budowy oczyszczalni ścieków, rozbudowy obory, budowy farmy wiatrowej, budowy i adaptacji budynku na hurtownię piwa; dla których określono zakres raportu. Wnioski te dotyczyły tych przedsięwzięć, które wg oceny Państwowego Inspektora Sanitarnego wymagały przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko ze względu na skalę przedsięwzięcia, oddziaływania na wiele elementów środowiska i konieczności kompleksowej oceny stopnia i zasięgu oddziaływania. Tematy pozostałych oddziaływań na środowisko w liczbie 21, dotyczyły głównie przedsięwzięć takich jak: oczyszczalnie ścieków, farmy wiatrowe, obiekty przemysłowe: budynki produkcyjne, montownie, wytwórnie hale magazynowe; budynki drobiarskie i chlewnie, eksploatacja kruszyw, inwestycje związane z gospodarką odpadami, sieć kanalizacji, inwestycje drogowe. Wnioski te dotyczyły tych przedsięwzięć, które na podstawie dołączonych opracowanych kart charakterystyki, wg oceny

Państwowego Inspektora Sanitarnego, nie wymagały przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko.

W ramach przeprowadzonych postępowań przed wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zaopiniowano w 2015r. w zakresie ochrony zdrowia i życia 7 przedsięwzięć i dotyczyły one: budowy oczyszczalni ścieków, rozbudowy obory, budowy farmy wiatrowej, budowy i adaptacji budynku na hurtownię piwa.

W ramach uzgadniania dokumentacji projektowej /3 dokumentacje/, zwracano szczególną uwagę na:

- zachowanie właściwych warunków technicznych jakim powinny odpowiadać budynki (dot. m. in. zagadnień higieny pracy i środowiska), oraz warunki higieny użytkowanych pomieszczeń (oświetlenie, wentylacja, ogrzewanie, wykończenie itp.) na każdym etapie procesu inwestycyjnego, mając na uwadze środowisko pracy człowieka,
- zapewnienie właściwego stanu sanitarno – zdrowotnego w nowo realizowanych oraz przebudowanych obiektach budowlanych, poprzez egzekwowanie rozwiązań technicznych, gwarantujących zachowanie w nich odpowiednich warunków higienicznych i zdrowotnych dla przebywania w nich ludzi.

Jeżeli wziąć pod uwagę odbiory sanitarne obiektów, to najczęściej były to: salony fryzjerskie, salony kosmetyczne lub fryzjersko-kosmetyczne z odnową biologiczną; warsztaty rzemieślnicze, stacje obsługi pojazdów, obiekty przemysłowe takie jak: budynki produkcyjne, hale magazynowe, zaplecza socjalno-sanitarne; inwestycje związane z gospodarką odpadami; obiekty zamkniętej służby zdrowia, apteki

i punkty apteczne, gabinety lekarskie, domy opieki społecznej, placówki opiekuńczo-wychowawcze, hotele, pensjonaty, budynki biurowe i konferencyjne; budynki sportu i rekreacji, szkoły i przedszkola, bary szybkiej obsługi, restauracje, zakłady przetwórstwa spożywczego, sklepy spożywcze i kioski budynki, magazyny żywności, obiekty handlowo-usługowe nie związane z żywnością; rodzaj obiektów i specyfika ich z roku na rok zasadniczo nie uległa zmianie.

W 2016 r. przeprowadzono ogółem 87 kontroli obiektów i były to kontrole przeprowadzone w związku ze zgłoszeniem obiektu do użytkowania, kontrole w aspekcie spełnienia wymagań higienicznych i zdrowotnych w obiektach, przeprowadzone w obiektach nowobudowanych, obiektach modernizowanych i adaptowanych na zamierzony cel (realizowane z pozwoleniem na budowę lub na zgłoszenie).

VII. OŚWIATA ZDROWOTNA I PROMOCJA ZDROWIA

Działalność oświatowo-zdrowotna i promocji zdrowia w 2016 roku prowadzona była zgodnie z zakresem zadań Sekcji Oświaty Zdrowotnej i Promocji Zdrowia wynikających z Ustawy o Inspekcji Sanitarnej, do których należą m.in. inicjowanie i wytyczanie kierunków przedsięwzięć zmierzających do zaznajomienia społeczeństwa z czynnikami szkodliwymi dla zdrowia, popularyzowanie zasad higieny, racjonalnego żywienia oraz metod zapobiegania chorobom oraz pobudzanie aktywności społecznej do działań na rzecz własnego zdrowia. Podjęte działania realizowane były zgodnie z celami Narodowego Programu Zdrowia, kierunkami działań Światowej Organizacji Zdrowia, w oparciu o koncepcje zawarte w Karcie Ottawskiej i późniejszych dokumentach dotyczących promocji zdrowia oraz wytycznymi Głównego Inspektora Sanitarnego i Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego.

W 2016 roku Sekcja Oświaty Zdrowotnej i Promocji Zdrowia PSSE w Raciborzu kontynuowała dotychczas podejmowane działania dotyczące m.in. profilaktyki chorób zakaźnych i niezakaźnych, wspierania prawidłowego rozwoju dzieci i młodzieży poprzez odżywianie i propagowanie aktywności fizycznej, profilaktyki zakażeń WZW B i C, profilaktyki palenia tytoniu i innych uzależnień w tym przeciwdziałania rozprzestrzenianiu psychoaktywnych środków zastępczych w środowisku młodzieży, zapobiegania zakażeniom HIV i chorobie AIDS, bezpiecznego korzystania z promieniowania ultrafioletowego UV, nadużywania i niewłaściwego stosowania antybiotyków oraz profilaktyki raka szyjki macicy.

Dodatkowo w dniu 9 września 2016 roku po raz pierwszy zorganizowano na terenie Powiatowej Stacji Sanitarnej-Epidemiologicznej wystawę ph. „Poznaj grzyby – unikniesz zatrucia”, której celem było szerzenie wiedzy na temat grzybów zarówno wśród ich najmłodszych jak i starszych miłośników. Podczas wystawy wyeksponowano grzyby jadalne oraz niejadalne i trujące, które zostały zebrane w okolicznym lesie przez pracowników PSSE w Raciborzu. Uczestnicy przedsięwzięcia mogli uzyskać wyczerpujące informacje nie tylko nt. gatunków grzybów oraz bezpiecznego grzybobrania od grzyboznawcy PSSE w Raciborzu, ale także nt. kleszczy i profilaktyki chorób odkleszczowych. Każdy uczestnik wystawy otrzymał ulotkę dot. ochrony przed kleszczami oraz bezpiecznego grzybobrania. W wystawie wzięło udział około 160 osób, w tym przedszkolaki oraz uczniowie ze szkół podstawowych i gimnazjum. Informacje dot. wystawy ukazały się w lokalnych mediach.

Ponadto realizowano działania w obrębie profilaktyki wad postawy w ramach projektu „Lekki Tornister” (zaproszenie szkół do udziału, realizacja w 2017r.), profilaktyki wszawicy (informacja na stronie internetowej PSSE w Raciborzu, dystrybucja ulotek przez sekcję Higieny Dzieci i Młodzieży PSSE w Raciborzu), promocji założeń kampanii „Pneumokokom mówimy: Szczepimy!!!” (informacja na stronie PSSE w Raciborzu) oraz promocji zdrowego stylu życia wolnego od nałogów w ramach organizowanego przez Główny Inspektorat Sanitarny konkursu ph. „Oddal to wszystko, co szkodzi

zdrowiu” ((informacja na stronie PSSE w Raciborzu, pisemne zaproszenie szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych do udziału w konkursie).

Realizacja programów zdrowotnych, akcji, kampanii informacyjno-edukacyjnych, imprez, punktów konsultacyjnych, badań zdrowotnych, porad i szkoleń, jak również informacje przekazywane za pośrednictwem lokalnych mediów przyczyniły się m.in. do zwiększenia poziomu wiedzy uczniów, rodziców, opiekunów, kadry pedagogicznej i społeczności lokalnej oraz do wzmocnienia postaw, zachowań i nawyków prozdrowotnych.

Powyższe działania realizowane we współpracy z placówkami oświatowo-wychowawczymi, kulturalnymi, zakładami opieki zdrowotnej oraz samorządami lokalnymi i innymi instytucjami publicznymi zmierzały do pobudzania aktywności prozdrowotnej mieszkańców powiatu raciborskiego, ochrony zdrowia oraz do świadomego eliminowania czynników zagrażających zdrowiu.

VII.1. Programy krajowe

VII.1.1 „Trzymaj Formę!”

Celem programu jest edukacja w zakresie trwałego kształtowania prozdrowotnych nawyków wśród młodzieży szkolnej i ich rodzin poprzez promocję zasad aktywnego stylu życia i zbilansowanej diety. Program adresowany jest do uczniów klas V-VI szkół podstawowych i klas I-III szkół gimnazjalnych. W roku szkolnym 2015/2016 X edycję programu realizowało 13 gimnazjów i 17 szkół podstawowych. Edukacją zostało objętych ogółem 1978 uczniów (1298 w gimnazjach, 680 w szkołach podstawowych). Program był realizowany przez 77 nauczycieli w ramach zajęć obowiązkowych i pozalekcyjnych.

W spotkaniach dot. realizacji programu „Trzymaj Formę!” brało udział 665 rodziców.

Wśród najczęściej wybieranych form realizacji programu znalazły się: przygotowywanie zdrowej żywności, układanie jadłospisów, dni zdrowego jedzenia, odczytywanie i rozumienie etykiet produktów spożywczych, obliczanie BMI, pogadanki, prelekcje, spotkania ze specjalistami, konkursy, konkurencje sportowe, prezentacje multimedialne, degustacje, pokazy, ćwiczenia oraz instruktaże.

VII.1.2. Program Ograniczania Zdrowotnych Następstw Palenia Tytoniu w Polsce. Cele i zadania na lata 2014-2018

Program Ograniczania Zdrowotnych Następstw Palenia Tytoniu w Polsce określa kierunki działań oraz priorytetowe cele i zadania w dziedzinie zwalczania zagrożeń zdrowia związanych z paleniem tytoniu.

W ramach programu przeprowadzono 708 kontroli sprawdzających przestrzeganie zakazu palenia tytoniu w miejscach objętych prawnym zakazem palenia. We wszystkich skontrolowanych miejscach publicznych stosowano ustawę o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych.

VII.1.3. „Czyste powietrze wokół nas”

Przedszkolny program edukacji antytytoniowej skierowany do dzieci 5-6 letnich oraz ich rodziców. W roku szkolnym 2015/2016 program realizowało 31 przedszkoli w powiecie raciborskim.

W przedszkolach, w ramach realizacji programu, organizowane były m.in. pogadanki, warsztaty, wycieczki, konkursy, ćwiczenia, gry i zabawy, prezentacje, pokazy, quizy, nauka piosenki, zabawy ruchowe, spotkania ze specjalistami. W programie uczestniczyło 983 dzieci przedszkolnych oraz 487 rodziców.

Dzięki realizacji zajęć programowych dzieci zrozumiały, że mają prawo decydować o tym, co się wokół nich dzieje i dokonywać świadomych wyborów wobec palenia papierosów. Dowiedziały się również jak należy prawidłowo reagować w sytuacjach, w których narażone są na bierne palenie.

VII.1.4. „Profilaktyczny Program w Zakresie Przeciwdziałania Uzależnieniu od Alkoholu, Tytoniu i innych Środków Psychoaktywnych”

Program ogólnopolski, którego celem jest ograniczenie używania tytoniu, alkoholu i innych substancji psychoaktywnych. Grupą docelową są kobiety w wieku prokreacyjnym (tj. między 15 a 49 rokiem życia).

W ramach tego Projektu w roku szkolnym 2015/2016 zrealizowano III edycję ogólnopolskiego programu edukacyjnego w zakresie profilaktyki uzależnień pt. „ARS, czyli jak dbać o miłość?”. Celem programu jest ograniczenie używania substancji psychoaktywnych (alkoholu, tytoniu, narkotyków, środków zastępczych) przez uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Do realizacji programu na terenie powiatu raciborskiego przystąpiło 11 szkół ponadgimnazjalnych. W programie wzięło udział 522 uczniów oraz 206 rodziców.

W ramach realizacji Projektu w okresie ferii zimowych w dniach 15.02.2016r. – 17.02.2016r. były prowadzone pogadanki z dziećmi i młodzieżą w ośrodkach organizujących zimowy wypoczynek dot. skutków zdrowotnych, społecznych i prawnych wynikających z zażywania substancji psychoaktywnych. Działania związane z realizacją Projektu prowadzone były także podczas XI Raciborskich Dni Promocji Zdrowia, które odbyły się w dniach 8-9 czerwca 2016r. W punkcie informacyjno-edukacyjnym uczestnicy akcji mieli możliwość skorzystania z poradnictwa oraz badania miernikiem tlenku węgla w wydychanym powietrzu. Udostępniono także plakaty i ulotki. W dniach 14.06., 15.06. oraz 20.06. prowadzone były pogadanki dla uczniów klas gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych dot. profilaktyki uzależnień. Działania profilaktyczne były ponadto prowadzone w listopadzie 2016r. ramach Tygodnia Profilaktyki i Bezpieczeństwa organizowanego w Zespole Szkół Ogólnokształcących Mistrzostwa Sportowego w Raciborzu oraz Dni Profilaktyki organizowanych

w Szkole Podstawowej nr 15 w Raciborzu. W dniu 15 grudnia 2016r. pracownicy PSSE w Raciborzu

przeprowadzili pogadanki dot. profilaktyki uzależnień dla uczniów klas I-III w Gimnazjum nr 2 w Raciborzu. Celem pogadanek było dostarczenie uczniom podstawowych informacji dot. zagrożeń płynących z zażywania tzw. dopalaczy. Podczas wszystkich spotkań uczniowie mieli możliwość wzięcia udziału w ćwiczeniach z użyciem narkogogli i alkogogli, co cieszyło się bardzo dużym zainteresowaniem. Starsi uczniowie mogli wziąć udział w badaniu miernikiem tlenu węgla w wydychanym powietrzu. Ogólnie działaniami profilaktycznymi prowadzonymi w ramach realizacji Projektu objęto ok. 1000 osób.

Dodatkowo w ramach realizacji założeń kampanii społecznej pn. „Nie pozwól odlecieć swojemu szczęściu” prowadzonej w ramach Projektu w dniu 21 kwietnia 2016r. w siedzibie PSSE w Raciborzu zorganizowano naradę dla pedagogów szkół ponadgimnazjalnych, podczas której przedstawiono cele i założenia kampanii oraz przekazano materiały edukacyjno-informacyjne (plakaty, ulotki, broszury, gadżety).

VII.1.5. Krajowy Program Zwalczania AIDS i Zapobiegania Zakażeniom HIV

W ramach programu w 2016 roku przeprowadzono działania informacyjno- edukacyjne o tematyce HIV/AIDS mające na celu popularyzację najistotniejszych informacji nt. HIV i AIDS oraz ryzyka zakażenia.

Działania były prowadzone m.in. w podczas XI Raciborskich Dni Promocji Zdrowia, które odbyły się w dniach 8-9 czerwca 2016r. W punkcie informacyjno-edukacyjnym uczestnicy akcji mieli możliwość skorzystania z poradnictwa oraz udostępnionych materiałów informacyjno-edukacyjnych w postaci broszur i ulotek.

W dniu 01.12.2016r. w związku z Komunikatem Departamentu Matki i Dziecka Ministerstwa Zdrowia wystosowano pismo wraz z informacją do wszystkich poradni dla kobiet (10) na terenie powiatu raciborskiego przypominające o znaczącej roli lekarza ginekologa oraz położnej w informowaniu pacjentek o potrzebie wykonania badań w kierunku HIV.

Tematyka i problematyka HIV/AIDS była także realizowana w ramach wojewódzkiego projektu „HIV/AIDS – jestem świadomy, nie ryzykuję!”, mającego na celu podniesienie poziomu wiedzy młodzieży nt. profilaktyki zakażeń wirusem HIV i choroby AIDS, w tym dróg zakażenia oraz kształtowanie postawy tolerancji wobec osób zakażonych wirusem HIV i chorych na AIDS. Do realizacji Projektu na terenie powiatu raciborskiego przystąpiło 8 szkół ponadgimnazjalnych, w których łącznie przeprowadzono 33 lekcje edukacyjne wśród 693 uczniów.

VII.2. Programy wojewódzkie

VII.2.1. „Wybierz Życie – Pierwszy Krok”

Program edukacyjny skierowany do uczniów I klas szkół ponadgimnazjalnych, którego celem jest przede wszystkim zmniejszenie występowania raka szyjki macicy i umieralności na tę chorobę poprzez między innymi zwiększenie poziomu wiedzy uczniów i ich opiekunów na temat roli wirusa

HPV

w powstawaniu raka szyjki macicy oraz kształtowanie świadomości na temat czynników zwiększających ryzyko powstania tej choroby.

W roku szkolnym 2015/2016 IV edycję programu realizowały 3 szkoły ponadgimnazjalne. Działaniami edukacyjnymi objęto 123 uczniów oraz 25 rodziców.

Program cieszył się dużym zainteresowaniem wśród uczniów. Mieli możliwość uzyskania nowych dla siebie informacji oraz poszerzenia swojej wiedzy nt. zagrożeń związanych z zakażeniem wirusem HPV oraz profilaktyki raka szyjki macicy..

VII.2.2. „Podstępne WZW”

Wojewódzki program profilaktyki WZW B i C mający na celu upowszechnienie wiedzy na temat zagrożeń wynikających z zakażeń HBV i HCV oraz sposobów zapobiegania im. Program skierowany jest do uczniów klas II szkół ponadgimnazjalnych.

W roku szkolnym 2015/2016 na terenie powiatu raciborskiego V edycję programu zrealizowały 4 szkoły ponadgimnazjalnych. W programie uczestniczyło 244 uczniów.

Program cieszył się dużym zainteresowaniem wśród uczniów. W znacznym stopniu poszerzył ich wiedzę nt. profilaktyki WZW, czynników ryzyka i ochrony przed zakażeniami HBV i HCV.

VII.2.3. „Znamie! Znam je?”

Akcja mająca na celu upowszechnienie wiedzy o czerniaku – nowotworze złośliwym skóry, adresowana do uczniów szkół ponadgimnazjalnych.

W roku szkolnym 2014/2015 na terenie powiatu raciborskiego program zrealizowały 4 szkoły ponadgimnazjalne. Edukacją objęto 254 uczniów.

Dzięki realizacji zajęć programowych, wśród uczniów upowszechniono wiedzę na temat czerniaka i skutecznych metod zabezpieczania się przed tym nowotworem skóry. Uczniowie, dzięki specjalnie przygotowanemu filmikowi oraz materiałom informacyjnym dowiedzieli się, jak prawidłowo sprawdzać skórę i uchronić się przed czerniakiem. Wśród młodzieży wzrosła również świadomość na temat zagrożeń wynikających z zachorowalności na czerniaka.

VII.2.4. „Żywienie na wagę zdrowia”

Program wojewódzki, którego głównym celem jest wspieranie prawidłowego rozwoju dzieci i młodzieży poprzez odżywianie i propagowanie aktywności fizycznej. Adresatami programu są dyrektorzy i kadra pedagogiczna żłobków, przedszkoli i szkół, osoby odpowiedzialne za wyżywienie dzieci w placówkach nauczania i wychowania, organy założycielskie żłobków, przedszkoli i szkół oraz dzieci i młodzież, ich rodzice i opiekunowie.

W roku szkolnym 2015/2016 IV edycję programu zrealizowało 26 placówek oświatowych w tym żłobki, przedszkola, szkoły podstawowe, gimnazja. Edukacją objęto 2758 uczniów oraz 2764

rodziców
i opiekunów.

Realizacja programu w placówkach umożliwiła zwiększenie świadomości dzieci, rodziców, opiekunów oraz pracowników nt. znaczenia zdrowego żywienia w codziennym życiu. Program cieszył się wielkim zainteresowaniem oraz poparciem. Stał się motywacją do dalszej pracy nad poprawą żywienia w placówkach.

VII.2.5. „Smak życia czyli debata o dopalaczach”

Program mający na celu dostarczenie młodym ludziom w wieku 13-15 lat /uczniowie szkół gimnazjalnych/ podstawowych informacji w kwestii używania tzw. dopalaczy, wiedzy o samych dopalaczach, a tym samym podniesienie świadomości o zdrowotnych konsekwencjach używania nowych narkotyków i zmniejszenia otwartości na kontakty z tymi produktami.

W roku szkolnym 2015/2016 I edycję programu zrealizowało 21 szkół gimnazjalnych z terenu powiatu raciborskiego (100%). Edukacją objęto 2051 uczniów oraz 534 rodziców.

Według szkolnych koordynatorów program jest bardzo wartościowy, bogaty merytorycznie, a scenariusz zajęć intrygujący i interesujący dla młodego odbiorcy. Program został oceniony wysoko zarówno z perspektywy osób, które przygotowywały się do przeprowadzenia zajęć według scenariusza, jak i osób, które w zajęciach uczestniczyły.

Uczniowie aktywnie i z dużym zainteresowaniem uczestniczyli w zajęciach. Wielu z nich nie zdawało sobie wcześniej sprawy ze szkodliwości działania dopalaczy. Realizacja programu umożliwiła zwiększenie ostrożności młodzieży w zakresie dopalaczy, nauczyła wnikliwego analizowania skutków nieprzemyslanego postępowania oraz skłoniła do poszukiwania „dobrego smaku” własnego życia.

VII.3. Interwencje nieprogramowe:

VII.3.1. Obchody Światowego Dnia bez Tytoniu (31 maj)

W dniu 25 maja 2016r. pracownik sekcji Oświaty Zdrowotnej i Promocji Zdrowia PSSE w Raciborzu przeprowadził pogadankę dot. profilaktyki uzależnień dla uczniów klas IV-VI w Zespole Szkolno-Przedszkolnym nr 1 w Raciborzu. Celem pogadanki było m.in. omówienie z uczniami tematu szkodliwości czynnego i biernego palenia tytoniu. W ramach pogadanki uczniowie otrzymali ulotki informacyjne dot. m.in. szkodliwości palenia tytoniu. Organizatorom spotkania przekazano plakaty w celu wyeksponowania ich w widocznym miejscu na terenie szkoły. W pogadance wzięło udział ok. 65 osób.

W dniach 8-9 czerwca 2016r. pracownicy PSSE w Raciborzu wzięli udział w XI Raciborskich Dniach Promocji Zdrowia, podczas których prowadzono działania edukacyjne i profilaktyczne dot. m.in. palenia tytoniu. W punkcie informacyjno-edukacyjnym uczestnicy akcji mieli możliwość skorzystania z poradnictwa oraz badania miernikiem tlenku węgla w wydychanym powietrzu. Udostępniono także materiały edukacyjno-informacyjne w postaci ulotek. Z badania miernikiem tlenku węgla w

wydechanym powietrzu skorzystało 15 osób. Informacje nt. przedsięwzięcia pojawiły się w lokalnych mediach. W całym przedsięwzięciu uczestniczyło ok. 100 osób.

VII.3.2. Obchody Światowego Dnia Rzucania Palenia (trzeci czwartek listopada)

W ramach obchodów Światowego Dnia Rzucania Palenia w dniu 15 listopada 2016r. pracownicy PSSE w Raciborzu uczestniczyli w akcji informacyjno-edukacyjnej zorganizowanej w Zespole Szkół Ogólnokształcących Mistrzostwa Sportowego w Raciborzu w ramach trwającego w szkole Tygodnia Profilaktyki i Bezpieczeństwa. Celem spotkania z uczniami szkoły podstawowej, gimnazjum i liceum było m.in. przypomnienie podstawowych informacji dot. szkodliwości czynnego i biernego palenia tytoniu, a także przybliżenie celów i założeń obchodów Światowego Dnia Rzucania Palenia. W ramach spotkania uczniowie mieli możliwość wzięcia udziału w badaniu miernikiem tlenku węgla w wydechanym powietrzu. W spotkaniu wzięło udział ok. 180 osób. W badaniu miernikiem tlenku węgla wzięły udział 22 osoby.

W dniu 17 listopada 2016r., pracownik sekcji Oświaty Zdrowotnej i Promocji Zdrowia PSSE w Raciborzu przeprowadził pogadankę dot. profilaktyki uzależnień dla uczniów klas IV-VI w Szkole Podstawowej nr 15 w Raciborzu w ramach trwających w szkole Dni Profilaktyki. Celem pogadanki było dostarczenie uczniom podstawowych informacji dot. zagrożeń płynących z zażywania substancji psychoaktywnych i tym samym podniesienie świadomości nt. problemów zdrowotnych wynikających m.in. z czynnego i biernego palenia tytoniu. W pogadance wzięło udział ok. 100 osób.

VII.3.3. Światowy Dzień Zdrowia (7 kwietnia)

W ramach obchodów Światowego Dnia Zdrowia, którego hasłem w 2016 roku było „**Pokonaj Cukrzycę!**” opracowano informację prasową oraz ulotkę podstawie materiałów informacyjnych udostępnionych przez WHO. Informacja oraz ulotka zostały umieszczone na stronie internetowej PSSE w Raciborzu oraz na stronie BIP. a także na tablicy informacyjnej znajdującej się w PSSE w Raciborzu. Ponadto do rozpowszechnienia informacji nt. obchodów Światowego Dnia Zdrowia włączyły się dwa raciborskie portale internetowe naszraciborz.pl oraz raciborz.com.pl.

VII.3.4. „Brązowo, ale czy zdrowo?”

Celem akcji jest kształtowanie postaw i zachowań zdrowotnych ludności, związanych z bezpieczeństwem korzystania z promieni słonecznych w okresie letnim oraz zwrócenie uwagi na problemy zdrowotne wynikające z nieodpowiedzialnego korzystania z promieniowania ultrafioletowego (UV) w solariach jako kluczowego zagrożenia dla zdrowia dzieci i młodzieży.

W ramach akcji „Brązowo, ale czy zdrowo?” w dniach 14.06., 15.06. oraz 20.06. 2016r. prowadzone były pogadanki dla młodzieży dot. bezpiecznego korzystania z promieni słonecznych w okresie

letnim. Uczestnicy pogadek otrzymali ulotki informacyjne, a organizatorom przekazywano plakaty. W 3 przeprowadzonych pogadankach uczestniczyło ogółem ok. 210 osób.

W dniach 8-9 czerwca 2016r. w ramach XI Raciborskich Dni Promocji Zdrowia, które odbyły się na terenie Raciborskiego Centrum Kultury „Strzecha” zorganizowano punkt informacyjny, w którym wyeksponowano materiały informacyjno-edukacyjne dot. akcji „Brązowo, ale czy zdrowo?” oraz udzielano porad dot. bezpiecznego korzystania z promieni słonecznych. W akcji uczestniczyło ok. 100 osób.

VII.3.5. Dopalacze - Wypalacze „groźne narkotyki”

Wojewódzka akcja edukacyjna mająca na celu profilaktykę uzależnień i przeciwdziałanie rozprzestrzenianiu psychoaktywnych środków zastępczych w środowisku młodzieży. W związku ze znacznym wzrostem zatruć dopalaczami w woj. śląskim w lipcu 2015r., podjęto liczne i wzmożone działania profilaktyczne w powyższym zakresie.

W dniach 15.02. – 17.02.2016r. przeprowadzono pogadanki z młodzieżą w 3 ośrodkach organizujących zimowy wypoczynek. Pogadanki dot. skutków zdrowotnych, społecznych i prawnych wynikających

z zażywania dopalaczy oraz innych substancji psychoaktywnych. Uczestnicy mieli możliwość wzięcia udziału w ćwiczeniach z użyciem narkogogli. W spotkaniach uczestniczyło ok. 96 osób.

W dniu 14.03.2016r. przeprowadzono szkolenie dla kadry kierowniczej i funkcjonariuszy Zakładu Karnego w Raciborzu. Szkolenie zostało zorganizowane w związku z zaistniałą potrzebą podniesienia kompetencji Służby Więziennej w Polsce w zakresie postępowania ze środkami zastępczymi. W szkoleniu uczestniczyło 128 osób.

W dniach 17.02., 22.02., 23.02. i 24.02.2016r. była także prowadzona dystrybucja materiałów informacyjno-edukacyjnych do placówek, które włączyły się do realizacji akcji w okresie ferii zimowych. W sumie rozdystrybuowano 120 ulotek i 5 plakatów.

W dniach 25.05., 14.06., 15.06. i 20.06.2016r. prowadzona była akcja informacyjno-edukacyjna, w ramach której przeprowadzono 4 pogadanki dla dzieci, młodzieży i kadry pedagogicznej nt. dopalaczy. Uczestnicy mieli możliwość wzięcia udziału w ćwiczeniach z użyciem narkogogli. W spotkaniach uczestniczyło ok. 275 osób.

W dniu 14.09.2016r. przeprowadzono szkolenie dla pracowników Młodzieżowych Ośrodków Wychowawczych, Ośrodków Socjoterapii, zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich oraz placówek opiekuńczo-wychowawczych ph. „Dopalacze – czym są i jak działają?”. Szkolenie zostało zorganizowane w związku z zaistniałą potrzebą podniesienia kompetencji pracowników, którzy na co dzień mają kontakt i wpływ na dzieci i młodzież znajdujące się w szczególnie trudnej sytuacji życiowej sprzyjającej chęci sięgania po substancje psychoaktywne. W szkoleniu uczestniczyło 13 osób.

OŚWIATA ZDROWOTNA I PROMOCJA ZDROWIA

W dniach 08-09 czerwca 2016r. pracownicy PSSE w Raciborzu wzięli udział w XI Raciborskich Dniach Promocji Zdrowia, podczas których prowadzono działania edukacyjne i profilaktyczne dot. m.in. profilaktyki uzależnień. Celem akcji było promowanie zdrowego i aktywnego trybu życia wolnego od chorób i nałogów. W punkcie informacyjno-edukacyjnym uczestnicy imprezy mieli możliwość skorzystania z porad dot. profilaktyki chorób oraz przeciwdziałania uzależnieniom, a także wzięcia udziału w ćwiczeniach z użyciem narkogogli i alkogogli. Przy stoisku wyeksponowano materiały edukacyjne (plakaty, ulotki) informujące m.in. o szkodliwości zażywania „dopalaczy”. W akcji wzięło udział ok. 100 osób.

We wrześniu 2016r. Główny Inspektorat Sanitarny przystąpił do realizacji ogólnopolskiego badania ankietowego pn. „Młodzież a dopalacze – postawy i zachowania”, którego celem było uzupełnienie wiedzy w obszarze funkcjonowania rynku „nowych narkotyków”. Uzyskane dane posłużą do opracowania zbiorczego raportu dot. diagnozy zjawiska wśród młodzieży, co umożliwi lepsze dopasowanie działań profilaktycznych mających służyć znaczącemu ograniczeniu problemu tzw. „dopalaczy” w naszym kraju. Ankieta była anonimowa i przeprowadzona została w wytypowanych szkołach. Na terenie powiatu raciborskiego w badaniu ankietowym wzięły udział dwie szkoły ponadgimnazjalne.

Działania profilaktyczne w postaci pogadarek były ponadto prowadzone w listopadzie 2016r. ramach Tygodnia Profilaktyki i Bezpieczeństwa organizowanego w Zespole Szkół Ogólnokształcących Mistrzostwa Sportowego w Raciborzu oraz Dni Profilaktyki organizowanych w Szkole Podstawowej nr 15 w Raciborzu. W dniu 15 grudnia 2016r. pracownicy PSSE w Raciborzu przeprowadzili pogadanki dot. profilaktyki uzależnień dla uczniów klas I-III w Gimnazjum nr 2 w Raciborzu. Celem pogadarek było dostarczenie uczniom podstawowych informacji dot. zagrożeń płynących z zażywania tzw. dopalaczy. Podczas wszystkich spotkań uczniowie mieli możliwość wzięcia udziału w ćwiczeniach

z użyciem narkogogli i alkogogli, co cieszyło się bardzo dużym zainteresowaniem. W sumie, w pogadankach wzięło udział 580 osób.

VII.3.6. Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotykach w ramach programu zdrowotnego Ministra Zdrowia p.n. „Narodowy Program Ochrony Antybiotyków”

Celem akcji jest propagowanie racjonalnego stosowania antybiotyków wśród społeczeństwa oraz zwrócenie uwagi na problem antybiotykooporności, jak również nadużywania i niewłaściwego stosowania antybiotyków.

Tematykę antybiotykooporności poruszono m.in. w ramach akcji „Bezpieczne ferie 2016”. W dniach 15.02. – 17.02.2016r. przeprowadzono pogadanki z młodzieżą w 3 ośrodkach organizujących zimowy wypoczynek. Uczestnicy spotkań otrzymali materiały informacyjno-edukacyjne w postaci ulotek. W spotkaniach uczestniczyło ok. 96 osób.

Ponadto działania związane z promocją powyższej tematyki były prowadzone w dniach 08-09 czerwca 2016r. podczas XI Raciborskich Dni Promocji Zdrowia. W punkcie informacyjno-edukacyjnym uczestnicy imprezy mieli możliwość skorzystania z porad dot. racjonalnego stosowania antybiotyków oraz otrzymania materiałów informacyjno-edukacyjnych w postaci ulotek. W akcji wzięło udział ok.100 osób.

VII.3.7. Akcja „Zaszczep w sobie chęć szczepienia”

Akcja mająca na celu podniesienie poziomu wiedzy społeczeństwa na temat korzyści wynikających ze szczepień ochronnych oraz ich znaczenia w profilaktyce chorób zakaźnych. Akcja adresowana jest w szczególności do rodziców dzieci w wieku 0-3 oraz dzieci przedszkolnych, studentów uczelni wyższych, osób starszych oraz osób podróżujących.

W ramach akcji prowadzono przez cały rok 2016 dystrybucję materiałów informacyjno-edukacyjnych w postaci ulotek. W sumie rozdystrybuowano 2280 ulotek w placówkach oświatowo-wychowawczych.

Tematykę szczepień ochronnych poruszono m.in. w ramach akcji „Bezpieczne ferie 2016”. W dniach 15.02. – 17.02.2016r. przeprowadzono pogadanki z młodzieżą w 3 ośrodkach organizujących zimowy wypoczynek. Uczestnicy spotkań otrzymali materiały informacyjno-edukacyjne w postaci ulotek. W spotkaniach uczestniczyło ok. 96 osób.

Ponadto działania związane z promocją powyższej tematyki były prowadzone w dniach 08-09 czerwca 2016r. podczas XI Raciborskich Dni Promocji Zdrowia. W punkcie informacyjno-edukacyjnym uczestnicy imprezy mieli możliwość skorzystania z porad dot. szczepień oraz otrzymania materiałów informacyjno-edukacyjnych w postaci ulotek. W akcji wzięło udział ok.100 osób.

VII.3.8. Kampania „Mam świadomość jak być zdrowym”

Inicjatorem kampanii jest Śląski Państwowy Inspektor Sanitarny. Kampania jest adresowana do właścicieli i pracowników gabinetów kosmetycznych, fryzjerskich, tatuażu, odnowy biologicznej itp. Jej celem jest upowszechnienie wiedzy nt. profilaktyki zakażeń, w tym krwiopochodnych w tego typu zakładach, poprawa warunków higienicznych, uświadomienie znaczenia i konieczności stosowania procedur zapewniających ochronę przed zakażeniami oraz chorobami zakaźnymi przy wykonywaniu usług, ograniczenie występowania zakażeń krwiopochodnych.

W ramach kampanii zorganizowano szkolenie dla właścicieli i pracowników w/w obiektów, które odbyło się w dniu 5 maja 2016r. W szkoleniu uczestniczyli przedstawiciele 29 zakładów – w sumie 31 osób. Szkolenie prowadzili pracownicy PSSE w Raciborzu. Uczestnicy zostali wyposażeni w materiały edukacyjno-informacyjne w postaci plakatów i poradników.

VII.3.9. „Bezpieczne ferie 2016”

Akcja wojewódzka mająca na celu stworzenie bezpiecznych warunków wypoczynku dzieci i młodzieży na terenie województwa śląskiego poprzez prowadzenie działalności informacyjno-edukacyjnej, zwłaszcza w zakresie bezpiecznych zachowań zdrowotnych.

W ramach akcji przekazano plakat ph. „Bezpieczne ferie zimowe” w wersji elektronicznej do jednostek samorządu terytorialnego na terenie powiatu raciborskiego z prośbą o zamieszczenie na stronach internetowych. Do akcji przyłączyło się Starostwo Powiatowe w Raciborzu, Urząd Miasta Racibórz, Urząd Gminy w Kornowacu, Urząd Gminy w Nędzy, Urząd Gminy w Rudniku.

Ponadto w dniach 15.02. – 17.02.2016r. prowadzono akcję informacyjno-edukacyjną w placówkach organizujących wypoczynek zimowy dla dzieci i młodzieży, w ramach której przeprowadzono 3 pogadanki dot. bezpiecznego wypoczynku, profilaktyki uzależnień, profilaktyki grypy, szczepień ochronnych oraz antybiotykooporności.

W lutym 2016r. prowadzona była także dystrybucja materiałów edukacyjno-informacyjnych w postaci ulotek i plakatów dot. szczepień ochronnych, profilaktyki uzależnień, antybiotykooporności. W sumie rozdysponowano 670 ulotek oraz 8 plakatów, w placówkach organizujących wypoczynek zimowy dla dzieci i młodzieży.

WNIOSKI I PODSUMOWANIE

WNIOSKI

1. W ZAKRESIE EPIDEMIOLOGII

1. Faktyczna ocena sytuacji epidemiologicznej zależy nie tylko od rzetelnego zgłaszania chorób zakaźnych przez placówki udzielające świadczeń zdrowotnych, lecz także od szerszego stosowania badań diagnostycznych.
2. Obserwowany w ostatnich latach spadek zapadalności na większość chorób zakaźnych nie zmienia faktu, że niektóre choroby nadal stanowią poważny problem zdrowotny i epidemiologiczny, zwłaszcza choroby nowo pojawiające się lub nawracające, jak np. krztusiec i odra.
3. Pogorszenie się w ostatnich latach dostępności do diagnostyki gruźlicy (brak konieczności przeprowadzania badań przesiewowych wykonywanych w ramach badań wstępnych i okresowych), może doprowadzić do wzrostu zachorowań (w tym także u dzieci i młodzieży), zwłaszcza w obliczu występowania przypadków zachorowań opornych na leki przeciwprątkowe.
4. Decyzje administracyjne wydane w 2016 roku dotyczyły złego stanu technicznego dwóch obiektów opieki ambulatoryjnej oraz braku, lub częściowego wdrożenia dokumentacji kontroli wewnętrznej w obszarze realizacji działań zapobiegających szerzeniu się zakażeń i chorób zakaźnych, zgodnie z obowiązującym rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 27 maja 2010 roku.
5. W większości podmioty lecznicze prowadzą dokumentację kontroli wewnętrznej zgodną z wymogami obowiązującego rozporządzenia, jednakże nie zawsze dostosowaną do zakresu udzielanych świadczeń.
6. Współpraca pomiędzy pracownikami PIS, a członkami Zespołu Zakażeń Szpitalnych zapewniła poprawność działania w ogniskach epidemicznych, które wystąpiły na terenie Szpitala Rejonowego w Raciborzu.
7. Analiza porównawcza w stosunku do lat poprzednich wskazuje, że bezpieczeństwo sanitarne w zakresie świadczenia usług medycznych mieszkańców powiatu raciborskiego ulega systematycznej poprawie.
8. Asortyment stosowanych preparatów dezynfekcyjnych uwzględnia specyfikę placówek, oraz zapobieganie zakażeniom krwiopochodnym. Znajomość zasad i sposobu wykonywania procesów dezynfekcji została oceniona pozytywnie. W trakcie wykonywanych czynności kontrolnych skorygowano niewłaściwe postępowanie z narzędziami wielokrotnego użytku (w 1 podmiocie leczniczym).
9. Zastrzeżeń nie budzą także procesy sterylizacji, postępowania z brudną bielizną i odzieżą roboczą.

2. W ZAKRESIE HIGIENY KOMUNALNEJ

W obszarze nadzoru nad obiektami użyteczności publicznej w powiecie raciborskim nie obserwuje się znaczących zmian zarówno w ilości obiektów jak i w standardzie ich funkcjonowania. W obszarze nadzoru nad jakością zdrowotną wody do spożycia i wody w pływalniach kolejny rok 2016 to pierwszy rok funkcjonowania nowych przepisów narzucających obowiązek przeprowadzania kontroli wewnętrznych przez podmioty prowadzące działalność w tych dziedzinach, co powinno zaowocować wzrostem odpowiedzialności za jakość świadczonych usług i ich bezpieczeństwo zdrowotne

3. W ZAKRESIE HIGIENY ŻYWNOŚCI, ŻYWIENIA I PRZEDMIOTÓW UŻYTKU

1. Porównując wyniki kontroli przeprowadzonych w roku 2015 i 2016 można stwierdzić, iż ogólny stan sanitarno-higieniczny obiektów żywieniowo-żywnościowych uległ poprawie w stosunku do poprzedniego roku (w 2015 r. odsetek obiektów ocenionych jako niezgodne z wymaganiami wynosił 0,2 %, natomiast w 2016 r. wyniósł 0,1%).
2. W zakładach produkcji żywności ogólny stan sanitarny nie uległ zmianie (w 2015 r. i 2016r. odsetek obiektów niezgodnych wynosił 0,6 %,)
3. W przypadku zakładów wprowadzających do obrotu środki spożywcze, stan nie uległ zmianie - nie stwierdzono obiektów niezgodnych (w 2015 r. wynosił 0%, w 2016 r. 0%).
4. Poprawę zauważono w przypadku stanu sanitarnego w zakładach żywienia zbiorowego (w 2015 r. odsetek obiektów niezgodnych wynosił 0,4 %, natomiast w 2016 r. zmniejszył się do 0%).
5. Wzrósł odsetek prób kwestionowanych (w roku 2015 wynosił 1,4%, natomiast w 2016 r. - 2,4%). W 2016 r. kwestionowanych 5 prób środków spożywczych, 2 próbki kontrolne żywności oraz 5 próbek zmiotków i wytrzepeków pobranych w piekarniach.
6. Liczba zdyskwalifikowanych próbek zmiotek i wytrzepeków pobranych w piekarniach zmalała w stosunku do roku poprzedniego (w 2015 r. zakwestionowano 30% prób, w 2016 r. – 25% prób).
7. W zakresie dokumentacji wymaganej przepisami prawnymi zdecydowana większość obiektów posiada wdrożone procedury oparte na zasadach systemu HACCP. Zakłady produkujące środki spożywcze w opracowanych procedurach HACCP w większości uwzględniły potwierdzenie badaniami laboratoryjnymi zgodność wytwarzanych produktów z wymaganiami Rozporządzenia Komisji (WE) nr 2073/2005 w sprawie kryteriów mikrobiologicznych dla środków spożywczych.
8. W skutek podjętych działań represyjnych, zdecydowana większość producentów (w tym zakłady żywienia zbiorowego) oraz dystrybutorów posiada prawidłowo opracowaną informację na temat produkowanych artykułów spożywczych wprowadzanych do obrotu bez opakowań, która jest przekazywana odbiorcom żywności.

4. W ZAKRESIE HIGIENY DZIECI I MŁODZIEŻY

W wyniku prowadzonego w 2015r. nadzoru nad placówkami nauczania i wychowania, a także nad wypoczynkiem dzieci i młodzieży stwierdzono, iż:

1. Stan sanitarno-higieniczny i techniczny placówek nauczania i wychowania na terenie powiatu raciborskiego ulega systematycznej poprawie. Kolejne placówki są termo modernizowane i remontowane, co poprawia ich standard.
2. Liczba placówek, w których odnotowano brak dostępu do bieżącej ciepłej wody utrzymała się na tym samym poziomie co w roku 2015.
3. W dalszym ciągu modernizowana jest i powiększana baza sportowa szkół.
4. Zwiększyła się, w odniesieniu do lat 2014-2015, liczba placówek posiadających gabinety profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej.
5. Problem dostosowania stanowiska pracy dziecka do zasad ergonomii, podobnie jak w latach 2014-2015, stwierdzany był zarówno w przedszkolach, jak i w szkołach.
6. W szkołach nadal prowadzone jest dożywianie uczniów. Liczba placówek wydających ciepłe posiłki dla uczniów utrzymała się na tym samym poziomie co w latach 2014-2015.
7. Pomimo zapewnienia w placówkach szkolnych miejsca/miejsc na pozostawienie części podręczników i przyborów szkolnych, tornistry/plecaki uczniów są przeciążone. Konieczna jest eliminacja zbędnego obciążenia ucznia. Niezwykle istotny jest nadzór opiekunów (rodziców, nauczycieli) nad zawartością tornistrów/plecaków.
8. W dalszym ciągu nie we wszystkich placówkach przedszkolnych i nie wszystkie przedszkolaki myją zęby po posiłku/posiłkach. Mając na uwadze jak istotne, dla stanu zdrowia jamy ustnej, jest upowszechnienie wśród dzieci w wieku przedszkolnym nawyków szczotkowania zębów należy dążyć do stworzenia, zarówno w tych przedszkolach w których dzieci nie szczotkują zębów, jak i w tych w których szczotkowaniem zębów nie objęte zostały wszystkie dzieci, warunków do realizacji przedmiotowego zagadnienia i wypełnienia tym samym dyspozycji zawartych w „Stanowisku Głównego Inspektora Sanitarnego w sprawie szczotkowania zębów przez dzieci w przedszkolu”.
9. W 2016r. na terenie powiatu raciborskiego dzieci i młodzieży wypoczywały nie tylko w ramach zorganizowanego wypoczynku w miejscu zamieszkania, ale również w ramach wypoczynku całodobowego tj. na zimowiskach (w przeciwieństwie do lat ubiegłych), koloniach i obozach. Z roku na rok, wzrasta liczba zorganizowanych form wypoczynku (np. w roku 2016, w odniesieniu do roku 2015, liczba obozów pod namiotami wzrosła 4-krotnie). Warunki sanitarno-higieniczne zarówno zimowego, jak i letniego wypoczynku nie budziły zastrzeżeń.

5. W ZAKRESIE HIGIENY PRACY

1. Spośród nadzorowanych zakładów aż 54% stanowią zakłady małe, zatrudniające do 10 pracowników. Liczbowa przewaga zakładów małych w powiecie raciborskim od szeregu lat ma

charakter stały.

2. Najwięcej pracowników zatrudnionych jest w zakładach zakwalifikowanych do następujących grup Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) – PKD 25 – 2528 zatrudnionych, PKD 22 – 2462 zatrudnionych, PKD 10 – zatrudnionych 1174 i PKD 47 – 748 osób.
3. Najpoważniejszy problem natury higienicznej w nadzorowanych zakładach pracy stanowi narażenie zawodowe na czynniki fizyczne (wśród nich największą skalę zagrożenia stanowi hałas). Hałas jako czynnik szkodliwy występuje aż w 47 % nadzorowanych zakładów (186 zakładach pracy), pył (w tym pył przemysłowy, pył organiczny i pył drewna, pył węgla i grafitu syntetycznego) w 138 zakładach tj. ok. 35% nadzorowanych zakładów. Najczęściej występującymi szkodliwymi czynnikami chemicznymi w zakładach pracy są tzw. dymy spawalnicze, w skład których wchodzi najczęściej: tlenek węgla, tlenki żelaza, tlenki azotu, mangan. Czynniki te występują w ponad. 30% nadzorowanych zakładów pracy.
4. W zakładach nadzorowanych, w warunkach szkodliwych zatrudnionych jest 765 osób, w tym 609 osób pracuje w warunkach przekroczenia natężenia hałasu, 157 osób pracuje w narażeniu na czynniki chemiczne oraz 63 osób pracuje w narażeniu na przekroczone stężenie pyłu przemysłowego zawierającego od 2 do 50% wolnej krystalicznej krzemionki.
5. W porównaniu z 2015 r. zdecydowanie wzrosła liczba pracowników pracujących w warunkach przekroczonych wartości czynników szkodliwych dla zdrowia dot. głównie hałasu i czynników chemicznych.
6. W porównaniu z 2015 r. liczba wydanych decyzji i nakazów w nich zawartych znacznie wzrosła.
7. W 2016 r. najczęściej stwierdzane nieprawidłowości podobnie jak w latach poprzednich to: brak aktualnych badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia występujących w środowisku pracy, niewłaściwie sporządzona ocena ryzyka zawodowego odniesieniu do narażenia na hałas, drgania lub czynniki chemiczne oraz niewłaściwy stan sanitarny pomieszczeń higieniczno-sanitarnych w tym brak właściwych pomieszczeń sanitarnych.

6. W ZAKRESIE ZAPOBIEGAWCZEGO NADZORU SANITARNEGO

Oceniając inwestycje poddawane uzgodnieniom, opiniowaniu na etapie projektowym i odbiorowym, stwierdza się, iż ich standardy uległy poprawie. Inwestorzy decydują się na zastosowanie nowych technologii i rozwiązań funkcjonalnych, pozyskując tym samym fundusze unijne. Uzgadniana dokumentacja oraz przygotowywane do użytkowania obiekty, były wykonywane poprawnie poprzez odpowiednie rozwiązania funkcjonalne i technologiczne, zapewnienie odpowiednich warunków sanitarno-higienicznych dla pracowników, większe bezpieczeństwo oraz użyte dobre materiały budowlane. Podczas odbiorów obecnie w stosunku do roku ubiegłego sytuacja jest lepsza, spotykano się w większości z inwestycjami dobrze przygotowanymi do czynności odbiorowych pod względem wykonawczym (prace zakończone, zgodność z dokumentacją projektową, uzgodnienia projektu

w wymaganym zakresie) oraz formalno-prawnym (wpis do dziennika budowy, odbiory techniczne wewnętrzne, badania i pomiary, dokumenty potwierdzające dopuszczenie do obrotu i stosowania materiałów budowlanych). Gdy była taka potrzeba to w protokołach kontroli ujmowano zastrzeżenia wynikające z niezgodności realizacji przedsięwzięć z zatwierdzoną dokumentacją projektową lub nie spełnionymi do końca wymogami sanitarnymi.

W okresie 2016 roku nie wniesiono sprzeciwu na użytkowanie obiektów w trybie art. 28 ustawy z dnia 14 marca 1985r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Na wydane w ubiegłym roku decyzje i opinie nie wpłynęły zażalenia stron biorących udział w postępowaniach. Zadania realizowane przez Sekcję Zapobiegawczego Nadzoru Sanitarnego PSSE w Raciborzu w 2016r. miały istotny wpływ na poprawę stanu sanitarnego terenu powiatu raciborskiego.

7. W ZAKRESIE OŚWIATY ZDROWOTNEJ I PROMOCJI ZDROWIA

Realizacja programów zdrowotnych, akcji, kampanii informacyjno-edukacyjnych, imprez, punktów konsultacyjnych, wystaw tematycznych, badań zdrowotnych, porad i szkoleń, jak również informacje przekazywane za pośrednictwem lokalnych mediów przyczyniły się m.in. do zwiększenia poziomu wiedzy uczniów, rodziców, opiekunów, kadry pedagogicznej i społeczności lokalnej oraz do wzmocnienia postaw, zachowań i nawyków prozdrowotnych.

Powyższe działania realizowane we współpracy z placówkami oświatowo-wychowawczymi, kulturalnymi, zakładami opieki zdrowotnej oraz samorządami lokalnymi i innymi instytucjami publicznymi zmierzały do pobudzania aktywności prozdrowotnej mieszkańców powiatu raciborskiego, ochrony zdrowia oraz do świadomego eliminowania czynników zagrażających zdrowiu.

PODSUMOWANIE

Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Raciborzu w 2016 r. wykonywała swoje działania zgodnie z zatwierdzonymi w „Planie zasadniczych Przedsięwzięć Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Raciborzu na rok 2016 r.” kierunkami ujętymi w „Wytycznych Głównego Inspektora Sanitarnego na rok 2016”.

Poszczególne komórki PSSE wykonały terminowo większość zamierzeń ujętych w planie. Pojedyncze zadania nie zostały wykonane lub wykonane nieterminowo z przyczyn niezależnych od PSSE w Raciborzu. Podobnie jak w poprzednich latach główną przyczyną braku lub nieterminowego wykonania było wycofanie się jednostek wyższych szczebli z niektórych działań, do udziału w których przewidywano PSSE w Raciborzu (np. niewykonane lub przesunięte w czasie szkolenia zaplanowane przez WSSE w Katowicach, odgórne wycofanie niektórych rodzajów sprawozdań, przesunięcie terminów niektórych zadań).

Wzorem lat wcześniejszych w roku 2016 realizowano zadania ponadplanowe zgodnie z ustalonymi ogólnie wytycznymi i terminami wykonania. Związane one były z aktualnymi zagrożeniami zdrowotnymi i wdrożeniem nowych regulacji prawnych.

W minionym roku szczególną uwagę poświęcono działaniom kontrolnym w zakresie:

- działalności Komitetów i Zespołów Kontroli Zakazań Szpitalnych oraz ich współpracy z PIS,
- jakości wody w ramach tzw. monitoringu kontrolnego i monitoringu przeglądowego,
- dostępności i poprawności informacji dla konsumentów na temat żywności nieopakowanej,
- prawidłowości postępowania z odpadami gastronomicznymi,
- zawartości metali ciężkich oraz azotanów (pobór prób do badań) w produktach wytwarzanych w ramach produkcji pierwotnej,
- dostosowania mebli szkolnych oraz przedszkolnych do wzrostu uczniów klas I-III i przedszkolaków w wybranych szkołach podstawowych i przedszkolach powiatu raciborskiego
- naruszenia zakazu wprowadzania do obrotu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych zgodnie z Ustawą z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii.

Zamierzenia i kontrole ujęte w planach na 2016 r. i wynikające z doraźnych potrzeb wykonane zostały na satysfakcjonującym poziomie. Zadania jednostki wykonano z zachowaniem obowiązujących standardów i wymagań wdrożonego w jednostce systemu jakości.

Na podstawie informacji zgromadzonych w wyniku prowadzonych w 2016 r. działań kontrolnych i kontynuowanego nadzoru stwierdzić można, iż bezpieczeństwo sanitarne mieszkańców powiatu raciborskiego utrzymuje się na stabilnym, zadawalającym poziomie.